

Eén doop

Aren van Waarde

*“Als gevangene in de Here vermaan ik u dan te wandelen waardig der roeping, waarmede gij geroepen zijt, met alle nederigheid en zachtmoedigheid, en elkander in liefde te verdragen, en u te beijveren de eenheid des Geestes te bewaren door de band des vredes: één lichaam en één Geest, gelijk gij ook geroepen zijt in de ene hoop uwer roeping, één Here, één geloof, één **doop**, één God en Vader van allen, die is boven allen en door allen en in allen” (Efeze 4:1-6)*

Inhoudsopgave

Inleiding

1. Hij zal u dopen.... (Mattheüs 3:11 par.)
2. Water en geest (Johannes 4:10-14, 7:37-39)
3. Geboren uit water en geest (Johannes 3:5-8)
4. Van bekering tot vergeving (Markus 1:2-4 par.)
5. Gerechtigheid vervullen (Mattheüs 3:13-17)
6. Jezus doopte *niet* (Johannes 3:22-4:3)
7. Dopen voor het eten (Markus 7:2-5 par.)
8. Ik moet gedoopt worden... (Markus 10:38-39 par.)
9. Gaat dan heen... (Mattheüs 28:18-20)
10. Dopen... waarin en door wie? (Handelingen 2:41)
11. De gave Gods (Handelingen 8:18-20 par.)
12. De belofte van de Vader (Handelingen 1:4-5 par.)
13. Dopen... maar hoe? (Handelingen 2:33 par.)
14. Dopen in en tot (1 Korinthe 12:13 etc)
15. Op niemand gevallen (Handelingen 8:12-16)
16. Geest of “doop met de Geest”? (Handelingen 19:1-2 etc)
17. Gedoopt met zijn huis (Handelingen 16:14-15 etc)
18. Herdoop door Paulus? (Handelingen 19:1-7)
19. Zonden afwassen (Handelingen 22:16)
20. Gedoopt in Christus Jezus (Romeinen 6:3-4)
21. Niet dopen maar verkondigen! (1 Korinthe 1:10-17)
22. Tot Mozes gedoopt (1 Korinthe 10:1-4)
23. Tot één lichaam gedoopt (1 Korinthe 12:12-13)
24. Voor de doden gedoopt (1 Korinthe 15:29-34)
25. In Christus gedoopt (Galaten 3:26-28)
26. Zegel en onderpand (Efeze 1:13-14 etc)
27. Eén doop (Efeze 4:1-6)
28. Het waterbad met het woord (Efeze 5:25-26)
29. De besnijdenis van Christus (Kolossenzen 2:10-11)
30. Het bad der wedergeboorte (Titus 3:3-7)
31. Een leer van dopen (Hebreeën 6:1-3)
32. Bepalingen voor het vlees (Hebreeën 9:9-10)
33. Een reddend tegenbeeld (1 Petrus 3:17-22)

Om verder te lezen

Inleiding

Het boek dat u in handen hebt is anders van opzet dan de meeste boeken over de doop. Christenen die over dit onderwerp schrijven gaan er meestal van uit dat de opvatting van hun eigen stroming de juiste is. Aan de hand van Bijbelteksten proberen zij dat standpunt te verdedigen en alternatieve meningen te weerleggen.

In dit boek is voor een andere benadering gekozen. We beginnen waar het “goede nieuws aangaande de Messias” begint, en waar wordt verteld over het optreden van “de Doper”. We gedragen ons als Marsbewoners, die de aardse opvattingen over de doop niet kennen maar wel Grieks verstaan. We laten de Bijbelse gegevens voor zichzelf spreken, en plaatsen die in een historisch kader. Daarmee bedoelen we: de opeenvolging van gebeurtenissen aan het begin van onze jaartelling, de cultuur van het Joodse volk en het onderwijs van de Hebreeuwse Bijbel. We vervolgen onze lezing van Mattheüs tot Openbaring, en we slaan alle passages op waarin de woorden “dopen”, “doop”, en “doper” voorkomen, of termen die daarmee verband houden.

Vanwege deze opzet vallen we in herhalingen. Maar we sluiten onze oren voor de kakofonie van menselijke meningen en proberen te luisteren naar wat God heeft gezegd. Tot onze verbazing doen we onverwachte ontdekkingen. Er blijken lijnen te lopen tussen de Hebreeuwse en Griekse Schriften, en oplossingen te bestaan voor hete hangijzers waarover eeuwenlang is gestreden. We worden in vrijheid gesteld. Waar andere mensen dreiging ervaren, ervaren wij ruimte.

We hopen dat u de Bijbel zelfstandig zult gaan onderzoeken, en zult nagaan of wat wij hebben ontdekt de waarheid is.

Hij zal u dopen...

Aan het begin van het Nieuwe Testament wordt verteld over de profeet Johannes, die in onherbergzame streken van het land Judea als boeteprediker optrad ¹. Hij riep zijn volksgenoten op, om naar God terug te keren en in overeenstemming met Gods wil te gaan leven. De vuilheid van het oude bestaan moest worden weggewassen, wilde het volk Israël voor God – haar Koning – kunnen verschijnen ². Johannes beeldde de noodzaak van reiniging uit door wie naar hem kwamen luisteren te dopen met water uit de Jordaan ³. Om gedoopt te kunnen worden moesten zij “hun zonden belijden”, dat wil zeggen: instemmen met Gods kijk op hun daden ⁴. Omdat Johannes dit reinigingsritueel voltrok, had hij de bijnaam “de Doper” gekregen ⁵.

De profeet beschouwde zich als de voorloper van een belangrijker man die hem zou opvolgen: de langverwachte Messias, die namens God zou gaan regeren. Volgens de evangelisten gaf hij de volgende samenvatting van zijn missie:

“Ik heb u gedoopt met water, maar Hij zal u dopen met de heilige Geest” (Markus 1:8)

“Ik doop u met water, doch Hij komt, die sterker is dan ik... die zal u dopen met de heilige Geest en met vuur” (Lukas 3:16)

“Ik doop u met water tot bekering, maar Hij, die na mij komt, is sterker dan ik... die zal u dopen met de heilige Geest en met vuur” (Mattheüs 3:11)

¹ Mat 3:1,3; Mar.1:3-4; Luk.3:2,4; Joh.1:23,28.

² Mat.3:2,8; Mar.1:4; Luk.3:3,8,10-14.

³ In Joh.3:25 wordt in verband met dopen het woord “reiniging” gebruikt. Zie Mat.3:6, Mar.1:5, Joh.3:23 voor de doop in de Jordaan.

⁴ Mat.3:6.

⁵ Mat.3:1. Israël was vertrouwd met dopen, d.w.z. de rituele reiniging van voorwerpen of van personen. Maar zulke wassingen werden meestal verricht door de eigenaar van het voorwerp of door de dopeling zelf. In specifieke gevallen ook door de in de tempel dienstdoende priester. Dat Israëlieten zich in de wildernis door een profeet moesten laten dopen was iets volstrekt unieks. Men vond het zó bijzonder dat Johannes de bijnaam “de Doper” kreeg. Zie hoofdstuk 7.

“Na mij komt een man... ik kende Hem niet, maar Hij, die mij gezonden had om te dopen met water, die had tot mij gezegd: Op wie gij de Geest ziet nederdalen en op Hem blijven, deze is het, die met de heilige Geest doopt” (Johannes 1:30,33)

Johannes beweerde dat hij niet in de schaduw van zijn opvolger kon staan. Al was hij ook de grootste van Israëls profeten ⁶, de functie van de Komende was oneindig veel belangrijker. Indien hij zichzelf met de Messias vergeleek, dan riep de profeet uit: “Ik ben niet waard om de riem van zijn sandalen los te knopen of hem een paar sandalen te komen brengen” ⁷. De Komende was sterker dan hij ⁸. Johannes beschikte over aardse middelen, maar de Messias had hemelse middelen tot zijn beschikking die werkelijk effectief waren. Water kan het vuil van iemands lichaam wegwassen, maar niet de onreinheid van iemands innerlijk of de schuld die iemand op zich heeft geladen. Het binnenste van een mens kan alleen maar worden schoongewassen door Gods Geest.

Toen Jezus op het toneel verscheen zei de Doper:

“Zie, het lam Gods, dat de zonde der wereld wegneemt! Déze is het, van wie ik zeide: Na mij komt een man, die vóór mij geweest is, want Hij was eer dan ik. En zelf wist ik niet van Hem, maar opdat Hij aan Israël geopenbaard zou worden, daarom kwam ik dopen met water” (Johannes 1:29-31)

De doop met water, die Johannes voltrok, was blijkbaar bedoeld om Israël voor te bereiden op de komst van de Messias.

In zijn latere onderricht over het komende rijk sloot Jezus zich bij de prediking van zijn voorloper aan. Hij gaf Zijn discipelen opdracht dat ze in Jeruzalem moesten blijven en moesten uitzien naar wat de Vader hun had beloofd, want zo zei hij:

“Johannes doopte met water, maar gij zult met de Heilige Geest gedoopt worden, niet vele dagen na deze” (Handelingen 1:5)

⁶ Mat.11:7-11

⁷ Mat.3:11, Mar.1:7, Luk.3:16, Joh.1:2.

⁸ Mat.3:11, Luk.3:16.

Tien dagen later ging deze profetie in vervulling. Op de Pinksterdag (d.w.z. de vijftigste dag na het Paasfeest) werd de Heilige Geest op de wachtende leerlingen uitgestort ⁹.

Toen Petrus later aan zijn volksgenoten moest uitleggen waarom hij het huis van niet-Joden was binnengegaan en bij zulke onreine mensen de maaltijd had gebruikt, vertelde hij dat God hem door middel van een gezicht had bevolen erheen te gaan en dat zodra hij in het huis van de centurion Cornelius over Jezus begon te spreken

“de Heilige Geest op hen viel, evenals in het begin ook op ons. En ik herinnerde mij het woord des Heren, hoe Hij zeide: Johannes doopte wel met water, maar gij zult met de Heilige Geest gedoopt worden” (Handelingen 11:16)

Daaruit trokken de wetsgetrouwe Joden de conclusie, dat God “ook aan heidenen de bekering ten leven had geschonken”¹⁰.

Uit deze Schriftgegevens kunnen we het volgende afleiden:

1. Aan het begin van elk evangelie en op twee plaatsen in het boek Handelingen wordt gezegd: “Johannes doopte met water, maar Hij [d.w.z. de Messias] zal u dopen met heilige Geest”. In zeven teksten wordt de doop van Johannes gesteld tegenover de doop van Christus ¹¹. Een zevenvoudige herhaling is in de Bijbel zeldzaam. Blijkbaar zijn deze teksten van groot belang om de doop te kunnen verstaan.
2. De Bijbel zegt *niet*: “Johannes doopte met water, degene die na hem kwam doopt bovendien met heilige Geest”. De Schrift plaatst water *tegenover* Geest, het oude tegenover het nieuwe, de schaduw tegenover de werkelijkheid, het type tegenover het antitype. Johannes gaf water, de Messias geeft geest.
3. Uit het vermogen van de Messias om met heilige Geest te dopen leidde Johannes af dat zijn opvolger *sterker* was dan hij. De doop van Johannes kon het stof van iemands lichaam wegwassen, maar

⁹ Han.2:33.

¹⁰ Han.11:18.

¹¹ Mattheüs 3:11, Marcus 1:8, Lukas 3:16, Johannes 1:29-31, Johannes 1:33-34, Handelingen 1:5, Handelingen 11:16.

niet iemands innerlijk reinigen. Johannes' doop was een symbool dat vooruitwees naar de vergeving van zonden. De doop van de Messias zou die vergeving werkelijk schenken.

4. De waterdoop had volgens Johannes een *tijdelijke* en *lokale* functie: "Opdat Hij [d.i. de Messias, het Lam Gods dat de zonde der wereld wegneemt] aan Israël geopenbaard zou worden, daarom kwam ik dopen met water". Voor gelovigen uit de volken was Johannes' doop niet bestemd.
5. De "christelijke doop" of "doop van Christus" is dus géén doop met water waarbij een nieuwe formule wordt uitgesproken, maar een doop met heilige Geest. De enige échte doop en de belangrijkste die er bestaat. Waterdoop en Geestesdoop verhouden zich tot elkaar als wet en evangelie, profetie en vervulling, schaduw en werkelijkheid. De wet is door Mozes gegeven, de genade en de waarheid zijn door Jezus Christus gekomen ¹². Indien de macht van de Messias in één zin moet worden samengevat, dan kan men zeggen:

"Hij is het, die met de Heilige Geest doopt" (Johannes 1:33).

Wat in het Nieuwe Testament over "dopen" wordt gezegd, moet worden gezien vanuit dit begin¹³.

¹² Joh.1:17. Job Scott (*The Baptism of Christ*, Providence 1793) schreef al: De doop van Johannes is de waterdoop, de doop van Christus de doop met heilige Geest. Scott was een in Amerika en Europa rondreizende prediker die behoorde tot de Quakers. Hij overleed op jonge leeftijd in Ierland, aan de pokken. Voor een verdediging van dezelfde opvatting door een modern theoloog kan men raadplegen: J.D.G.Dunn, *Baptism in the Holy Spirit*, London 1979).

¹³ De naam van de plaats waar Johannes doopte is veelbetekenend. Volgens de Statenvertaling doopte hij in Bethabara, wat "Huis van de Overgang" betekent (Johannes 1:28). Blijkbaar was daar een doorwaadbare plaats in de Jordaan. De verschijning van Jezus op die plek markeerde de overgang van water naar Geest, van wet naar evangelie, van de heraut naar de Koning. Volgens oudere handschriften heette de plaats Bethanië, d.w.z. "Huis van de armen". Armen van geest lieten zich in water dopen omdat ze ernaar verlangden om met Gods Geest te worden gedoopt.

Water en Geest

De doop van Johannes was een godsdienstige plechtigheid die Israël moest voorbereiden op de komst van de Messias ¹⁴. Profeten die eeuwenlang tot het volk hadden gesproken, hadden de komst van Gods Geest aangekondigd. Van hen was de beeldspraak afkomstig, waarbij water als symbool van de Geest wordt gebruikt.

Vóór de ballingschap had de HERE aan Israël beloofd:

“Ik zal water gieten op het dorstige, en beken op het droge: Ik zal mijn Geest uitgieten op uw nakroost en mijn zegen op uw nakomelingen” (Jesaja 44:3)

De profeet Jesaja had de komst van de Geest met een regenbui in de woestijn vergeleken. Naar zo'n bui zien de bewoners van de streek verlangend uit. In een droog klimaat is regenval een grote zegen. Zonder regen komt er van de oogst niets terecht en ontstaat er hongersnood. Maar als het langverwachte water eindelijk komt, dán gaan de planten weer uitspruiten en de wadi's weer stromen!

Tijdens de ballingschap had de HERE beloofd:

“... Ik zal u weghalen uit de volken en u bijeenvergaderen uit alle landen; en Ik zal u brengen naar uw eigen land; Ik zal rein water over u sprengen, en gij zult rein worden; van al uw onreinheden en van al uw afgoden zal Ik u reinigen; een nieuw hart zal Ik u geven, en een nieuwe geest in uw binnenste; het hart van steen zal Ik uit uw lichaam verwijderen en Ik zal u een hart van vlees geven. Mijn Geest zal Ik in uw binnenste geven en maken, dat gij naar mijn inzettingen wandelt, en naarstig mijn verordeningen onderhoudt” (Ezechiël 36:24-27)

Ook Ezechiël had dus over de komst van de Geest gesproken, en die met het ritueel van besprenkeling vergeleken. Door water over het lichaam te gieten kan men vuil verwijderen. Gods Geest zal Israël verlossen van een probleem dat dieper zit en dat veel hardnekkiger is: hun onverschilligheid ten opzichte van hun Maker, en hun neiging om afgoden te willen dienen in plaats van de Ene.

De HERE had die belofte herhaald door te zeggen:

“Als Ik hen uit het gebied der volken terugbreng, en hen uit de landen van hun vijanden verzamel... dan zullen zij weten dat Ik de HERE hun God ben... Ik zal mijn

¹⁴ Joh.1:31

aangezicht niet meer voor hen verbergen, wanneer Ik mijn Geest over het huis Israëls heb uitgestort, luidt het woord van de Here HERE” (Ezechiël 39:27-29)

Een vierde tekst waarin de Geest met water wordt vergeleken is de volgende:

“Ik zal over het huis van David en over de inwoners van Jeruzalem uitgieten de Geest der genade en der gebeden... te dien dage zal er een bron ontsloten zijn voor het huis van David en voor de inwoners van Jeruzalem ter ontzondiging en reiniging” (Zacharia 12:10, 13:1)

Een bron was in het nabije Oosten een plaats om water te putten, niet alleen voor eigen gebruik en om zijn vee te laten drinken, maar ook om zich te kunnen wassen. Wanneer God zijn Geest uitstort op Israël, dan zal er voor het huis van David en voor de inwoners van Jeruzalem een bron ontsloten zijn die hen van zonden reinigt.

Toen de Here Jezus in Jeruzalem verscheen, gebruikte Hij dezelfde taal. Op de laatste, of “grote” dag van het Loofhuttenfeest riep Hij uit:

“Indien iemand dorst heeft, hij kome tot Mij en drinke! Wie in Mij gelooft, gelijk de Schrift zegt, stromen van levend water zullen uit zijn binnenste vloeien” (Johannes 7:37).

De evangelist plaatst bij deze woorden een verklarende voetnoot:

“Dit zeide Hij van de Geest, welke zij, die tot geloof in Hem kwamen, ontvangen zouden; want de Geest was er nog niet, omdat Jezus nog niet verheerlijkt was” (Johannes 7:38-39)

Hoewel de Messias sprak over “levend”, d.w.z. stromend water, was dat niet letterlijk bedoeld. Jezus vergeleek Gods Geest met fris, zuiver, snelstromend en gezondmakend water. Ook de apostel Paulus maakte die vergelijking. Aan de gemeente van Korinthe schreef hij:

“Wij allen zijn in één Geest tot één lichaam gedoopt, hetzij Joden hetzij Grieken, hetzij slaven hetzij vrijen, en ons allen is van één Geest te drinken gegeven” (1 Kor.12:13, Telos)

Hier wordt de Geest vergeleken met water dat de dorst van het menselijk hart kan lessen. Wie bij Christus horen, mogen dat water drinken. Over zulk “levend water” heeft Hij bij de Jakobsbron in Samaria eens gezegd:

“Indien gij wist van de gave Gods, en wie het is, die tot u zegt: Geef mij te drinken, gij zoudt het Hem gevraagd hebben, en Hij zou u levend water hebben gegeven... Wie

gedronken heeft van het water, dat Ik hem zal geven, zal geen dorst krijgen in eeuwigheid, maar het water, dat Ik hem zal geven, zal in hem worden tot een fontein van water, dat springt ten eeuwigen leven” (Johannes 4:10,13-14).

De “gave Gods” is het water van Gods Geest. Dat water lest onze diepste dorst, aangezien het ons contact met God herstelt. Sommige christenen uit Korinthe waren hoerenlopers, afgodendienaars, overspelers, ontuchtigen, dieven, dronkaards, lasteraars en rovers geweest. Toch kon Paulus aan hen schrijven:

“Maar gij zijt afgewassen, maar gij zijt geheiligd, maar gij zijt gerechtvaardigd, in de naam van de Here Jezus en door de Geest van onze God” (1 Korinthe 6:10-11, SV)

Wat gewoon water onmogelijk kan teweegbrengen, dat had het levende water van de Geest tot stand gebracht. Boeven waren “heiligen” geworden. De opgestane Here had zijn gezag getoond – gezag over de zonde die deze mensen in haar greep had gehouden. In *Zijn* naam waren de Korinthiërs schoongewassen en voor de eredienst apart gezet.

We kunnen de conclusies van dit hoofdstuk als volgt samenvatten:

1. In de Hebreeuwse bijbel wordt de Geest dikwijls met “rein water”, “beken” en een “bron” vergeleken. Daarom konden de profeten ook spreken over het “uitgieten” of “uitstorten” van Gods Geest. De symboliek van water en Geest was in Israël bekend.
2. De mensen die naar Johannes kwamen luisteren, begrepen wat hij bedoelde toen hij zei: “Ik heb u gedoopt met water, maar Hij zal u dopen met de heilige Geest”. Ze beseften dat de doop die de profeet voltrok slechts een symbolische handeling was, en dat de realiteit nog moest komen.
3. Zoals bij alle bijbelse symbolen was er een duidelijke overeenkomst tussen schaduw en werkelijkheid. Water heft de onvruchtbaarheid van het land op en doet nieuw leven ontstaan. Zo maakt de Geest harde harten week, ongehoorzamen gehoorzaam, onreinen rein, en afgodendienaars navolgers van de levende God.
4. De uitstorting van de Geest die de profeten hadden aangekondigd stond in rechtstreeks verband met het geestelijke en nationale

herstel van Israël in de voleinding van de eeuw. Toen Johannes de Doper optrad bevond een deel van het Joodse volk zich in het land, maar een groot deel ook daarbuiten, in de diaspora. Zo is het ook nu. Maar wanneer God zijn Geest over het volk uitstort, dan zal Hij hen “weghalen uit de volken en bijeenvergaderen uit *alle* landen”. Om de woorden van Jezus te gebruiken: “Hij zal zijn uitverkorenen verzamelen uit de vier windstreken, van het ene uiterste der hemelen tot het andere”¹⁵. Wanneer heel het volk verzameld is en de Geest heeft ontvangen, dan zal het niet meer afdwalen maar God van harte gehoorzaam zijn en nooit meer afgoden dienen.

5. In sommige bijbelteksten gaat het op het eerste gezicht over letterlijk water en natuurlijke vruchtbaarheid. Maar uit het Hebreeuwse parallellisme¹⁶ of uit de context blijkt, dat het levende water van Gods Geest wordt bedoeld.

¹⁵ Mattheüs 24:31, Markus 13:27.

¹⁶ B.v. in Jesaja 44:3, Ezechiël 36:25.

Geboren uit water en geest

Met Nicodémus, een lid van het Sanhedrin, sprak Jezus over geboorte uit water en geest. De evangelist Johannes heeft dit gesprek als volgt weergegeven:

“Jezus antwoordde: Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u, tenzij iemand geboren wordt uit water en Geest, kan hij het Koninkrijk Gods niet binnen gaan. Wat uit het vlees geboren is, is vlees, en wat uit de Geest geboren is, is geest. Verwondert u niet, dat Ik u gezegd heb: Gijlieden moet wederom geboren worden. De wind blaast waarheen hij wil, en gij hoort zijn geluid, maar gij weet niet, vanwaar hij komt of waar hij heengaat; zó is een ieder, die uit de Geest geboren is” (Johannes 3:5-8)

Menig christen heeft “geboren uit water” opgevat als een verwijzing naar de doop¹⁷, en gemeend dat hij zich moest laten dopen om het Koninkrijk Gods te kunnen binnengaan. Niet alleen katholieken, maar ook gereformeerden hadden de gewoonte om zuigelingen na de geboorte zo snel mogelijk te besprenkelen. Wanneer die in ongedoopte toestand zouden overlijden, zouden zij immers niet gered zijn! Terwijl de moeder nog in het kraambed lag, werd haar kind door familieleden ijlings naar de kerk gedragen.

In werkelijkheid is er in Joh.3:5 van de doop geen sprake. De zinsnede “uit water en geest” is een *hendiadys*. Een hendiadys is een stijlfiguur waarbij één begrip wordt aangeduid door twee woorden via het voegwoord “en” te koppelen. Wie een hendiadys gebruikt schrijft niet: “De maan verspreidt zilverkleurig licht”, maar “De maan verspreidt licht en zilver”. Een dichtelijk persoon die de bloeiende hei ziet kan uitroepen: “Bloem en purper!” – struikheide heeft immers purperen bloempjes.

In het Grieks kan men een hendiadys herkennen aan het feit dat het voorzetsel niet wordt herhaald. Johannes schreef: “geboren uit water en geest”, niet: “geboren *uit* water en *uit* geest”. Dezelfde stijlfiguur treffen we aan in de volgende bijbelteksten:

“En Hij heeft zowel apostelen als profeten gegeven, zowel evangelisten als herders en leraars” (Efe.4:11)

¹⁷ W.F.Flemington schreef over Joh.3:5: “Most commentators take the word ‘water’ as an obvious reference to Christian baptism... The rite of water-baptism united with the activity of the Spirit is regarded as the means whereby the Christian is ‘born from above’” (a.w., p.86-87).

In dit vers wordt met “herders en leraars” één groep van personen aangeduid. Er waren in de gemeente mensen die als herder optraden door hun geloofsgenoten onderricht te geven. Een ander voorbeeld is:

“Gij weet trouwens, hoe wij... u... betuigden te blijven wandelen, Gode waardig, die u roept tot zijn eigen Koninkrijk en heerlijkheid” (1 Thess.2:12)

“Heerlijkheid” is daar een bepaling bij “koninkrijk”, de uitdrukking betekent: “tot zijn eigen heerlijk Koninkrijk”. In een andere brief riep Paulus de lezers op om waakzaam te zijn, “met aanhoudend bidden en smeken”. Dat betekent “met aanhoudend, smekend bidden” (Efe.6:14).

Jezus maakte in zijn verkondiging vaker gebruik van een hendiadys:

“...De ure komt en is nu, dat de waarachtige aanbidders de Vader aanbidden zullen in geest en waarheid” (Johannes 4:23)¹⁸

“In geest en waarheid aanbidden” betekent: “in ware geest aanbidden”, d.w.z. op zuiver geestelijke manier, zonder dat men gebonden is aan een bepaalde plaats, een bepaald gebouw of zichtbare rituelen. Ook Johannes de Doper gebruikte soms een hendiadys:

“Die zal u dopen met de heilige Geest en vuur” (Mat.3:11)¹⁹

wil zeggen: met vurige heilige Geest, Gods eigen Geest die u zal louteren en u zal afzonderen voor de dienst van Hem.

“Geboren uit water en geest” (Johannes 3:5) is eveneens een hendiadys. Omdat er alleen voor het woord “water” maar een voorzetsel staat, is “geest” een nadere bepaling bij “water”. De uitdrukking betekent: “geboren uit geestelijk water”²⁰. Over dit “geestelijk water” zou de Heer nog bij meerdere gelegenheden spreken:

¹⁸ Hoewel de NBG vertaling dit niet laat zien, wordt in het Grieks het voorzetsel “in” niet herhaald.

¹⁹ In de grondtekst wordt het voorzetsel “in” (Grieks: *en*) slechts éénmaal gebruikt. Het NBG heeft het woord “met” ten onrechte tweemaal in haar vertaling opgenomen.

²⁰ Sir Robert Anderson schreef over dit bijbelgedeelte: “Now first it is essential to notice that this is not a twofold birth (of water, and of the Spirit), but emphatically *one* – a birth of water-and-spirit, in contrast with the birth which is of flesh. This is not obvious in a translation; but in the original it is unmistakable. It is a birth ‘*ex hudatos kai pneumatos*’ and the context emphasizes it, for in the very next sentence, and again in vers 8, the water is omitted

“Indien gij wist van de gave Gods en wie het is, die tot u zegt: Geef mij te drinken, gij zoudt het Hem gevraagd hebben en Hij zou u levend water hebben gegeven” (Johannes 4:10)

“Wie gedronken heeft van het water, dat Ik hem zal geven, zal geen dorst krijgen in eeuwigheid, maar het water, dat Ik hem zal geven, zal in hem worden tot een fontein van water, dat springt ten eeuwigen leven” (Johannes 4:14)

“Wie in Mij gelooft, gelijk de Schrift zegt, stromen van levend water zullen uit zijn binnenste vloeien. Dit zeide Hij van de Geest, welke zij, die tot geloof in Hem kwamen, ontvangen zouden, want de Geest was er nog niet, omdat Jezus nog niet verheerlijkt was” (Johannes 7:38-39)

De Messias zou het “geestelijk water” geven, dat Israëls profeten hadden aangekondigd. Zó zou in vervulling gaan wat God eeuwen tevoren had beloofd:

“Ik zal rein water over u sprengen, en gij zult rein worden; van al uw ongerechtigheden en van al uw afgoden zal Ik u reinigen; een nieuw hart zal Ik u geven en een nieuwe geest in uw binnenste; het hart van steen zal ik uit uw lichaam verwijderen en Ik zal u een hart van vlees geven. Mijn Geest zal Ik in uw binnenste geven en maken, dat gij naar mijn inzettingen wandelt en naarstig mijn verordeningen onderhoudt” (Ezechiël 36:25-27, vgl. Jeremia 24:7, Ezechiël 11:17-20, Ezechiël 37:13, 23 en 27)

“Want Ik zal water gieten op het dorstige en beken op het droge; Ik zal mijn Geest uitgieten op uw nakroost en mijn zegen op uw nakomelingen” (Jesaja 44:3)

Zonder het “reine water” van Gods Geest kon Israël onmogelijk rein worden, en zonder wedergeboorte (“een nieuw hart”, “een nieuwe geest in uw binnenste”) konden Abrahams kinderen het Godsrijk niet binnengaan. Toen Nicodémus vroeg: “Hoe kan dit geschieden?”, antwoordde Jezus verbaasd: “U bent de leraar van Israël, en deze dingen verstaat u niet?” (Joh.3:9-11). Voor Schriftgeleerden had “wedergeboorte” een bekend begrip moeten zijn.

De geboorte die de Messias beschreef vond voor de eerste maal plaats op de Pinksterdag. Jezus had tegen Nicodemus gezegd:

altogether, and the new man is spoken of merely as ‘born of the Spirit’” (in *The Bible and the Church*, 1st ed. 1899, reprinted 1999 as *The Buddha of Christendom*, pag.148)

“De wind ²¹ blaast waarheen hij wil, en gij hoort zijn geluid, maar gij weet niet, vanwaar hij komt of waar hij heengaat; zó is een ieder, die uit de Geest geboren is” (Johannes 3:8)

De vervulling hiervan is als volgt beschreven:

“Eensklaps kwam er uit de hemel een geluid als van een geweldige windvlaag... en zij werden allen vervuld met de heilige Geest en begonnen met andere tongen te spreken, zoals de Geest het hun gaf uit te spreken” (Handelingen 2:2,4)

De opgestane Here stortte zijn Geest uit (Hand.2:17,33). De Jeruzalemmers hoorden het geluid, maar wisten niet vanwaar hij kwam of waar hij heenging. Voor de honderdtwintig discipelen op wie de Geest viel, was de uitstorting van Gods Geest “het bad der wedergeboorte” (Titus 3:5)²².

We vatten samen:

1. “Uit water en geest” is een stijlfiguur en betekent “uit geestelijk water”.
2. De gedachte dat Johannes 3:5 betrekking heeft op aards water, heeft tot het kwalijke denkbeeld geleid dat de waterdoop de wedergeboorte bewerkt. Dit denkbeeld kwam de kerk goed van pas om haar aanzien en macht bij het bijgelovige volk te vergroten. In werkelijkheid sprak Jezus over de reinigende en levenwekkende werking van Gods Geest – net als in Johannes 4 en Johannes 7.
3. Van besprenkeling of onderdompeling met gewoon water is in Johannes 3 geen sprake.

²¹ In de oorspronkelijke tekst staat hier: de Geest.

²² Op het verband tussen Joh.3, Hand.2, en Titus 3:5 is gewezen door Joh. Kroon (*Wedergeboorte door Geestesdoop*, 's Gravenhage 1970).

Van bekering tot vergeving van zonden

“Gelijk geschreven staat bij de profeet Jesaja... geschiedde het, dat Johannes doopte in de woestijn en de doop der bekering tot vergeving van zonden predikte” (Mar.1:2-4)

“En hij kwam in de gehele Jordaanstreek en predikte de doop der bekering tot vergeving van zonden”(Lukas 3:3)

Wanneer Markus en Lukas een samenvatting geven van het optreden van Johannes de Doper, dan schrijven ze dat hij “de doop der bekering tot vergeving van zonden” predikte ²³. Mattheüs vat het nog beknopter samen, door te zeggen dat Johannes “doopte met water tot bekering” ²⁴. Voor bekering staat in deze teksten het Griekse woord *metanoia*, d.w.z. een verandering van gezindheid of van denken.

“Doop der bekering” of “doop met water tot bekering” wil zeggen, dat iemands bekering concreet gestalte kreeg doordat de betrokkene zich in water liet dopen. De doop beeldde uit, dat iemand wilde breken met zijn oude levensstijl, en niet langer in opstand tegen God maar in gehoorzaamheid aan God wilde leven. Toen de mensen aan Johannes vroegen, wat ze moesten doen, gaf de profeet hun het volgende antwoord:

“Wie een dubbel stel kleren heeft, dele mede aan wie er geen heeft, en wie spijzen heeft, doe evenzo” (Lukas 3:11)

Tegen berouwvolle tollenaars zei Johannes:

“Vordert niet meer dan u voorgeschreven is” (Lukas 3:13)

En tegen soldaten die hun militaire plichten moesten vervullen:

“Plundert niemand uit en perst niets af en weest tevreden met uw soldij” (Lukas 3:14)

Dat waren “vruchten die aan de bekering beantwoordden” (Mat.3:8). Waar die zichtbaar werden was iemands levenshouding radicaal veranderd. Door zich te laten dopen erkende men dat men geen

²³ Mar.1:4, Luk.3:3.

²⁴ Mat.3:11.

rechtvaardige was maar een zondaar, die behoefte had aan reiniging. Men stemde in met Gods beoordeling van zichzelf en men stelde de Almachtige in het gelijk. Vandaar, dat in het Lukasevangelie wordt gezegd:

“...toen al het volk dit hoorde, en ook de tollenaars, hebben zij God gerechtvaardigd, daar zij met de doop van Johannes gedoopt waren. Maar de Farizeeën en de wetgeleerden verwierpen voor zichzelf de raad Gods, daar zij niet door hem gedoopt waren” (Lukas 7:29-30)

Het Griekse voorzetsel *eis* (Nederlands: “tot”) geeft het doel of het eindresultaat van een handeling aan. Velen hebben daarom gemeend dat de doop een “sacrament” is dat vergeving der zonden te weeg brengt. Door mensen te dopen zouden zij in christenen worden veranderd en van hun zonden worden bevrijd.

Uit het optreden van Johannes de Doper blijkt echter dat water de zonden niet wegwast. Mattheüs schrijft:

“Toen hij nu zag, dat vele van de Farizeeën en de Sadduceeën tot de doop kwamen, zeide hij tot hen: Addereengebroid, wie heeft u een wenk gegeven om de komende toorn te ontgaan? Brengt dan vrucht voort, die aan de bekering beantwoordt; en beeldt u niet in, dat gij bij uzelf kunt zeggen: Wij hebben Abraham tot vader, want ik zeg u, dat God bij machte is uit deze stenen Abraham kinderen te verwekken” (Mat.3:7-9)

Net zoals het “onmogelijk is, dat het bloed van stieren of bokken zonden zou wegnemen”²⁵, zo is het ook onmogelijk dat water dit doet. Johannes wilde alléén mensen dopen die oprecht verlangden naar redding en zich voor honderd procent afhankelijk wisten van God. Zijn dopelingen waren ervan overtuigd dat ze vergeving van zonden nodig hadden om Gods rijk te kunnen binnengaan. Wie zich op grond van hun afstamming rechtvaardig waanden en het ritueel met water voldoende achtten, die bedrogen zichzelf. Vergeving van zonden is geen automatisch gevolg van de waterdoop. In de uitdrukking “doop der bekering tot vergeving van zonden” hoort “tot vergeving van zonden” bij het woord “bekering”. Bekering leidt tot behoud²⁶, maar besprenkeling met water doet dat niet altijd²⁷.

²⁵ Heb.10:4.

²⁶ Vgl. 2 Kor.7:10.

²⁷ Vgl. Hand.8:13 met 8:20-23

De opgestane Here zou later tegen zijn discipelen zeggen:

“dat in zijn naam moest gepredikt worden bekering tot vergeving der zonden aan alle volken, te beginnen bij Jeruzalem” (Lukas 24:47)

Hij zei: “**bekering** tot vergeving der zonden”, niet “**doop** tot vergeving van zonden”. Bekering en vergeving horen bij elkaar. Doop leidt alleen tot vergeving van zonden indien het een doop “van bekering” is.

Op de Pinksterdag werden drieduizend Joden gedoopt met een doop die eveneens een doop “van bekering tot vergeving van zonden” was. We horen immers hoe Petrus tegen hen zei:

“Bekeert u en een ieder van u late zich dopen op de naam van Jezus Christus, tot vergeving van uw zonden...” (Hand.2:38)

De vertaling “late zich dopen” is geen letterlijke weergave van de grondtekst. De Statenvertaling blijft dichter bij het Griekse origineel door te schrijven: “Bekeert u en een ieder van u worde gedoopt”. Wanneer deze mensen zich bekeerden, zouden ze gedoopt worden. De schrijver, Lukas, laat in het midden of die doop zou worden voltrokken door Petrus en de elven, of door de opgestane Here Jezus. Bekering hield in dat de feestgangers hun gedachten moesten veranderen over Hem. Ze waren afkomstig uit de diaspora ²⁸. Ze hadden van hun volksgenoten gehoord dat Jezus een valse messias was die de doodstraf verdiende ²⁹. Maar vanwege Zijn opstanding uit de doden en de heilige Geest die Hij op zichtbare wijze had uitgestort moesten ze van gedachten veranderen en tot het inzicht komen dat Hij werkelijk de Messias was. “Op de naam van Jezus Messias” zouden ze worden gedoopt.

Uit de evangeliën en uit het boek Handelingen blijkt, dat de Doper zijn bekeerlingen opdroeg dat ze hun vertrouwen moesten stellen op de komende Messias. Paulus gaf de volgende samenvatting van zijn optreden:

“Johannes doopte een doop van bekering en zeide tot het volk, dat zij moesten geloven in Hem, die na hem kwam, dat is in Jezus.” (Handelingen 19:4-5)

²⁸ Hand.2:8-11

²⁹ Hand.2:36

Voor vergeving van zonden waren de discipelen van Johannes afhankelijk van de komende Messias.

We trekken enkele conclusies:

1. De doop met water, die Johannes voltrok, was niet een “sacrament” dat min of meer automatisch vergeving van zonden te weeg bracht. Wie naar Johannes toekwam om zich te laten dopen, drukte daarmee uit dat hij een zondaar was die vergeving van zonden nodig had en voor zijn reiniging vertrouwde op de komende Messias ³⁰.
2. Johannes weigerde dan ook om mensen te dopen die onder valse voorwendsels naar hem toe kwamen en zichzelf rechtvaardig waanden, zoals de Farizeeën en de Sadduceeën.
3. Er is een groot verschil tussen de “doop der bekering tot vergeving van zonden” die Johannes predikte en de waterdoop zoals die tegenwoordig in christelijke kring wordt bediend. Katholieken en anglicanen, luthersen en gereformeerden dopen zuigelingen die “het onderscheid niet kennen tussen hun rechterhand en hun linkerhand” ³¹, d.w.z. nog niet tot handelen in staat zijn en zich nog nergens van kunnen bekeren. Voorstanders van doop-op-belijdenis, zoals baptisten en pinkstergelovigen, dopen mensen die Christus al hebben aangenomen en al vergeving van zonden hebben ontvangen. Maar in Johannes’ tijd werd de bevolking van Judéa gedoopt in afwachting van de Messias die nog komen moest. Hij zou vergeving van zonden tot stand brengen. Hij zou hen “dopen in heilige Geest” en hun zó het beloofde nieuwe leven schenken.

³⁰ Vgl, Maleachi 3:1-4.

³¹ Jona 4:11

Gerechtigheid vervullen

“Toen kwam Jezus uit Galilea naar de Jordaan tot Johannes, om zich door hem te laten dopen. Maar deze trachtte Hem daarvan terug te houden, en zeide: Ik heb nodig door U gedoopt te worden en komt Gij tot mij? Jezus echter antwoordde en zeide tot hem: Laat Mij thans geworden, want aldus betaamt het ons alle gerechtigheid te vervullen. Toen liet hij Hem geworden. Terstond nadat Jezus gedoopt was, steeg Hij op uit het water. En zie, de hemelen openden zich, en hij zag de Geest Gods nederdalen als een duif en op Hem komen. En zie, een stem uit de hemelen zeide: Deze is mijn Zoon, de Geliefde, in wie Ik mijn welbehagen heb” (Mattheüs 3:13-17)

Alle evangelisten vertellen dat Jezus naar Johannes toe ging om zich door hem te laten dopen. Het verslag van Mattheüs begint met het woord toen: **“Toen** kwam Jezus uit Galilea naar de Jordaan...” Waarop slaat dit? Wannéér ondernam Jezus die lange reis?

Uit het voorafgaande blijkt, dat Hij dit pas deed nadat Johannes “Jeruzalem, Judea en de hele Jordaanstreek” had gedoopt in de rivier, onder belijdenis van hun zonden (Mat.3:6). Terwijl hij zijn volksgenoten doopte had Johannes gezegd:

*“Ik doop u met water tot bekering, maar Hij, die na mij komt, is sterker dan ik; ik ben niet waardig Hem zijn schoenen na te dragen; die zal u dopen met [de] heilige geest en [met] vuur” (Mattheüs 3:11)*³²

Johannes had aan iedereen verkondigd dat de Messias zou verschijnen en hen zou dopen met heilige geest. Hij was als een heraut voor de komende Koning uitgezonden (Matth.3:3). Hij moest dopen met water, opdat de Messias aan Israël werd geopenbaard (Joh.1:31). De Doper beseftte, dat hij een wegwijzer was. Zijn doop met water wees vooruit naar de doop van de Messias. Die zou door middel van Zijn Geestesdoop de ware reiniging tot stand brengen.

Toen Jezus kwam om zich te laten dopen, probeerde Johannes Hem daarvan terug te houden. De waterdoop was een symbool van de échte doop, de reiniging van het innerlijk. De doop van de Messias was de werkelijkheid waarnaar de doop van Johannes vooruitwees. Het is dus begrijpelijk dat de Doper zei:

“Ik heb nodig door ú gedoopt te worden, en komt Gij tot mij?”

³² In de grondtekst ontbreekt het lidwoord “de” voor “heilige geest” en het voorzetsel “met” voor vuur. Vandaar, dat deze woorden tussen vierkante haakjes zijn geplaatst.

Jezus antwoordde:

“Laat Mij thans geworden, want aldus betaamt het ons alle gerechtigheid te vervullen”

Wat bedoelde Hij met “thans”? Wie waren de “ons” waarover Hij sprak? En wat betekent de uitdrukking “alle gerechtigheid vervullen”?

Voorstanders van de volwassenendoop geven de volgende uitleg: “Thans” is het tijdperk dat volgde op de komst van de Messias; “ons” zijn de gelovigen uit dat tijdperk; “alle gerechtigheid vervullen” betekent: doen wat God van je vraagt. Iedere gelovige van nu behoort zich in water te laten dopen zoals Jezus zich liet dopen door Johannes.

De doperse redenering overtuigt niet, omdat de woorden van Jezus worden losgemaakt uit het verband, en er een eigenmachtige interpretatie wordt gegeven van de uitdrukking “alle gerechtigheid vervullen”. Volgens Paulus is er geen gerechtigheid door een wet of door te gaan werken ³³, maar volgens doperse christenen kunnen zondaren “alle gerechtigheid vervullen” door zich in water te laten dopen. Wat een zelfoverschatting en wat een verdraaiing van het Bijbelwoord !

“Thans” is het tijdstip waarop Jezus bij de Jordaan kwam. De tijd was rijp. De Judeeërs waren voorbereid op de komst van de Messias die zou dopen met heilige geest ³⁴. Nu moest Johannes Jezus laten begaan, want **dit** was voor Hem het juiste ogenblik om zich te laten dopen.

Met “ons” worden Johannes en Jezus bedoeld - niet de gelovigen uit de volken! De Messias en zijn voorloper vervulden op dit beslissende ogenblik een sleutelrol. Later zou Jezus over Johannes zeggen:

“... wat bent u gaan zien? Een profeet? Ja, zeg Ik u, zelfs meer dan een profeet! Voorwaar, Ik zeg u: onder hen die uit vrouwen geboren zijn, is geen grotere opgestaan dan Johannes de Doper... Want alle profeten en de wet hebben tot op Johannes geprofeteerd” (Mattheüs 11:7,11,13).

³³ Galaten 2:15-21

³⁴ Lukas vertelt dat Jezus zich liet dopen “terwijl al het volk gedoopt werd”, of nadat het hele volk zich had laten dopen (Luk.3:21)

Johannes was de bode die voor God uitging om de weg voor Hem te bereiden (Mat.11:11), de Elia die zou komen (Mat.11:14). Met het optreden van de Doper werd het tijdvak van Mozes en de profeten afgesloten (vgl. Luk.16:16). Nu zou Hij verschijnen die zij hadden aangekondigd: “de geringste uit het koninkrijk der hemelen [d.w.z. de Messias, zie Matth.20:25-28], die groter was dan de grootste van hen” (Mat.11:11). Nú was het koninkrijk der hemelen nabijgekomen - want de Koning had zich gevoegd bij Zijn onderdanen.

Wanneer gelovigen menen dat *zij* “alle gerechtigheid moeten vervullen” door zich in water te laten dopen, dan is er sprake van een misverstand. Mattheüs gebruikt het woord “vervullen” (Gr. *pleroo*) zestien maal. Twaalf maal heeft het betrekking op gebeurtenissen die plaatsvonden “opdat vervuld werd wat door de Heer is gesproken”³⁵. Dezelfde betekenis heeft het ook in Mattheüs 5:17:

*“Meent niet dat Ik ben gekomen om de wet of de profeten op te heffen. Ik ben niet gekomen om op te heffen, maar om te **vervullen**”* (Telos)

In andere gevallen betekent het “vol maken”. Het Nieuwe Testament spreekt bijvoorbeeld over het “vullen” van een net³⁶ of van een maat³⁷.

“Alle gerechtigheid vervullen” gaat de capaciteiten van zondige mensen verre te boven. Het is of Jezus zeggen wil: “De mensen hebben zich laten dopen omdat hun gerechtigheid *niet* vol is: ze hebben hun zonden beleden en hebben beaamd dat ze reiniging nodig hebben. Nu moet jij *Mij* dopen om hun de beloofde reiniging te laten zien. Ik word niet voor mijn eigen zonden gedoopt maar voor die van hen³⁸.”

De doop van Johannes, die ten doel had om de Messias aan Israël te openbaren (Joh.1:31), bereikte dat doel toen Jezus zich liet dopen. Want toen de Messias uit het water klom, werden de hemelen geopend en daalde de Geest van God als een duif op Hem neer, terwijl een stem uit de hemel zei:

³⁵ Mat. 1:22, 2:15, 2:17, 2:23, 4:14, 8:17, 12:17, 13:35, 21:4, 26:54, 26:56, 27:9.

³⁶ Mat. 13:48.

³⁷ Mat.23:32.

³⁸ Deze uitleg is ontleend aan Oscar Cullmann (*Die Tauflehre des Neuen Testaments*, p.12-14) en Harry Bultema (*The Bible and Baptism*, p.45-49). Zie ook Romeinen 5:12-21.

“Deze is mijn geliefde Zoon, in Wie Ik mijn welbehagen heb gevonden” (Mattheüs 3:17, vgl. Markus 1:10, Lukas 3:21-22, Johannes 1:32-34)

Zó werd Jezus openlijk aangewezen als de door God Gezalfde Knecht, Johannes’ grote Opvolger die met heilige geest zou dopen. Bij monde van de profeet Jesaja had God immers gezegd:

“Zie, mijn knecht, die Ik ondersteun; mijn uitverkorene, in wie Ik een welbehagen heb, Ik heb mijn Geest op hem gelegd” (Jesaja 42:1)

We vatten opnieuw samen:

1. Jezus ging pas naar Johannes toe, toen deze Jeruzalem, Judea en de hele Jordaanstreek had gedoopt in de Jordaan.
2. Op dat ogenblik móest Hij wel naar Johannes toegaan om zich door hem te laten dopen, want via die doop zou Hij aan Israël worden geopenbaard. De Geest daalde op Hem neer en de Vader wees Hem aan als zijn geliefde Zoon, de messiaanse Koning.
3. Wie op grond van Mat.3:15 stelt dat gelovigen alle gerechtigheid behoren te vervullen door zich in water te laten dopen, berooft Christus van Zijn eer. *Hij* heeft alle gerechtigheid vervuld in samenwerking met Zijn voorganger, Johannes de Doper. Door zich te onderwerpen aan de ceremonie die Johannes voltrok, werd Hij aan Israël geopenbaard als de Rechtvaardige, Gods Gezalfde die doopt met heilige Geest. Door Hem bewijst God al zijn trouw, in Hem zijn al Gods beloften “ja en amen”³⁹.

³⁹ 2 Korinthe 1:20

Jezus doopte *niet*

Volgens de Heidelberger Catechismus heeft Christus in het “Nieuwe Verbond of Testament twee sacramenten ingezet, namelijk de Heilige Doop en het Heilig Avondmaal”⁴⁰. Met de “heilige doop” wordt in dit verband bedoeld: de besprenkeling (of onderdompeling) met water.

Indien de opvatting van de Catechismus juist was, dan zou men verwachten dat Jezus met dopen is begonnen en ieder die Zijn boodschap wilde aanvaarden heeft gedoopt. Dat laatste lijkt op het eerste gezicht inderdaad het geval te zijn. We lezen in Johannes 3 namelijk het volgende:

“Na dezen⁴¹ kwam Jezus en Zijn discipelen in het land van Judéa, en onthield zich aldaar met hen, en doopte. En Johannes doopte ook in Enon bij Salim, dewijl aldaar vele wateren waren; en zij kwamen daar, en werden gedoopt. Want Johannes was nog niet in de gevangenis geworpen” (Johannes 3:22-24, SV)

In vers 22 staat het zwart-op-wit, zal een catechismusprediker opmerken: “Jezus kwam in Judéa en doopte”. Maar heeft Jezus de doop op dat moment ingesteld? Beslist niet, want de doop waarover het in dit gedeelte gaat is de doop van Johannes⁴². En Jezus begon pas te prediken, wonderen te doen en leerlingen te verzamelen nadat Hij zich door Johannes had laten dopen⁴³. Johannes doopte éérder dan Christus. De doop waarover in Johannes 3:22 wordt gesproken was er al voordat Jezus zijn openbaar optreden begon en is dus *niet* door Christus ingesteld.

Dat Jezus zich met dopen bezig hield, komt in het Johannesevangelie nogmaals ter sprake. Na een twistgesprek tussen de Farizeeën en de discipelen van Johannes gingen de laatsten naar hun leermeester toe en zeiden:

⁴⁰ Heidelberger Catechismus, Zondag 25, vraag en antwoord 68; zie ook Nederlandse Geloofs Belijdenis, artikel 33.

⁴¹ D.w.z. na de tempelreiniging en het gesprek van Jezus met Nicodemus.

⁴² De dopen die Johannes en de discipelen van Jezus bedienden waren identiek. In vers 23 staat immers: “En Johannes doopte *ook*...”

⁴³ Zie Joh.1:19-52.

*“Rabbi, die met u was over de Jordaan, welken gij getuigenis geeft, zie, **Die doopt**, en zij komen allen tot Hem!”* (Johannes 3:26, SV)

Weer lijkt het, alsof Jezus doopte, net zoals Johannes dat had gedaan. De mededeling dat de mensen naar Jezus togingen en niet meer naar hem toe kwamen maakte Johannes niet verdrietig maar juist blij. Hij moest krompen en de Messias groeien (vs.27-36). Het was immers zijn taak om Israël op de verschijning van Gods Gezalfde voor te bereiden, en die taak was nu vrijwel voltooid.

Toch had het twistgesprek met de Farizeeën een onverwacht gevolg. Want de evangelist vertelt:

“Als dan de Heere verstond, dat de Farizeeën gehoord hadden dat Jezus méér discipelen maakte en doopte dan Johannes... zo verliet hij Judéa, en ging wederom naar Galilea” (Johannes 4:1-3, SV)

Jezus beseftte dat het verzamelen van een groot aantal volgelingen het wantrouwen van de Joodse leiders zou opwekken⁴⁴. Omdat Zijn uur – in tegenstelling tot het uur van Johannes – nog niet was gekomen⁴⁵ besloot Hij verdere confrontaties te vermijden en ging terug naar de streek waar Hij was opgegroeid.

De evangelist plaatst bij vs.1 een verrassende kanttekening:

“... hoewel Jezus zelf niet doopte, maar Zijn discipelen” (Johannes 4:2)

Hieruit blijkt dat er in de discipelkring werd gedoopt, maar dat de Messias **zélf niet** doopte. Wat wil God ons hiermee duidelijk maken? Als de doop van groot belang is om ons geloof te onderhouden, om ons de belofte van het evangelie te doen verstaan en die aan ons te verzegelen⁴⁶, waarom liet Jezus het dopen dan aan Zijn discipelen over? Hij ging toch rond, “goed doende en allen genezende die van de duivel overweldigd waren?”⁴⁷. Als de doop een genademiddel is om het geloof van zwakke christenen te versterken, dan verricht wie doopt een heilzaam werk. Waarom doopte Jezus dan niet?

⁴⁴ Vgl. Joh.11:48.

⁴⁵ Joh.7:30.

⁴⁶ Aldus de gereformeerde belijdenisgeschriften.

⁴⁷ Hand.10:38.

Het antwoord is eenvoudig:

*“Jezus doopte niet zelf... omdat Hij het onderscheid tussen zich en Zijn voorloper niet wilde uitwissen: Hij... behield voor zichzelf het dopen met de Geest”*⁴⁸

De Messias was op aarde verschenen om Gods beloften te bevestigen⁴⁹. Hij kwam om de wet en de profeten te vervullen⁵⁰ en de werkelijkheid te schenken waarnaar de schaduwen vooruit wezen⁵¹. Hij kon onmogelijk zelf een schaduwachtig ritueel voltrekken, want dan zou Hij zijn roeping ontrouw worden en weigeren om de voor Hem bestemde plaats in Gods heilsplan in te nemen. Hij is degene die doopt met de Geest⁵².

Waarom liet Jezus toe dat Zijn discipelen wél met water doopten? Aangezien dit plaatsvond in Judéa moet de reden zijn geweest dat weliswaar Joden uit “heel Judea, Jeruzalem en de Jordaanstreek” zich door Johannes hadden laten dopen, maar niet het héle volk.

*“De traagheid van het volk noopte Hem... om het werk van de Doper over te nemen. Hij werd zijn eigen Voorloper, want Hij liet door Zijn discipelen de doop der bekering toedienen. Het getuigde tegen het volk, dat de Vorst zijn heraut helpen moest om zich een weg naar zijn volk te banen. Elk had gereed moeten staan om Hem te begroeten”*⁵³

De Here was lankmoedig jegens Israël. Hij wilde het hele volk tot het inzicht brengen dat het reiniging van zonden nodig had.

Kort samengevat:

1. Jezus heeft de “heilige doop” niet ingesteld want de waterdoop bestond al voordat Hij begon te prediken. Zijn neef Johannes doopte eerder dan Hij.

⁴⁸ J. van Andel, *Johannes' Evangelie aan de Gemeente toegelicht*, Leiden, 1900: D.Donner, p.85.

⁴⁹ 2 Kor.1:20, Rom.15:8.

⁵⁰ Mat.5:17.

⁵¹ Kol.2:17.

⁵² Joh.1:33.

⁵³ Van Andel, a.w., p.75.

2. In plaats van de “heilige doop” in te stellen, heeft de Messias die juist beschouwd als iets dat relatief onbelangrijk was. Jezus doopte zelf *niet*. Alleen zijn discipelen hebben maar gedoopt (Johannes 4:2).
3. Jezus doopte niet (met water) omdat dat de doop was van zijn voorloper. *Hij* zou gaan dopen na zijn verheerlijking, d.w.z. zijn opstanding uit de doden en zijn hemelvaart. Vanaf dat ogenblik doopt Hij met heilige Geest ⁵⁴.

⁵⁴ Johannes 7:39, 16:7.

Dopen voor het eten

“En toen zij zagen, dat sommige van Zijn discipelen met onreine, dat is ongewassen, handen hun brood aten – want de Farizeeën en al de Joden eten niet zonder eerst een handwassing verricht te hebben, daarmee vasthoudende aan de overlevering der ouden, en van de markt komende eten zij niet dan na zich gereinigd ⁵⁵ te hebben; en vele andere dingen zijn er, waaraan ze zich volgens overlevering houden, bijvoorbeeld het onderdompelen ⁵⁶ van bekers en kannen en koperwerk – toen vroegen de Farizeeën en de schriftgeleerden Hem: Waarom wandelen uw discipelen niet naar de overlevering der ouden, maar eten zij met onreine handen hun brood?” (Markus 7:2-5)

“Terwijl Hij sprak, nodigde een Farizeeër Hem om bij hem te komen eten. En Hij kwam binnen en ging aanliggen. De Farizeeër verwonderde zich, toen hij zag, dat Hij zich vóór het eten niet eerst wies ⁵⁷” (Lukas 11:37-38)

In bovenstaande tekstgedeelten komt het werkwoord *baptizoo* (d.w.z. “dopen”) twee maal, en het zelfstandig naamwoord *baptisma* (“doop”) één maal voor. Het werkwoord is door het NBG éénmaal weergegeven als “reinigen”⁵⁸ en een andere keer als “wassen”⁵⁹. Het zelfstandig naamwoord is als “onderdompelen” vertaald⁶⁰.

De vertaling “onderdompelen” is beslist onjuist. Want de Farizeeën dompelden zich niet onder wanneer ze van de markt kwamen. Op zo’n plein waar jan en alleman kwam om te kopen en te verkopen kwamen ze in contact met niet-Joden en met volksgenoten die zich niet aan de wet van Mozes hielden. Vanwege zulke contacten werden zij ritueel onrein en volgens de Farizeeën moest men zich daarom wassen alvorens men aan tafel kon gaan.

De ceremoniemeester van de bruiloft in Kana had met dit gebruik rekening gehouden en voor de bruiloftsgasten voorzieningen getroffen. De evangelist vertelt:

⁵⁵ Gr. *baptisoontai*

⁵⁶ Gr. *baptismous*

⁵⁷ Gr. *ebaptisthè*

⁵⁸ Mar.7:4

⁵⁹ Luk.11:38

⁶⁰ Mar.7:4

“Nu waren daar stenen watervaten neergezet volgens het reinigingsgebruik der Joden, elk met een inhoud van twee of drie metreten” (Johannes 2:6)

Het water in deze kruiken (zo’n zeventig tot honderd liter) was niet bedoeld om er de gasten in onder te dompelen - daarvoor zou een zwembad nodig zijn geweest – maar om de handen en de voeten van de gasten te reinigen. Van de priesters die in het heiligdom dienst deden werd hetzelfde verwacht. In de voorhof was een groot wasvat geplaatst – tussen de tabernakel en het altaar – en over de functie van dat vat staat in Gods wet geschreven:

“Aäron en zijn zonen zullen daarin hun handen en voeten wassen” (Exodus 30:19)

In de evangeliën blijkt hoe dit wassen in zijn werk ging:

“Daarna deed Hij water in het bekken en begon de voeten der discipelen te wassen, en af te drogen met de doek, waarmede Hij omgord was” (Joh.13:5)

“En zie, een vrouw, die in de stad als zondares bekend stond, bemerkte, dat Hij aan tafel was in het huis van de Farizeeën. En zij bracht een albasten kruik met mirre, en zij ging wenende achter Hem staan, bij Zijn voeten, en begon met haar tranen Zijn voeten nat te maken en droogde ze af met haar hoofdhaar, en kuste Zijn voeten en zalfde ze met de mirre... En zich naar de vrouw wendende, zeide Hij tot Simon: Ziet gij deze vrouw? Ik ben in uw huis gekomen; water voor Mijn voeten hebt gij Mij niet gegeven, maar zij heeft met tranen Mijn voeten nat gemaakt en ze met haar haren afgedroogd” (Luk.7:37,38,44)

Blijkbaar werden de voeten met water overgoten, waarna ze werden afgedroogd. Voor het wassen van de handen werd dezelfde methode gebruikt. We lezen immers dat:

“Elisa, de zoon van Safat... water op Elia’s handen goot” (2 Koningen 3:11)

“En ieder, welke hij die een vloeïng heeft aanraakt zonder de handen met water te hebben afgespoeld zal... onrein zijn tot de avond” (Leviticus 15:11)

Volgens de bijbelschrijvers heeft iemand die zijn handen of zijn voeten heeft gewassen, zich “gedoopt”⁶¹. Hieruit blijkt, dat de bijbel onder doop geen onderdompeling van het hele lichaam verstaat maar reiniging op de manier die God daarvoor in de wet heeft voorgeschreven. “Reiniging” is in het bijbels spraakgebruik een synoniem van “doop”⁶².

⁶¹ Mar.7:4

⁶² Joh.3:25

We vatten samen:

1. In onze taal heeft het woord “dopen” een kerkelijke klank. Met het Engelse woord “baptize” is dat in nog sterkere mate het geval. Daarmee vergeleken is de bijbel heerlijk nuchter. Het werkwoord *baptizoo* wordt in de grondtekst van het Nieuwe Testament gebruikt voor het wassen van menselijke handen en voeten en ook voor het reinigen van voorwerpen waaruit men heeft gegeten of gedronken.
2. Wanneer Joden van de markt kwamen, aten zij niet dan na zich “gedoopt” te hebben. De Farizeeër waar Jezus te gast was verbaasde zich erover dat Hij zich voor het eten niet eerst “doopte”. Dat betekent: “zich reinigde” en daarmee wordt bedoeld: “Zijn handen waste”. Wanneer een gezin aan tafel gaat, dan kunnen ouders aan hun kinderen vragen of die zich wel “gedoopt” hebben.
3. Wie zijn handen had gewassen, had zich “gedoopt” (Markus 7:2-5). Daaruit blijkt dat met dit “dopen” geen onderdompeling van het hele lichaam wordt bedoeld. Op de betekenis van het begrip dopen zullen we in een later hoofdstuk nog terugkomen.

Ik moet gedoopt worden...

“Ik moet gedoopt worden met een doop, en hoe beklemmt het Mij, totdat het volbracht is” (Lukas 12:50)

“Kunt gij de beker drinken, die Ik drink, of met de doop gedoopt worden, waarmee Ik gedoopt word? Zij zeiden tot Hem: Wij kunnen het. Jezus zeide tot hen: De beker, die Ik drink, zult gij drinken en met de doop, waarmee Ik gedoopt word, zult gij gedoopt worden” (Markus 10:38-39)

Ondanks de tekenen die Hij deed ⁶³ kreeg Jezus te maken met groeiende oppositie, met name van de Joodse leiders. Sommige Farizeeën beweerden openlijk dat Hij demonen uitdreef omdat Hij een handlanger was van Beëlzebub ⁶⁴. In antwoord op zulke aantijgingen begon de Meester zijn leerlingen te waarschuwen dat het volk Israël zich niet unaniem achter Hem zou scharen. Zijn komst zou geen vrede brengen maar verdeeldheid. Er zou een kloof ontstaan binnen families en gezinnen. De ene helft zou Hem volgen en de andere helft zou fel tegen Hem zijn gekant ⁶⁵.

Voor de discipelen moet dit een schokkende mededeling zijn geweest. Zou de Messias falen in zijn missie? ⁶⁶ Zou Hij geen koning worden over Israël? Zou Hij niet het rijk van vrede brengen waarvan de profeten en de psalmdichters hadden gesproken? ⁶⁷

Zeker wel! Maar vóór er tijden van verademing konden aanbreken moest er iets belangrijks gebeuren. “Ik moet gedoopt worden met een doop” zei Jezus, “en hoe beklemmt het Mij, totdat het volbracht is” ⁶⁸. Wat bedoelde Hij daarmee? Waarom moest Hij opnieuw gedoopt worden? Hij hád zich toch al laten dopen, door zijn neef Johannes? ⁶⁹.

⁶³ Lukas 4:38-44, 5:12-26, 7:1-17, 8:26-56, 9:37-43

⁶⁴ Lukas 11:15, Mat.9:34

⁶⁵ Lukas 12:49-53

⁶⁶ Petrus had – als woordvoerder van de discipelkring – al geconcludeerd dat Jezus de Messias is. Ook had de verheerlijking op de berg al plaatsgevonden (zie Lukas 9:20, 28-36).

⁶⁷ zie b.v. Jes.2:4, Psalm 72:7

⁶⁸ Lukas 12:50

⁶⁹ Lukas 3:21-22

Wie het uit de boodschap van de Doper nog niet had geconcludeerd, kon het nu vernemen van zijn Opvolger: de doop van Johannes was iets voorlopigs, een voorbijgaande schaduw. Wie zich in water hadden laten dopen hadden daarmee te kennen gegeven dat ze wedergeboorte en vergeving van zonden nodig hadden. Het water dat Johannes voor zijn doop gebruikte was echter niet bij machte om nieuw leven te schenken en mensen van hun zonde te bevrijden. Om de beloofde reiniging en levensvernieuwing tot stand te brengen moest de Messias opnieuw een doop ondergaan. Die doop “beklemde Hem, totdat het was volbracht”⁷⁰.

Uit het woord “volbracht” blijkt, dat Jezus doelde op Zijn sterven aan het kruis. Het laatste dat de Messias op de heuvel Golgotha zei, was: “Het is volbracht!”⁷¹. Nadat Hij dit gezegd had, gaf Hij de geest.

Het sterven van Gods Zoon was een doop omdat de “oude mens”, de sterfelijke bestaanswijze die Hij bij zijn vleeswording op zich had genomen, daarbij definitief werd afgelegd⁷². Bij gewone mensen leidt het sterfelijk bestaan dat zij van Adam hebben geërfd ertoe dat ze zondigen, d.w.z. hun doel missen⁷³. Bij de Messias gebeurde dat niet: Hij werd in alle dingen verzocht als wij doch zonder te zondigen⁷⁴. Hij nam *onze* zonden op zich en droeg ze tot in het graf, zodat ze voorgoed werden weggedaan⁷⁵. Door Zijn sterven deed Hij de dood te niet⁷⁶. Toen Hij opstond uit de doden, bracht Hij onvergankelijk leven aan het licht⁷⁷.

In commentaren wordt beweerd dat Jezus Zijn dood met een doop vergeleek omdat een zwaar lijden in de Schrift wordt aangeduid als

⁷⁰ Grieks *telesthei*

⁷¹ Joh.19:30, Grieks *Tetelestai!*

⁷² Rom.6:6.

⁷³ In de Griekse tekst van Rom.5:12 staat letterlijk, dat nadat door Adams zonde de dood in de wereld was gekomen, “de dood aan alle mensen werd doorgegeven, waarop [d.w.z. als gevolg waarvan] allen zondigden”. De Statenvertaling geeft de grondtekst nauwkeurig weer, in tegenstelling tot de meeste moderne vertalingen.

⁷⁴ Heb.4:15

⁷⁵ 1 Pet.2:24

⁷⁶ Heb.2:14, 2 Tim.1:10

⁷⁷ 2Tim.1:10

“golven en baren” die over het slachtoffer heenslaan. Volgens de Bijbel is dat echter niet de reden van de vergelijking. Een “doop” is een godsdienstige handeling die de reiniging van het doopobject (of de doopkandidaat) op het oog heeft ⁷⁸. Jezus noemde Zijn dood een doop omdat die de ware reiniging, het “afleggen van de oude mens” of de “reiniging van zonden”, zou teweeg brengen. In de brief aan de Hebreëen wordt over Gods Zoon gezegd:

*“Deze, die de uitstraling is van zijn heerlijkheid en de afdruk van zijn wezen en die alle dingen draagt door het woord van zijn kracht, is, nadat Hij **reiniging van de zonden** tot stand heeft gebracht, gaan zitten aan de rechterhand van de Majesteit in [de] hoge”* (Hebreëen 1:3)

*“En evenzeer als het de mensen beschikt is éénmaal te sterven en daarna het oordeel, zo zal ook Christus, éénmaal geofferd om **de zonden van velen te dragen**, de tweede keer zonder zonde verschijnen tot behoudenis aan hen die Hem verwachten* (Hebreëen 9:27-28)

*“Iedere priester staat wel dagelijks dienst te doen en dezelfde slachtoffers dikwijls te offeren, die nooit zonden kunnen wegnemen. Maar Hij, nadat Hij één slachtoffer voor zonden geofferd heeft, is voor altijd gaan zitten aan Gods rechterhand... Want door één offerande heeft Hij voor altijd hen **volmaakt** die geheiligd worden”* (Hebreëen 10:12-14).

Uit deze teksten blijkt dat Jezus door Zijn sterven en opstanding reiniging van de zonden tot stand heeft gebracht en dat Zijn offer – in tegenstelling tot het sterven van offerdieren – eens volmaakt effectief zal blijken te zijn.

Veel uitleggers beweren ook, dat de zonen van Zebedeüs, die met Jezus in gesprek waren (Markus 10:38-39), gedoopt werden met dezelfde doop als de Messias omdat zij als martelaar zouden sterven. Dat laatste is echter onjuist. Van Jakobus is bekend dat Herodes hem heeft laten onthoofden ⁷⁹, maar Johannes heeft volgens de overlevering de hoogste leeftijd bereikt van alle apostelen en is een natuurlijke dood gestorven. In werkelijkheid werden Jakobus en Johannes met dezelfde doop gedoopt als hun Meester, omdat de Geest van Christus op hen werd uitgestort. Wie de Geest van Christus hebben ontvangen en daardoor bij de Messias zijn ingelijfd ⁸⁰, zijn met dezelfde doop gedoopt als Hij.

⁷⁸ Joh.3:25, Heb.6:2 en 9:10 (grondtekst).

⁷⁹ Hand.12:2

⁸⁰ 1 Kor.12:13

Want “allen die in Christus Jezus gedoopt zijn, zijn in Zijn dood gedoopt” en “met Hem begraven door de doop-in-de-dood”⁸¹.

Bij wijze van samenvatting kunnen we het volgende opmerken:

1. Ondanks het feit dat Jezus zich door zijn neef Johannes al (in water) had laten dopen, zei Hij tegen zijn discipelen dat Hij nog moest worden gedoopt.
2. Daaruit kunnen we afleiden dat we niet altijd aan water moeten denken wanneer er in de Bijbel over dopen wordt gesproken. Naast de doop in water bestaat er ook een doop in Geest en vuur⁸². De belangrijkste doop van allemaal is de doop die de Messias nog moest ondergaan. Uit het gebruik van het woord “volbracht” blijkt dat Jezus doelde op zijn sterven aan het kruis.
3. Dat sterven was een “doop” omdat het de ware reiniging tot stand zou brengen: het afleggen van de oude mens en de reiniging van de zonden. Aan deze doop krijgen andere mensen deel wanneer ze de Geest van Christus ontvangen.

⁸¹ Rom.6:3-4

⁸² Luk.3:16

Gaat dan heen...

“En Jezus kwam naar hen toe en sprak tot hen de woorden: Mij is gegeven alle macht in hemel en op aarde. Gaat dan heen, maakt alle volken tot discipelen, hen dopend tot de naam van de Vader en de Zoon en de Heilige Geest en hen lerend te bewaren alles wat Ik u heb geboden. En zie, Ik ben met u alle dagen tot aan de voleinding van de eeuw” (Mat.28:18-20, Telos)

Nadat Jezus was opgestaan uit de doden en vóórdat Hij ten hemel was gevaren sprak Hij met zijn discipelen op een berg in Galilea ⁸³ Er waren elf leerlingen overgebleven omdat Judas zelfmoord had gepleegd ⁸⁴. Deze volgelingen uit het Jodendom kregen opdracht om van volken (d.w.z. niet-Joden) leerlingen van Israëls Messias te maken.

Ondanks dit specifieke kader zijn Jezus' woorden in brede kring opgevat als de “Grote Opdracht” voor de christenheid, een bevel dat alle gelovigen (of alle priesters en predikanten ⁸⁵) gezamenlijk behoren uit te voeren. Die gedachte is waarschijnlijk ingegeven door de belofte van Christus, dat Hij met zijn afgezanten zal zijn “alle dagen, tot aan de voleinding van de eeuw”. Met die “voleinding” wordt bedoeld: het tijdstip van de oogst, het moment waarop het Koninkrijk der hemelen verschijnt met kracht en heerlijkheid, zodat er aan verleidingen en wetteloosheid een definitief einde komt. Na een fase van verborgen groei – zowel van het goed als van het kwaad – zal het goede uiteindelijk zegevieren. Daarop loopt het huidige tijdperk uit ⁸⁶.

De woorden van Jezus worden dikwijls uitgelegd alsof Hij de apostelen drie verschillende opdrachten heeft gegeven:

(1) Haal de volken over (met argumenten en desnoods met geweld) om zich bij Mij aan te sluiten;

⁸³ Mat.28:16

⁸⁴ Zo staat het geschreven in Mat.28:16-17, hoewel veel uitleggers aannemen dat de “vijfhonderd broeders” die in 1 Korinthe 15:6 worden genoemd, er ook bij aanwezig waren (zie Sir Robert Anderson, a.w., p.156).\

⁸⁵ Want in de kerken zijn zulke “geestelijken” de enigen die buitenstaanders mogen dopen (behalve in noodgevallen).

⁸⁶ Mat.13:39-42, 13:49-50, 24:3 en 30

(2) Doop hen in water, zoals Johannes de Doper dat met Israël heeft gedaan, en

(3) Geef ze onderwijs in Mijn wet.

Uit de oorspronkelijke tekst blijkt echter (en de Telosvertaling heeft geprobeerd om het ook zó in het Nederlands weer te geven) dat er van één opdracht sprake is: “Discipelt de volken door hen te dopen en te leren”. Vanwege de doop die Jezus bedoelt worden mensen zijn discipelen en leren ze Hem te gehoorzamen.

Moesten de ambassadeurs van de Messias de volken dopen met water? En dat terwijl Johannes van de Messias had gezegd: “Ik doop u wel met water... maar Hij zal u dopen met de Heilige Geest en met vuur”? Johannes had over de Messias opgemerkt: “Hij is het, die met de Heilige Geest doopt”... “Hij moet wassen [d.w.z. groeien], maar ik [de Doper] moet minder worden”⁸⁷. Indien de opgestane Messias de Persoon is die met de Geest doopt, zouden zijn afgezanten dan van water gebruik moeten maken?

Uit het verslag dat Lukas geeft van het optreden van de apostelen blijkt dat die zich niet verantwoordelijk voelden voor de onderdompeling (of besprenkeling) van hun bekeerlingen, maar erop toezagen dat die de Heilige Geest ontvingen. In het achtste hoofdstuk van Handelingen wordt verteld dat de Samaritanen geloofden wat Filippus zei over het Koninkrijk van God en Jezus, de Messias. Ze lieten zich meteen dopen (gezien het vervolg van het verhaal in water). Verlamden, kreupelen en bezetenen werden massaal genezen. Maar de apostelen in Jeruzalem waren daarmee niet tevreden. De Heilige Geest was namelijk op niemand van hen gevallen, “maar zij waren alleen gedoopt tot de naam van de Heer Jezus”⁸⁸.

Petrus en Johannes werden vanuit Jeruzalem naar Samaria gestuurd. Nadat die voor de Samaritanen hadden gebeden en hun de handen hadden opgelegd ontvingen zij de Heilige Geest⁸⁹. Pas toen werden zij gedoopt “tot de naam van de Vader en de Zoon en de Heilige Geest”, in de zin van Mattheüs 28:19.

⁸⁷ Matth.3:11; Joh.1:33, 3:30

⁸⁸ Hand.8:16

⁸⁹ Hand.8:15-17

Blijkbaar betekent “gedoopt tot iemands naam” dat men de betrokkene heeft leren kennen in de hoedanigheid die door de naam wordt uitgedrukt. De Samaritanen hadden Jezus leren kennen als de Messias, de Heer van het komende Rijk, die hun genezing schonk ⁹⁰. Maar ze hadden God nog niet leren kennen als hun Vader en Christus als hun broeder. Pas wanneer men Gods Geest ontvangt, wordt men “van boven geboren” en begint men te roepen: Abba ! ⁹¹.

“Dopen tot de naam van de Vader en de Zoon en de Heilige Geest” is niet: “dopen in water en daarbij de juiste formule uitspreken”. Het houdt in dat mensen de Geest ontvangen waardoor zij God leren kennen als hun Vader. Het betekent dat die mensen kinderen van God worden en mede-erfgenamen van de Zoon – aangezien Hij de “eerstgeborene is onder vele broeders” ⁹². Wie zó is gedoopt, is een leerling van de opgestane Heer geworden en mag gaan begrijpen wat die Heer van Hem vraagt ⁹³. Alleen wie door de Geest wandelt, kan “onderhouden” wat Christus heeft geboden ⁹⁴.

Uit het Johannesevangelie blijkt dat de opgestane Here de apostelen al eerder een “zendingsbevel” had gegeven. De Messias kwam daarbij door gesloten deuren binnen en zei tegen hen:

“Vrede zij u! Zoals de Vader Mij heeft gezonden, zend ook ik u! En toen Hij dit had gezegd, blies Hij in hen en zei tegen hen: Ontvangt de Heilige Geest” (Johannes 20:21-22)

Blijkbaar werden de discipelen de wereld ingezonden met *dezelfde* opdracht als Christus van zijn Vader had gekregen, en hadden zij net als Hij de Geest nodig om hun taak te kunnen uitvoeren.

De opdracht die Christus van zijn Vader had ontvangen was door Johannes ooit kernachtig samengevat:

“Hij is het, die met de Heilige Geest doopt” (Johannes 1:36)

⁹⁰ Hand.8:7-8,16

⁹¹ Rom.8:14-17

⁹² Rom.8:17,29

⁹³ 1 Kor.2:14-16

⁹⁴ Rom.8:1-11

Jezus doopte (in tegenstelling tot zijn voorloper) *niemand* met water ⁹⁵. De Messias doopt met heilige Geest. Omdat Hij met Gods Geest is gezalft kan Hij heilige geest schenken aan degenen die Hem toebehooren ⁹⁶.

We vatten samen:

1. Het zendingsbevel van Mattheüs 28:19 omvat niet drie afzonderlijke opdrachten, maar slechts één. Volken moeten tot discipelen van de Messias worden gemaakt door hen te dopen en hun te leren om Zijn geboden te bewaren.
2. Aangezien de discipelen werden uitgezonden zoals de Vader zijn Zoon had gezonden (Johannes 20:21), moesten zij hun medemensen dopen met heilige geest – net zoals Jezus hen had gedoopt. Jezus doopte niemand met water (Johannes 4:2). Hij is het die met de Heilige Geest doopt (Johannes 1:36).
3. Wanneer de apostelen aan niet-Joden vertelden wat Jezus had gedaan – hoe Hij de mensen genas en bevrijdde uit de macht van de duivel, hoe Hij uiteindelijk werd gekruisigd maar op de derde dag door God werd opgewekt, en dat wie zijn vertrouwen op Hem vestigt vergeving van zonden ontvangt, dan viel de Geest op hoorders die geloof schonken aan dit goede bericht (Handelingen 10:37-45). Zó werd het zendingsbevel in praktijk gebracht.

- - - - -

⁹⁵ Joh.4:2

⁹⁶ Joh.1:33, vgl. Hand.2:32-36

Dopen – waarin en door wie?

Bekende bijbelgedeelten lezen we met een gekleurde bril. We kennen de verhalen al vanaf onze vroegste jeugd – uit de kinderbijbel, het onderwijs op de basisschool, en de zondagse preken. We gaan ervan uit dat we weten wat er staat en dat onze opvattingen overeenstemmen met “wat de Bijbel leert”.

Lukas 2 wordt op elk Kerstfeest voorgelezen en Handelingen 2 op elke Pinksterdag. Als Petrus aan het eind van zijn toespraak zegt:

“Bekeert u en een ieder van u late zich dopen op de naam van Jezus Christus, tot vergeving van uw zonden, en gij zult de gave des Heiligen Geestes ontvangen” (Handelingen 2:38, NBG),

dan stellen we het ons levendig voor. Een mensenmassa die naar voren komt en zich laat dopen. Zodat er op één dag drieduizend buitenstaanders tot de “kerk” toetreden. Een evangelisatiedienst zonder weerga!

Het is schokkend om te horen dat dit beeld niet klopt. “Een ieder van u late zich dopen” is geen goede weergave van de grondtekst. En de Joden uit de diaspora die Petrus toesprak moesten niet *drie* dingen doen (“zich bekeren – zich laten dopen – bereid zijn om de Geest te ontvangen”), maar slechts *één* ding. Ze moesten van gedachten veranderen over Jezus, de man uit Nazareth.

De Statenvertaling en de Telosvertaling hebben Petrus’ woorden nauwkeuriger weergegeven. Er staat in het Grieks:

“Bekeert u en wordt gedoopt, ieder van u, op de naam van Jezus Christus tot vergeving van zonden en ontvangt de gave van de heilige Geest”

Enkele weken geleden had het volk over Jezus geroepen: “Weg met Hem! Kruisig, kruisig Hem!”⁹⁷. Men had Hem gegrepen en door de handen van wetteloze mensen (d.w.z. niet Joden, de Romeinse soldaten) laten terechtstellen⁹⁸. Maar Hij was door God opgewekt en had Gods

⁹⁷ Luk.23:18, 21

⁹⁸ Hand.2:23

Geest op een zichtbare en hoorbare manier op zijn wachtende leerlingen uitgestort ⁹⁹. Dus moest men van gedachten veranderen over Hem. Heel Israël moest ervan overtuigd zijn dat Jezus geen misdadiger was maar de Messias ¹⁰⁰. Wie van mening zou veranderen over Hem zou “op de naam van Jezus Christus”, d.w.z. vanwege het aanroepen van Jezus als de Messias, worden gedoopt tot vergeving van zonden, dat wil zeggen: de Heilige Geest gratis ontvangen ¹⁰¹.

De gedachte dat de discipelen op de Pinksterdag drieduizend mensen ondergedompeld hebben (of datzelfde aantal met water hebben begoten) is volstrekt ongerijmd. Waar moest men zo'n grote hoeveelheid water vandaan halen? Als de twaalf apostelen die doop hebben voltrokken ¹⁰², dan heeft elke apostel tweehonderdvijftig mensen voor zijn rekening genomen. Zo'n karwei zou ongetwijfeld vele uren in beslag hebben genomen. Lieten de tempelwachters dat toe? Hoe konden vrouwen zich in het openbaar door een man laten onderdompelen? Veel uitleggers hebben gemeend om deze moeilijkheid te moeten omzeilen door aan te nemen dat Petrus en de elven hebben gedoopt door middel van besprenkeling. Met een takje hysop en een emmer water kun je in korte tijd een heleboel mensen nat maken. Zoals een moderne pastoor dat doet met zijn wijwaterkwast.

Het probleem is echter een gevolg van onze zelfgekozen bril. In de Griekse tekst van Handelingen 2:38 wordt niet gesproken over “zich laten dopen” of over “water”. Wie zich bekeerde zou op de naam van Jezus Christus worden gedoopt tot vergeving van zonden, dat wil zeggen: de heilige Geest ontvangen.

Ook in vers 41 zetten de meeste bijbelvertalingen ons op een verkeerd spoor. “Zij dan, die zijn woord aanvaardden, lieten zich dopen” is niet wat er in de grondtekst staat. De Statenvertaling is nauwkeuriger:

“Die dan zijn woord gaarne aannamen, werden gedoopt” (Handelingen 2:41)

⁹⁹ Hand.2:32-33

¹⁰⁰ Hand.2:36

¹⁰¹ Het Griekse woordje *kai*, dat door het NBG met “en” is weergegeven, heeft in het NT dikwijls de betekenis van “namelijk”.

¹⁰² Volgens Hand.2:14 richtten “Petrus met de elven” zich op straat tot het volk, waarbij Matthias de plaats van Judas had ingenomen (vgl. Hand.1:26)

Er staat niet, dat ze *door de apostelen* gedoopt werden. In het tekstverband wordt er maar over één doop gesproken: de doop met heilige Geest¹⁰³, de door Joël aangekondigde uitstorting van Gods Geest op alle vlees¹⁰⁴, de zichtbare en hoorbare uitgieting van de beloofde Geest door de opgestane en verhoogde Messias¹⁰⁵. Wie bij het woord “dopen” aan water denkt, gaat terug naar Johannes en de schaduw en schept allerlei problemen die er in de eerste eeuw niet waren.

Petrus had gezegd: “Bekeert u en u... ontvangt gratis de heilige Geest”¹⁰⁶, “Voor u is de belofte en voor uw kinderen en voor allen die veraf zijn”¹⁰⁷. Wanneer Lukas zijn verslag dan afsluit door te schrijven:

“Die dan zijn woord gaarne aannamen, werden gedoopt en daar werden op die dag toegegaan omtrent drie duizend zielen”,

dan kan het maar om één doop gaan. De doop waardoor men aan Christus wordt verbonden¹⁰⁸. De doop van de Messias. De doop met heilige Geest.

Samenvattend:

1. In Handelingen 2:38 en 41 wordt er gesproken over dopen, maar er wordt niet gezegd waarin men werd gedoopt en wie die doop voltrok.
2. De christenheid gaat er vrijwel unaniem van uit dat de twaalf apostelen hebben gedoopt en dat zij hun bekeerlingen doopten in water,

¹⁰³ Hand.1:5

¹⁰⁴ Hand.2:17-18

¹⁰⁵ Hand.2:33

¹⁰⁶ Het woord *doorea* (gave) betekent: iets dat volkomen gratis is. “U zult de gave des heiligen Geestes ontvangen” (Hand.2:38) klinkt ons oubollig in de oren. Wat Petrus tegen zijn volksgenoten zei was echter helemaal niet oubollig. “U ontvangt vergeving van zonden, Gods eigen Geest, wedergeboorte en nieuw leven, volkomen gratis en helemaal voor niets, wanneer u Jezus aanroept als de Messias”.

¹⁰⁷ Hand.2:39

¹⁰⁸ 1 Kor.6:17, 12:12-13

3. Uit het tekstverband blijkt echter, dat de opgestane Heer drieduizend mensen heeft gedoopt in heilige Geest, toen zij hun mening over Hem herzagen en tot het inzicht kwamen dat Hij de Messias is.
4. Bij de gangbare opvatting van Hand.2:38 en 41 is het verhaal van Lukas feitelijk onvoltooid. De schrijver zou ons verteld hebben dat drieduizend mensen zich in water lieten dopen en zich bij de discipelkring voegden. Maar we blijven met de vraag zitten wanneer die mensen de beloofde Geest hebben ontvangen.
5. In werkelijkheid is het verslag van Lukas echter compleet af. Wie het woord van Petrus van harte aannamen, d.w.z. wie beaamden dat Jezus de Messias was, werden door Hem gedoopt in heilige Geest en gevoegd bij de groep van honderdtwintig mensen die de Geest al eerder hadden ontvangen

De gave Gods

In het Nieuwe Testament worden vele uitdrukkingen gebruikt die betrekking hebben op de doop met de Geest. De eerste daarvan vinden we in het Johannes-evangelie:

*“Jezus antwoordde en zei tot haar: Als u de **gave van God** kende en wie Hij is die tot zegt: Geef mij te drinken, dan zou u aan Hem hebben gevraagd en Hij zou u levend water hebben gegeven... Ieder die van dit water ¹⁰⁹ drinkt, zal weer dorst hebben, maar ieder die drinkt van het water dat Ik hem zal geven, zal in eeuwigheid geen dorst hebben, maar het water dat Ik hem zal geven, zal in hem worden een bron van water dat springt tot in het eeuwige leven”* (Johannes 4:10,13-14)

Wanneer we verder lezen, dan blijkt wat onder de “gave van God” - het geschenk van het “levende water” – moet worden verstaan. In het zevende hoofdstuk lezen we:

*“En op de laatste, de grote dag van het feest, stond Jezus op en riep, zeggende: Indien iemand dorst heeft, hij kome tot Mij en drinke! Wie in Mij gelooft, gelijk de Schrift zegt, stromen van levend water zullen uit zijn binnenste vloeien. **Dit zeide Hij van de Geest, welke zij, die tot geloof in Hem kwamen, ontvangen zouden”*** (Johannes 7:37-39)

De uitdrukkingen “gave van God” en “levend water” hebben betrekking op de uitstorting van de Heilige Geest ¹¹⁰. Op de Pinksterdag gebruikte Petrus dezelfde uitdrukking in zijn toespraak tegen zijn volksgenoten:

*“En Petrus zei tot hen: Bekeert u, en ieder van u worde gedoopt in de naam van Jezus Christus tot vergeving van zonden, en u zult de **gave van de Heilige Geest ontvangen”*** (Handelingen 2:38)

In een gesprek met Simon, de tovenaars uit Samaria, gebruikte de apostel de uitdrukking opnieuw:

*“Toen nu Simon zag dat door de oplegging van de handen van de apostelen de Geest gegeven werd, bood hij hun geld aan en zei: Geef ook mij deze macht, opdat ieder, die ik de handen opleg, de Heilige Geest ontvangt. Petrus echter zei tot hem: Moge uw geld met u naar het verderf gaan, omdat u hebt gemeend de **gave van God** door geld te kunnen verkrijgen”* (Handelingen 8:18-20)

¹⁰⁹ D.w.z. water uit de put van Jakob.

¹¹⁰ Bij het schrijven van dit hoofdstuk heb ik me laten inspireren door J.D.G.Dunn, *A Note on Doreaa*, Expository Times 81:349-351,1970. Een beknopt, maar prachtig artikel dat veel stof tot nadenken biedt.

Het Griekse woord *doorea* betekent: iets dat volkomen gratis is. Op vele plaatsen wordt het vertaald met “voor niets” of “om niet” ¹¹¹. De verontwaardiging van Petrus over het gedrag van de tovenaar is in de oorspronkelijke tekst duidelijker dan in onze eigen taal. “Meent u voor *geld* te kunnen kopen wat God *gratis* wil schenken? Meent u te kunnen *betalen* voor Gods genade?” (Hand.8:20)

Ook tijdens zijn bezoek aan het huis van de Romein Cornelius gebruikte Petrus de term “*gave*” als standaard-uitdrukking voor de heilige Geest:

*“Terwijl Petrus deze woorden nog sprak, viel de Heilige Geest op allen die het woord hoorden. En de gelovigen uit de besnijdenis, allen die met Petrus waren meegekomen, waren buiten zichzelf dat ook op de volken de **gave van de Heilige Geest** werd uitgestort, want zij hoorden hen spreken in talen en God grootmaken”* (Handelingen 10:44-46)

*“Toen ik nu begon te spreken, viel de Heilige Geest op hen, evenals ook op ons in het begin. En ik herinnerde mij het woord van de Heer, hoe Hij zei: Johannes doopte wel met water, maar u zult met de Heilige Geest worden gedoopt. Als dan God dezelfde **gave** aan hen heeft gegeven als ook aan ons, toen wij tot geloof in de Heer Jezus Christus kwamen, wie was ik dat ik God kon weren?”* (Handelingen 11:15-17)

Het is opvallend, dat de Heilige Geest wordt aangeduid als “*de gave*” zonder nadere aanduiding. In het Grieks heeft het bepaald lidwoord een nadrukkelijke klank: de welbekende *gave*, het geschenk waarover iedereen spreekt. Door Israëls profeten was de uitstorting van de Geest aangekondigd als hét kenmerk van de “laatste dagen”, en Johannes de Doper had in zijn prediking op de Messias gewezen die zou dopen met heilige Geest.

Het is veelbetekenend, dat de Geest de *gave* wordt genoemd, een gratis geschenk, een gift “om niet”. Velen beweren dat gelovigen een bepaald niveau van toewijding moeten hebben bereikt om Gods Geest te kunnen ontvangen. Maar volgens de Schrift is dat een leugen. Wie dat beweert, is een navolger van Simon de tovenaar. Wat gratis is kan men niet verdienen door er hard voor te gaan werken. Men kan er hooguit om *vragen*. In dit verband heeft Jezus tegen zijn leerlingen gezegd:

¹¹¹ Zie b.v. Mat.10:8, Rom.3:24, 2 Kor.11:7, 2 Thess.3:8, Openb.21:6 en 22:17. Wanneer Jezus opmerkt, dat de Joodse leiders Hem “zonder oorzaak” hebben gehaat, dan gebruikt Hij hetzelfde woord. Er was voor hun haat geen enkele aanleiding, ze haatten Hem “om niet” (Joh.15:25).

*“Bidt, en u zal gegeven worden; zoekt, en gij zult vinden; klopt, en u zal opengedaan worden. Want een ieder die bidt, ontvangt; en wie zoekt, vindt; en wie klopt, hem zal opengedaan worden. Is er soms een vader onder u, die, als zijn zoon hem om een vis vraagt, hem voor een vis een slang zal geven? Of als hij om een ei vraagt, hem een schorpioen zal geven? Indien dan gij, hoewel gij **slecht** zijt, goede gaven weet te geven aan uw kinderen, hoeveel te meer zal uw Vader uit de hemel de heilige Geest geven aan hen, die Hem daarom bidden?”* (Lukas 11:9-13)

God geeft zijn Geest aan **slechte** mensen. Heiliging is een **vrucht** van de inwonende Geest, geen voorwaarde om Gods gave te kunnen ontvangen! Wie de Geest mist, is in geestelijk opzicht een dode. Pas wanneer men de Geest ontvangt, wordt men tot leven gewekt. Toen de messias-belijvende Joden in Jeruzalem hoorden dat God zijn Geest op het gezin van Cornelius had uitgestort,

*“verheerlijkten zij God en zeiden: Dus ook aan de volken heeft God de bekering **tot het leven** gegeven”*¹¹².

Volgens Jezus zou de Geest worden tot een “bron van water dat springt tot in het eeuwige leven”¹¹³. De apostelen beschouwden de uitstorting van de Geest als het *begin* van hun nieuwe bestaan¹¹⁴. Op dát ogenblik waren zij overgegaan vanuit de oude schepping naar de nieuwe schepping. Tóen was het nieuwe verbond voor hen van kracht geworden. Vanaf die dag waren ze gaan optreden als woordvoerders van de verheerlijkte Messias.

We vatten samen:

1. “De gave” is in het Nieuwe Testament een standaarduitdrukking voor de heilige Geest. Dit blijkt o.a. in Hebrreeën 6:4, waar “de hemelse gave geproefd hebben” een synoniem is van “deelgenoten van de heilige Geest geworden zijn”.
2. Uit deze uitdrukking blijkt, dat God zijn Geest geeft “om niet”, als een gratis geschenk.

¹¹² Hand.11:18

¹¹³ Joh.4:14

¹¹⁴ Hand.11:15

3. Jezus spoorde zijn hoorders wel aan om te *bidden* om de heilige Geest. Zo'n verzoek wordt door de hemelse Vader nooit afgewezen.

De belofte van de Vader

In het Nieuwe Testament wordt de Geest niet alleen “gave” genoemd, maar ook: “belofte”.

*“En zie, Ik doe **de belofte mijns Vaders** op u komen. Maar gij moet in de stad blijven, totdat gij bekleed wordt met kracht uit den hoge” (Lukas 24:49)*

*“En terwijl Hij met hen aanzat, gebod Hij hun Jeruzalem niet te verlaten, maar te blijven wachten op **de belofte van de Vader**, die gij (zeide Hij) van Mij gehoord hebt. Want Johannes doopte met water, maar gij zult met de heilige Geest gedoopt worden, niet vele dagen na dezen” (Handelingen 1:4-5)*

Wanneer de opgestane Messias tegen zijn discipelen zegt “Ik doe de belofte mijns Vaders op u komen”, dan klinkt ons dat vreemd in de oren. De tweede naamvalsform is overgenomen uit het Grieks. “Belofte mijns Vaders” betekent: het door mijn Vader beloofde, en “belofte des Heiligen Geestes”: de beloofde Heilige Geest. De aankondiging van Jezus kan in het Nederlands als volgt worden weergegeven: “Ik zal ervoor zorgen dat de zegen die de Vader heeft beloofd op je neerdaalt. Blijf in Jeruzalem totdat het zover is”.

Lukas heeft vastgelegd wat die belofte inhield. De discipelen zouden worden “bekleed met kracht uit den hoge” ¹¹⁵ doordat zij werden “gedoopt in heilige Geest” ¹¹⁶. Binnen enkele dagen zou de Messias vanuit de hemel de Geest op hen uitgieten ¹¹⁷. De vervulling van Jezus’ woorden is door Petrus als volgt beschreven:

*“Nu Hij dan door de rechterhand Gods verhoogd is en **de belofte des Heiligen Geestes van de Vader** ontvangen heeft, heeft Hij dit uitgestort, wat gij en ziet en hoort” (Handelingen 2:33)*

Tegen zijn volksgenoten zei de apostel later:

*“Bekeert u en een ieder van u late zich dopen op de naam van Jezus Christus, tot vergeving van uw zonden, en gij zult de gave des Heiligen Geestes ontvangen. Want voor u is **de belofte** en voor uw kinderen en voor allen, die verre zijn, zovelen als de Here, onze God, ertoe roepen zal” (Handelingen 2:38-39)*

¹¹⁵ D.w.z. met hemelse, of Goddelijke kracht, Lukas 24:49

¹¹⁶ Handelingen 1:4-5

¹¹⁷ Handelingen 2:33

Ook in de nieuwtestamentische brieven wordt het woord “belofte” gebruikt als aanduiding van de heilige Geest. Aan de Galaten schreef Paulus:

“Zo is de zegen van Abraham tot de heidenen gekomen in Jezus Christus, opdat wij de belofte des Geestes ontvangen zouden door het geloof” (Galaten 3:14)

En de Efeziërs kregen te horen:

“In Hem zijt ook gij, nadat gij het woord der waarheid, het evangelie uwer behoudenis, hebt gehoord; in Hem zijt gij, toen gij gelovig werd, ook verzegeld met de Heilige Geest der belofte” (Efeze 1:13)

Eeuwen tevoren had God tegen het volk Israël gezegd:

“En het zal gebeuren in de laatste dagen... dat Ik van mijn Geest zal uitstorten op alle vlees, en uw zonen en uw dochters zullen profeteren, uw jongemannen zullen gezichten zien en uw ouden zullen dromen dromen. Ja, op mijn slaven en op mijn slavinnen zal Ik in die dagen van mijn Geest uitstorten en zij zullen profeteren” (Joël 2:28-32, Handelingen 2:16-18)

Op grond van deze profetie van Joël kon de apostel Petrus op de Pinksterdag tegen zijn volksgenoten zeggen:

“Voor u is de belofte en voor uw kinderen en voor allen, die verre zijn, zovelen als de Here, onze God, ertoe roepen zal” (Handelingen 2:39)

Met “uw zonen en uw dochters, uw jongemannen en uw ouden” is het Joodse volk bedoeld. Voor hén was de belofte. **Hun** zonen en dochters zouden profeteren. Met “allen, die verre zijn” doelt Petrus op Joden in de diaspora, die niet naar Jeruzalem waren gekomen. Hij had géén “heidenen” (d.w.z. niet-Joden) op het oog, want later zou Paulus aan niet-Joden schrijven:

“Bedenkt daarom dat gij, die vroeger heidenen waart naar het vlees... dat gij te dien tijde zonder Christus waart... vreemd aan de verbonden der belofte, zonder hoop en zonder God in de wereld” (Efeze 2:11-12)

Volken waren niet opgenomen in de verbonden der belofte. Aan hen was de belofte niet gegeven. Pas later mochten gelovigen uit de volken delen in de belofte die voor Israël was bestemd, om Israël tot jaloersheid

te wekken¹¹⁸. Gelovige heidenen worden sindsdien evenzeer als gelovige Joden “verzegeld met de beloofde heilige Geest”¹¹⁹

“Ik doe de belofte mijns Vaders op u komen” klinkt misschien vreemd, maar tóch is het nuttig dat de vertalers de woorden van Christus letterlijk hebben weergegeven. Het woord “belofte” moet alle nadruk krijgen. De Heilige Geest is “*de* belofte”, Gods belofte bij uitstek. Hij wordt onze Vader door ons zijn Geest te schenken¹²⁰. De uitdrukking “belofte van de Vader” die voorkomt in Hand.1:4 kan betekenen: “de beloofde Vader”. Zodra mensen de Geest ontvangen, beseffen zij dat God hun Vader is.

We vatten weer samen:

1. In het Nieuwe Testament wordt de komst van de Heilige Geest “*de* belofte” genoemd, Gods belofte bij uitstek, het kenmerk van de messiaanse tijd dat door vele profeten was aangekondigd (o.a. Joël, Jesaja, Jeremia, Ezechiël, Zacharia).
2. De bijbelschrijvers gebruiken uitdrukkingen als “belofte des Heiligen Geestes”, “belofte des Geestes”, en “de Heilige Geest der belofte”. In feite betekenen die: de beloofde heilige Geest.
3. De Geest wordt ook “de belofte *des Vaders*” genoemd. Dat betekent: het geschenk dat de Vader jullie heeft beloofd, maar het kan ook betekenen: de beloofde Vader. Wie de Geest ontvangt, wordt “van boven geboren” en metterdaad een kind van God. Vanaf dat ogenblik kent zo iemand God als zijn Vader.

¹¹⁸ Vergelijk Handelingen 10:45, 11:15-18; definitief werd dit pas in Handelingen 28:28. Zie ook Romeinen 11:13-14.

¹¹⁹ Efeze 1:13, Galaten 3:14.

¹²⁰ Vergelijk Johannes 1:12-13 met Johannes 3:8 en Romeinen 8:15-16.

Dopen... maar hoe?

Volgens velen staat het zo vast als een huis: dopen betekent onderdompelen! Zij verwijten hun medechristenen dat die dopen door middel van besprenkeling.

In het licht van de Bijbel is dit echter een vreemde controverse. Als u aan het eind van een warme zomerdag een plensbui over u heen krijgt, zegt u dan dat u “ondergedompeld” bent? Of dat u bent “besprenkeld”? Waarom houden wij ons niet aan de taal van de bijbel? We lezen daar:

*“... totdat over ons **uitgestort** wordt de Geest uit den hoge”* (Jesaja 32:15, NBG)

*“... want Ik zal water gieten op het dorstige, en beken op het droge; Ik zal mijn Geest **uitgieten** op uw nakroost”* (Jesaja 44:3, NBG)

*“... Ik zal mijn aangezicht niet meer voor hen verbergen, wanneer Ik mijn Geest over het huis Israëls heb **uitgestort**, luidt het woord van de Here HERE”* (Ezechiël 39:29, NBG)

*“Daarna zal het geschieden, dat Ik mijn Geest zal **uitstorten** op al wat leeft... ook op de dienstknechten en op de dienstmaagden zal Ik in die dagen mijn Geest **uitstorten**”* (Joël 2:28-29, NBG)

*“Ik zal over het huis van David en over de inwoners van Jeruzalem **uitgieten** de Geest der genade en der gebeden...”* (Zacharia 12:10, NBG)

*“Nu Hij dan door de rechterhand Gods verhoogd is en de belofte des Heiligen Geestes ¹²¹ van de Vader ontvangen heeft, heeft Hij dit **uitgestort**, wat gij en ziet en hoort”* (Handelingen 2:33, NBG)

*“En al de gelovigen uit de besnijdenis, die met Petrus waren medegekomen, stonden verbaasd, dat de gave van de Heilige Geest ook over de heidenen was **uitgestort**”* (Handelingen 10:45, NBG)

Toen de honderdtwintig discipelen met de Heilige Geest werden *gedoopt* ¹²², gebeurde dit doordat de Geest op hen werd *uitgestort* ¹²³.

¹²¹ Dit is een Griekse stijlform, in het Nederlands zouden wij zeggen: “de beloofde heilige Geest”.

¹²² Han.1:5.

¹²³ Han.2:33.

Vanuit hemels standpunt gezien wordt de Geest op mensen “uitgestort” of “uitgegoten”, maar vanuit aards standpunt “valt” de Geest op hen en “komt over” hen:

“Terwijl Petrus deze woorden nog sprak, viel de Heilige Geest op allen, die het Woord hoorden” (Handelingen 10:44, NBG)

“En toen ik begonnen was te spreken, viel de Heilige Geest op hen, evenals in het begin ook op ons” (Handelingen 11:15, NBG)

“En toen Paulus hun de handen oplegde, kwam de Heilige Geest over hen” (Handelingen 19:6, NBG)

Op de Pinksterdag werd vervuld wat Jezus zijn leerlingen tien dagen tevoren had beloofd:

“...gij zult kracht ontvangen, wanneer de Heilige Geest over u komt” (Handelingen 1:8, NBG)

We vatten de Schriftgegevens samen:

1. De “doop in heilige Geest” wordt in het Nieuwe Testament op twee manieren beschreven: vanuit het standpunt van God en vanuit het standpunt van de mens.
2. Vanuit Goddelijk (of hemels) standpunt wordt er gesproken over het “uitgieten” of “uitstorten” van de Geest. God geeft Zijn Geest niet mondjesmaat, maar in de vorm van een stortbui.
3. Vanuit menselijk (of aards) standpunt kan er worden gezegd dat de Geest “op mensen valt”, of dat Hij “over hen komt”. Ook hier berust de beeldspraak op een vergelijking met de regen.
4. In het Oude Testament wordt in verband met de Geest het beeld van uitgieten of uitstorten gebruikt, in een enkel geval ook het beeld van besprenkelen¹²⁴, maar nóóit het beeld van onderdompelen. *Blijvende*¹²⁵ onderdompeling is voor een mens immers niet levenbrengend, maar levensbeëindigend!

¹²⁴ Ezechiël 36:25.

¹²⁵ Volgens de bijbel worden mensen met de Geest gedoopt om die Geest nooit meer te verliezen (zie b.v. Joh.14:17, 1 Joh.3:24 en 4:13).

Overstroming van het land is evenmin een zegen, maar een vloek.
Een fikse regenbui is daarentegen een groot goed.

5. Indien de doop van Christus de ware doop is, en indien die doop inhoudt dat Christus het levende water van de Geest overvloedig uitstort, dan betekent “dopen” niet “onderdompelen”, maar “begieten”.

Dopen “in” en “tot”

In de oorspronkelijke tekst van het Nieuwe Testament is het werkwoord dopen (Gr. *baptizoo*) met verschillende voorzetsels gecombineerd, zodat de bedoelingen van de schrijvers nauwkeurig worden weergegeven ¹²⁶.

Allereerst is er het voorzetsel “*en*”, dat “in” betekent. In sommige gevallen wordt hiermee aangegeven, waar de doophandeling plaatsvond. In andere gevallen geeft “*en*” aan, welke vloeistof er voor het dopen werd gebruikt. “Liudger doopte in Helwerd” is een voorbeeld van het eerste, “Liudger doopte Bernlef in water” een voorbeeld van het laatste. Plaatsaanduidingen zijn:

“*Johannes doopte in de woestijn*” (Markus 1:4, NBG)

“*En Johannes doopte ook, in Enon bij Salim*” (Johannes 3:23, SV)

“*Zij lieten zich door hem dopen in de rivier de Jordaan*” (Markus 1:5, vgl. Mattheüs 3:6, beide NBG)

“*Want ik stel er prijs op, broeders, dat gij weet dat onze vaders allen... zich lieten dopen in de wolk en in de zee*” (1 Kor.10:2, NBG) ¹²⁷.

In de volgende teksten heeft “*en*” echter betrekking op het doopmiddel:

“*Ik doop in water*” (Johannes 1:26, PO, ook Mattheüs 3:11).

“*Daarom ben ik gekomen, dopend in water*” (Johannes 1:31, PO)

“*Die mij gestuurd heeft om te dopen in water, Hij heeft tot mij gezegd...*” (Johannes 1:33, PO).

Behalve over dopen “in water” spreekt de bijbel ook over dopen “met water”. In het laatste geval wordt de derde naamval van het woord water gebruikt (*hudati*) zonder enig voorzetsel ¹²⁸.

¹²⁶ Voor een goede uiteenzetting over dit onderwerp kan men raadplegen: A.E.K., *On Baptism, or from Infancy to Maturity in Christ*. Los Angeles, CA: Concordant Publishing Concern, z.j. (A.E.K. waren de initialen van Adolph Ernst Knoch).

¹²⁷ Paulus geeft van deze uitspraak een verklaring door te schrijven, dat de vaders “onder de wolk waren en door de zee heengingen” (1 Kor.10:1).

¹²⁸ Mar.1:8, Luk.3:16, Hand.1:5, 11:16.

In de volgende teksten is *baptizoo* eveneens met “*en*” gecombineerd:

“*die zal u dopen met de heilige Geest en met vuur*” (Mattheüs 3:11, Lukas 3:16, NBG)¹²⁹

“*Hij zal u dopen met de heilige Geest*” (Markus 1:8, NBG)

“*Deze is het, die met de heilige Geest doopt*” (Johannes 1:33, NBG)

“*Gij zult met de heilige Geest gedoopt worden*” (Handelingen 11:16, NBG)

“*Wij allen zijn met één Geest... gedoopt*” (1 Korinthe 12:13, Telos)

Dopen in de Heilige Geest betekent, dat God – of de verheerlijkte Messias – zijn Geest over mensen uitstort waardoor de betrokkenen worden gereinigd en vernieuwd. De Geest is in zulke gevallen (met eerbied gesproken) het “doopmiddel”.

Soms maakt het voorzetsel “en” deel uit van een langere uitdrukking, “in de naam van”.

“*Hij beval hen te dopen **in de naam van Jezus Christus***” (Handelingen 10:48, NBG)

Hier wijst het voorzetsel “en” op het gezag van Jezus Christus. De opgestane Messias had het initiatief genomen en de Geest op Cornelius en zijn huisgenoten uitgegoten¹³⁰. Toen kon Petrus niet nalaten om hen ook in water te dopen. Hij handelde niet naar eigen inzicht, maar op gezag van de opgestane Heer.

Behalve het woord “en” is er het voorzetsel “eis”, dat een richting of een doel aangeeft. Om die reden wordt het meestal vertaald als “tot”. *Eis* geeft het doopresultaat aan, de toestand die door de doop ontstaat.

“*doop **tot bekering***” (Mattheüs 3:11, Telos)¹³¹

“*...**tot vergeving** van [uw] zonden*” (Markus 1:4, Handelingen 2:38, Telos)

¹²⁹ In de grondtekst van deze bijbelteksten staat letterlijk: “*in* de Heilige Geest” en “*in* één Geest” (zie de voetnoten in de Telos-vertaling).

¹³⁰ Hand.10:44-46.

¹³¹ Het Griekse woord *metanoia* betekent letterlijk: een verandering van denken.

“Gedoopt “*tot de naam van de Here Jezus*”¹³²) betekent: tot de groep die Zijn naam draagt, zich aan Zijn leiding heeft toevertrouwd en Zijn gezag erkent. Dat blijkt wanneer we deze uitdrukking met de volgende vergelijken:

“Is Paulus soms voor u gekruisigd, of bent u tot de naam van Paulus gedoopt? Ik dank <God>, dat ik niemand van u gedoopt heb dan Crispus en Gajus, opdat niemand kan zeggen, dat u tot mijn naam gedoopt bent” (1 Korinthe 1:13-15, Telos)

Wie “tot de naam van de Here Jezus” is gedoopt, is een volgeling van Hem geworden.

Een laatste voorbeeld van *baptizoo* gecombineerd met *eis* is de bekende uitspraak van Paulus in zijn brief aan de Korinthiërs:

“Immers, wij allen zijn in één Geest tot één lichaam gedoopt” (1 Korinthe 12:13, Telos)

Door de doop in de Geest wordt men gevoegd bij het ene lichaam – de gemeente die Christus toebehoort. De Geest verbindt ons blijvend aan Hem. Immers,

“Wie de Heer aanhangt, is één geest met Hem” (1 Korinthe 6:17)

We vatten samen:

1. In het Nieuwe Testament kan de uitdrukking “dopen in” worden gevolgd door een plaatsaanduiding, of een aanduiding van het doopmiddel (water, of heilige Geest). Het Grieks gebruikt hier het voorzetsel *en*.
2. Dopen in de naam van Jezus Christus wil zeggen: op het gezag van Christus (Hand.10:48). Op eigen gezag zou Petrus het nooit aangedurfd hebben om Cornelius en zijn huisgenoten te dopen, maar hij voelde zich verplicht om dat te doen nadat Christus zijn Geest op hen had uitgestort.
3. “Dopen tot” is een andere bijbelse standaarduitdrukking. Hiermee wordt het doopresultaat aangegeven (bekering, vergeving van zonden, of de vorming van één lichaam). Het Grieks gebruikt dan het voorzetsel *eis*.

¹³² Handelingen 8:16, 19:5, Telos.

4. Zich laten dopen tot de naam van iemand (Jezus Christus, of Paulus) betekent: zich stellen onder het gezag van die persoon, zich voegen bij de groep van volgelingen die zijn naam draagt.
5. De uitdrukking “dopen met” komt in de bijbel ook voor, en wordt altijd gevolgd door een aanduiding van het doopmiddel (water). In zulke gevallen wordt er geen enkel voorzetsel gebruikt en staat het woord “water” in de derde naamval.

Op niemand gevallen

In het achtste hoofdstuk van het boek Handelingen wordt verteld hoe er na de dood van Stefanus vervolging uitbrak tegen de gemeente in Jeruzalem. De gelovigen waren genoodzaakt om de stad te verlaten en werden verspreid over heel Judea en Samaria. Ondanks de gevaarlijke situatie waarin ze zich bevonden, zwegen ze niet over de Messias. Filippus, één van de zeven “diakenen” uit Jeruzalem, die door de apostelen waren aangesteld om toezicht te houden op de financiële ondersteuning en de voedselvoorziening van de armen, met name van Griekssprekende weduwen¹³³, reisde van Jeruzalem naar Samaria en ging “Christus prediken”¹³⁴. Het goede bericht dat hij vertelde had ongetwijfeld veel overeenkomst met wat Petrus eerder aan zijn volksgenoten had doorgegeven: dat de Messias was verschenen, door Israël was verworpen en gedood, maar door God opgewekt uit de doden, en dat God toonde dat zijn rijk nabij was door mensen te genezen op het geloof in Jezus’ naam (vgl. Handelingen 3).

Ogenschijnlijk was de prediking van Filippus een geweldig succes. Lukas vertelt:

“Toen de scharen Filippus hoorden en de tekenen zagen, die hij deed, hielden zij zich eenparig aan hetgeen door hem gezegd werd. Want van velen, die onreine geesten hadden, gingen deze onder luid geroep uit en vele verlamden en kreupelen werden genezen; en er kwam grote blijdschap in die stad” (Handelingen 8:6-8)

Dat is toch fantastisch, zouden wij zeggen: een opwekking die gepaard gaat met genezingswonderen ! Wat wil men nog meer? De mensen lieten zich massaal dopen, gezien het vervolg met de doop van Johannes, dat wil zeggen: in water.

“Toen zij.... geloof schonken aan Filippus, die het evangelie van het Koninkrijk Gods en van de naam van Jezus Christus predikte, lieten zij zich dopen”¹³⁵, zowel mannen als vrouwen” (Handelingen 8:12)

¹³³ Hand.6:1-7

¹³⁴ Hand.8:5

¹³⁵ “Lieten zij zich dopen” is geen letterlijke weergave van de grondtekst. Daar staat “Toen zij geloofden.... werden zij gedoopt”

Toch waren de apostelen, die in Jeruzalem waren achtergebleven, niet tevreden:

“Toen nu de apostelen te Jeruzalem hoorden, dat Samaria het woord Gods had aanvaard, zonden zij tot hen Petrus en Johannes, die, daar aangekomen, voor hen baden, dat zij de heilige Geest mochten ontvangen. Want deze was nog over niemand van hen gekomen, maar zij waren alleen gedoopt in de naam van de Here Jezus” (Handelingen 8:16)

Wie zijn vertrouwen op Christus vestigt, ontvangt normaliter meteen de Geest. Petrus had immers gezegd:

“Bekeert u [d.w.z. verander van mening over Jezus de Nazoreeër] en ieder van u worde gedoopt in de naam van Jezus Christus tot vergeving van zonden en u zult de gave van de heilige Geest ontvangen” (Handelingen 2:38)

Het is dus geen wonder, dat de apostelen zich over de situatie in Samaria zorgen maakten. Hoe was het mogelijk, dat de Geest niet op de Samaritanen werd uitgestort? De sleutel tot oplossing van dit raadsel ligt in vers 12 van het verslag:

“Toen zij echter geloof schonken aan Filippus...”

Lukas gebruikt hier een unieke zinsnede, *episteusan tooi Philippooi*. De Samaritanen geloofden niet in God, of in de Here Jezus, maar *in Filippus*. Blijkbaar is “de dominee geloven” iets anders als “God geloven”. Geloof in de dominee is onvoldoende om te worden behouden.

De manier waarop Lukas zijn betoog opbouwt is veelzeggend:

“... toen de scharen Filippus hoorden en de tekenen zagen, die hij deed, hielden zij zich eenparig aan hetgeen door hem gezegd werd.....

En een man, met name Simon, was reeds vóór die tijd in de stad bezig met toverij... en allen, van klein tot groot, hielden zich aan hem.... Zij hielden zich aan hem, omdat hij reeds lange tijd hen door toverijen verbijsterd had....

Toen zij echter geloof schonken aan Filippus... lieten zij zich dopen....

En ook Simon zelf kwam tot geloof, en na gedoopt te zijn, bleef hij voortdurend bij Filippus, verbijsterd door de tekenen en grote krachten, die hij zag geschieden” (Handelingen 8:6,9-13)

De Samaritanen beschouwden de tekenen van Filippus als een nieuwe vorm van toverij, spectaculairder dan de oude. Elk mens die klachten heeft wil daar natuurlijk graag van worden verlost. Elke ouder verlangt er naar dat zijn gehandicapte kind wordt genezen. Men “hield zich eenparig aan wat Filippus zei”, maar het is de vraag of we dat positief moeten duiden. Want Lukas laat erop volgen: “Vóór die tijd was iemand in de stad bezig geweest met toverij, en de bevolking had zich gehouden aan hém. Maar nu Filippus op het toneel verscheen en verlamden en kreupelen genas, nu hielden ze zich eenparig aan de nieuwe wonderdoener. Zelfs Simon was daartoe bereid, want hij rook kansen om zijn arsenaal aan toverkunsten uit te breiden”¹³⁶.

Met oprechte toewijding had dit alles (nog) niet veel te maken. Over de Samaritanen kon hetzelfde worden gezegd als wat Johannes opmerkte over de Joden in Jeruzalem:

“En terwijl Hij te Jeruzalem was, op het Paasfeest, geloofden velen in zijn naam, doordat zij zijn tekenen zagen, die Hij deed, maar Jezus zelf vertrouwde zichzelf hun niet toe, omdat Hij hen allen kende, en omdat het voor Hem niet nodig was, dat iemand van de mens getuigde, want Hij wist zelf, wat in de mens was” (Johannes 2:23-25)

Men kan geïmponeerd zijn door de kracht van God, maar niet hebben begrepen dat tekenen wijzen naar het komende rijk en oproepen tot toewijding aan de Heer van dat rijk. Men kan genezing willen brengen, maar nooit hebben begrepen dat lichamenlijk herstel een teken is van de ware genezing: de vergeving der zonden. Later zal Lukas nog vertellen:

“En ook enige van de rondreizende Joodse geestenbezweerders waagden het over hen, die zulke boze geesten, de naam van de Here Jezus te noemen met de woorden: Ik zweer u bij de Jezus, die Paulus predikt.... Maar de boze geest antwoordde en zeide tot hen: Jezus ken ik en van Paulus weet ik, maar wie zijt gij? En de mens, in wie de boze geest was, sprong op hen af, overweldigde hen tezamen en bleek zoveel sterker dan zij, dat zij zonder kleren en gewond uit dat huis moesten vluchten” (Handelingen 19:13-16)

Voor de Samaritanen is deze geschiedenis goed afgelopen. Want de apostelen “betuigden het woord van de Heer en spraken tot hen”¹³⁷, en nadat zij hun de handen hadden opgelegd, ontvingen zij de heilige

¹³⁶ Hand.8:13,19,23

¹³⁷ Hand.8:25

Geest¹³⁸. Met Simon is het minder goed afgelopen. Want zelfs nadat Petrus hem had gewaarschuwd en hem had opgeroepen om zich met berouw tot God te wenden en om vergeving te vragen, weigerde hij om te bidden, maar vroeg Petrus of die het onheil over hem wilde afwenden¹³⁹.

We vatten samen:

1. Uit de geschiedenis van de Samaritanen blijkt dat de waterdoop door de apostelen werd beschouwd als iets dat onvolkomen was. Niet door de waterdoop wordt een mens een christen maar door de doop in heilige Geest.
2. Geloof in een prediker, of het voor-waar-houden van bepaalde leerstellingen, is niet voldoende om te worden behouden. Niet wie een bepaalde belijdenis onderschrijft of wie naar wonderen verlangt, maar wie op Christus vertrouwt voor vergeving van zonden ontvangt de heilige Geest.
3. Bij toverij tracht men de werkelijkheid naar zijn hand te zetten, en die tot eigen voordeel te beïnvloeden. Maar bij een bijbels wonder gaat het niet om eigen voordeel maar om een proclamatie van Gods toekomstige heerschappij. Schriftuurlijke wonderen zijn “tekenen” en “krachten van de toekomstige eeuw”¹⁴⁰.

¹³⁸ Hand.8:17

¹³⁹ Hand.8:20-24

¹⁴⁰ Heb.6:5

Geest of “doop met de Geest”?

Christenen die tot een Pinkstergemeente behoren stellen hun medegelovigen de vraag, of die “de doop met de Geest hebben ontvangen”. Meestal willen ze dan weten of zij - na een bijzondere ervaring van Godswege – het vermogen hebben gekregen om in “tongen”, d.w.z. in onbekende talen, te spreken. Zo wordt de christenheid – op basis van de tongentaal –in groepen ingedeeld. Volgens de leer van de Pinkstergemeente kunnen mensen een “beginwerk” van de Geest bezitten (geloof in Christus), maar ook het “volle werk” (de Geestesdoop). Sommige christenen zouden een druppel van de Geest hebben ontvangen, anderen een overvloed.

In de bijbel wordt de vraag, of iemand “de doop met de Geest ontvangen heeft” echter nóóit gesteld. De bijbelse vraag luidt niet, of iemand de dóóp met de Geest heeft ontvangen, maar of hij de Géést heeft ontvangen. Paulus stelde die vraag meerdere malen:

*“En... het geschiedde... dat Paulus... te Efeze kwam; en daar enige discipelen vond. En hij zeide tot hen: **Hebt gij de heilige Geest ontvangen**, toen gij tot het geloof kwaamt?”* (Handelingen 19:1-2, NBG)

*“Dit alleen zou ik van u willen weten: **Hebt gij de Geest ontvangen** ten gevolge van werken der wet, of van de prediking van het geloof?”* (Galaten 3:2, NBG)

De Here Jezus hield Zijn discipelen niet voor dat zij de dóóp met de Geest moesten ontvangen, maar de Geest:

*“En na dit gezegd te hebben, blies Hij op hen, en zeide tot hen: **Ontvangt de heilige Geest**”* (Johannes 20:22, NBG)

Wie de prediking van de apostelen aanvaardden, ontvingen de Heilige Geest, niet “de doop met de Geest”.

*“Toen nu de apostelen te Jeruzalem hoorden, dat Samaria het woord Gods had aanvaard, zonden zij tot hen Petrus en Johannes, die daar aangekomen, voor hen baden, dat zij **de heilige Geest mochten ontvangen**. Want deze was nog over niemand van hen gekomen... Toen legden zij hun de handen op en zij ontvingen de heilige Geest”* (Handelingen 8:14-17, NBG)

*“Geeft ook mij deze macht, opdat, als ik iemand de handen opleg, hij **de heilige Geest ontvang**”* (Handelingen 8:19, NBG)

*“Zou iemand het water kunnen weren, om dezen te dopen, die evenals wij **de heilige Geest hebben ontvangen?**”* (Handelingen 10:47, NBG)

De uitdrukking “de Geest ontvangen” wordt in het Nieuwe Testament vaak gebruikt. Mensen ontvangen de Geest, wanneer God hun die Geest geeft (of *schenkt* of *verleent*). We vinden die laatste uitdrukking o.a. in de volgende teksten:

*“... de Heilige Geest, die God hun **gegeven** heeft, die Hem gehoorzaam zijn”* (Handelingen 5:32, NBG)

*“... toen Simon zag, dat door de handoplegging van de apostelen de Geest werd **gegeven**...”* (Handelingen 8:18, NBG)

*“... En God, die de harten kent, heeft getuigd door hun de heilige Geest te **geven**, evenals ook aan ons”* (Handelingen 15:8, NBG)

*“... de Heilige Geest, die ons **gegeven** is”* (Rom.5:5, NBG)

*“... Die u de Geest **schenkt**, en krachten onder u werkt...”* (Gal.3:5, NBG)

*“... God, die u immers ook zijn Heilige Geest **geeft**”* (1 Thess.4:8, NBG)

*“... Want God heeft ons niet **gegeven** een geest van lafhartigheid, maar van kracht...”* (2 Tim.1:7, NBG)

*“... den Geest, Dien Hij ons **gegeven** heeft”* (1 Joh.3:24, NBG)

*“... dat Hij ons van Zijn Geest **gegeven** heeft”* (1 Joh.4:13, NBG)

Omdat gelovigen de Geest hebben ontvangen, is God hun Vader:

*“Want gij hebt niet **ontvangen** een geest van slavernij om opnieuw te vrezen, maar gij hebt ontvangen de Geest van het zoonschap, door welke wij roepen: Abba, Vader!”* (Romeinen 8:13, NBG)

Gods Geest maakt scheiding tussen “heiligen” en “wereld”.

*“Wij nu hebben niet de geest der wereld **ontvangen**, maar de Geest uit God, opdat wij zouden weten, wat ons door God in genade geschonken is”* (1 Korinthe 2:12, NBG)

We vatten opnieuw samen:

1. Volgens de bijbel ontvangen mensen niet de “doop met de Geest”, maar de *Geest*. God – of de verheerlijkte Messias – verleent die door hem uit te storten.

2. “Hebt u de doop met de Geest ontvangen”? is een onbijbelse vraag. Daarmee wekken we de indruk, dat God zijn Geest op verschillende manieren verleent: een gewone en een bijzondere manier. In Christus geloven zou iets gewoons zijn, maar met de Geest gedoopt worden iets bijzonders aangezien het met wondertekenen gepaard zou gaan.
3. In werkelijkheid is er maar één manier om de Geest te ontvangen: door erin te worden gedoopt ¹⁴¹. Een vrouw is zwanger of niet, zij kan onmogelijk “een beetje zwanger” zijn. Zo is het ook met Gods Geest: een mens heeft Deze ontvangen, of hij bezit Hem niet. Wie de Geest van Christus niet heeft, die hoort (nog) niet bij Hem ¹⁴².
4. De komst van de Geest kan met wondertekenen gepaard gaan. Vooral bij het volk Israël was dat dikwijls het geval. Maar Gods Geest is niet “de Geest van de wonderen” maar *van het zoonschap* (Romeinen 8:13). Hét kenmerk waaraan men de Geest herkent is het feit dat mensen God beginnen aan te roepen als hun Vader.

¹⁴¹ Zie Hand. 8 en 10.

¹⁴² Rom.8:9.

Gedoopt met zijn huis

“En een zekere vrouw, met name Lydia, een purperverkoopster uit de stad Thyatira, die God vereerde, hoorde toe, en de Here opende haar hart, zodat zij aandacht schonk aan hetgeen door Paulus gezegd werd. En toen zij gedoopt was en haar huis, nodigde zij ons, zeggende: Indien gij van oordeel zijt, dat ik de Here getrouw ben, neemt dan uw intrek in mijn huis. En zij drong ons ertoe” (Handelingen 16:14-15)

“En hij [d.i. de gevangenebewaarder van Filippi] leidde hen naar buiten en zeide: Heren, wat moet ik doen om behouden te worden? En zij zeiden: Stel uw vertrouwen op de Here Jezus en gij zult behouden worden, gij en uw huis. En zij spraken het woord Gods tot hem in tegenwoordigheid van allen, die in zijn huis waren. En in datzelfde uur van de nacht nam hij hen mede om hun striemen af te wassen, en hij liet zichzelf en al de zijnen terstond dopen; en hij bracht hen naar boven in zijn huis en richtte een tafel aan, en hij verheugde zich, dat hij met zijn gehele huis tot het geloof in God gekomen was” (Handelingen 16:30-34)

“En Crispus, de overste der synagoge, kwam tot geloof in de Here met zijn gehele huis, en vele van de Korinthiërs, die hem hoorden, geloofden en lieten zich dopen” (Handelingen 18:8)

In het boek Handelingen wordt drie maal verteld, dat iemand gedoopt werd met zijn (of haar) hele huis, d.w.z. gezinsleden, bedienden en slaven. Het betreft Lydia, een purperverkoopster die afkomstig was uit de Kleinaziatische stad Thyatira, de gevangenebewaarder van Filippi, en Crispus, de leider van de synagoge in Korinthe. Deze geschiedenissen worden door velen beschouwd als bewijs voor de rechtmatigheid van de kinderdoop. Het is echter niet vanzelfsprekend dat de betrokkenen werden gedoopt in water. De vertaling “zich laten dopen” is geen letterlijke weergave van de oorspronkelijke tekst. Daarin staat:

“En toen zij gedoopt was, en het huis van haar....” (Handelingen 16:15)

“En werd zelf gedoopt en die van hem waren, allen, onmiddellijk” (Handelingen 19:33)

“Vele van de Korinthiërs, horende, geloofden en werden gedoopt” (Handelingen 18:8)

Lukas laat in het midden of de betrokkenen door Paulus en Silas werden gedoopt in water, of door de opgestane Messias in heilige Geest.

Om de eerste opvatting te staven kan men het volgende aanvoeren:

1. Lydia schonk aandacht aan Gods woord op de gebedsplaats bij de rivier (Hand.16:13). Er was dus water voor handen om te kunnen dopen.
2. Uit het feit dat Lydia op sjabbat naar de gebedsplaats ging en uit wat Lukas over haar vertelt, namelijk dat zij “God vereerde” blijkt dat de purperverkoopster een proseliet was (Hand.16:14, vgl. Hand.10:2). Haar doop betekende dat zij definitief tot de Joodse godsdienst overging, en zich voegde bij het gelovige Israël dat zich in opdracht van God door Johannes had laten dopen.
3. De gevangenvaarder bracht Paulus en Silas naar de watervoorraad in zijn huis, hij nam hen immers mee “om hun striemen af te wassen”. Meteen daarna werden de man en zijn huis gedoopt (Hand.16:33). Het ligt voor de hand dat de betrokkenen werden gedoopt met hetzelfde water, dat was opgeslagen in een kruik (vgl. Joh.2:6) of in een put.
4. De gevangenvaarder was kennelijk een Romein, vermoedelijk een soldaat of een soldaat die zich uit het leger had teruggetrokken. Vanwege zijn wonderlijke ervaringen was hij een vereerder van God geworden. Als elke proseliet van het Jodendom liet hij zich in water dopen.
5. In 1 Korinthe1:14 e.v. blijkt, dat Crispus en enkele andere inwoners van Korinthe door **Paulus** waren gedoopt, in water.
6. Aangezien Crispus de *archisunagogos* van Korinthe was (Hand.18:8) was hij een Jood.
7. Blijkbaar was Crispus tijdens het optreden van Johannes niet in Judea geweest en had hij de doop van Johannes nog niet ondergaan. Daarom doopten Paulus en Silas hem alsnog – hoewel het niet hun gewoonte was om bekeerlingen te dopen (1 Korinthe 1:17)

Voor de tweede opvatting pleit het volgende:

1. Toen de gevangenvaarder vroeg "Wat moet ik doen om behouden te worden?" (Hand.16:30) was dat geen godsdienstige

vraag. De man dacht aan het stadsbestuur, dat hem op het hart had gebonden Paulus en Silas zorgvuldig te bewaken. Hij had een zelfmoordpoging gedaan omdat hij meende dat de gevangenen ontsnapt waren (Hand.16:27). In gewoon Nederlands zouden wij zeggen: “Wat moet ik doen om mijn leven te redden?”

2. Gezien het tekstverband wordt met het “huis” van de cipier bedoeld: het huis van bewaring, en met “allen die in zijn huis waren” alle gevangenen. Die hadden de apostelen Gods lof horen zingen, en dat had diepe indruk op hen gemaakt. Ze hadden “geluisterd”, d.w.z. de lofzang ter harte genomen (Hand.16:25). Hun bewondering was zó groot dat ze niet de wijk namen toen de gevangenisdeuren opengingen maar bij Paulus en Silas bleven (Hand.16:27-28). Toen de apostelen “het woord Gods spraken”, luisterden zij mee.
3. Paulus en Silas zeiden dat de cipier (en de gevangenen) gered konden worden door hun vertrouwen te stellen op de Here Jezus. Die had gezegd dat Johannes in water doopte maar dat Hij zou dopen in heilige Geest (Hand.1:5, vergl.11:16). Paulus dacht bij de term “doop” daarom in de eerste plaats aan de geestesdoop (vgl. Hand.19:2,3).
4. Uit het woord “terstond” blijkt dat alle huisgenoten op hetzelfde ogenblik werden gedoopt. Bij de doop in de Geest was dit de regel (vgl.Hand.2:4, 10:44), maar bij begieting met water is het onmogelijk.
5. Uit het slot van het verhaal (“hij jubelde met heel zijn huis, omdat hij God geloofde”, Hand.16:34) blijkt dat de cipier en zijn gevangenen Gods Geest hadden ontvangen. Blijdschap is immers een vrucht van de Geest (Hand.13:52).

- - - - -

Herdoop door Paulus?

“En terwijl Apóllos te Corinthe was, geschiedde het, dat Paulus, na door de bovenlanden gereisd te zijn, te Efeze kwam, en daar enige discipelen vond. En hij zeide tot hen: Hebt gij de heilige Geest ontvangen, toen gij tot het geloof kwaamt? Doch zij zeiden tot hem: Wij hebben zelfs niet gehoord, dat er een heilige Geest is. En hij zeide tot hen: Waarin zijt gij dan gedoopt? En zij zeiden: in de doop van Johannes. Maar Paulus zeide: Johannes doopte een doop van bekering en zeide tot het volk, dat zij moesten geloven in Hem, die na hem kwam, dat is in Jezus. En toen zij dit hoorden, lieten zij zich dopen in de naam van de Here Jezus. En toen Paulus hun de handen oplegde, kwam de Heilige Geest over hen, en zij spraken in tongen en profeteerden. En het waren in het geheel ongeveer twaalf mannen.” (Handelingen 19:1-7)

Bovenstaande geschiedenis is volgens velen hét voorbeeld van herdoop in de bijbel. De leerlingen die Paulus in Efeze aantrof waren in water gedoopt. Maar ze wisten nog niet, dat de Messias was verheerlijkt en de heilige Geest was uitgestort. “Omdat ze niet op de juiste wijze waren gedoopt”, werden ze opnieuw ondergedompeld, ditmaal in de naam van de Here Jezus. Vervolgens legde Paulus hun de handen op en zij ontvingen de Geest. Aangezien Paulus het nodig vond om deze discipelen opnieuw te dopen, behoren christenen die als kind zijn besprenkeld zich op volwassen leeftijd ook alsnog te laten onderdompelen. Aldus de voorstanders van de volwassenendoop.

Hun redenering berust echter op een misverstand. Wanneer een mens die van God is vervreemd naar Hem terugkeert en zich op gevorderde leeftijd laat dopen, dan is dat een geweldig iets. Maar Hand.19:1-7 kan niet worden gebruikt als pressiemiddel om mensen tot herdoop te dwingen, want er is in dit bijbelgedeelte van herdoop geen sprake! Uit de werkwoordsvormen in de oorspronkelijke tekst blijkt, dat er het volgende heeft plaatsgevonden ¹⁴³:

>> Het gebeurde nu, terwijl Apollos in Korinthe was, dat Paulus, na de hoger gelegen streken doorreisde te hebben, in Efeze kwam en er enige discipelen vond; en hij zei tot hen:

“Hebt u wel de Heilige Geest ontvangen toen u tot geloof kwam?”

¹⁴³ De woorden voor “dopen”, “horen” en “zich laten dopen” (vs.4 en vs.5) staan in de aoristus, maar het woord “opleggen” (vs.6) staat in de tegenwoordige tijd. Wat in de verzen 4 en 5 wordt beschreven, had op een onbepaald ogenblik in het verleden plaatsgevonden, wat in vers 6 staat werd in Efeze door Paulus gedaan.

Zij echter zeiden tot hem:

“Wij hebben zelfs niet gehoord, of de Heilige Geest er is”.

En hij zei:

“Waartoe bent u dan gedoopt?”

En zij zeiden:

“Tot de doop van Johannes”.

Paulus echter zei:

“Johannes doopte met een doop van bekering, terwijl hij tot het volk zei dat zij moesten geloven in Hem die na hem kwam, dat is in Jezus. Toen zij nu dit hoorden, werden zij gedoopt tot de naam van de Heer Jezus”

En toen Paulus hun handen oplegde, kwam de Heilige Geest op hen, en zij spraken in talen en profeteerden. Het waren nu in het geheel ongeveer twaalf mannen << (Handelingen 19:1-7, Telos).

“Toen zij nu dit hoorden, werden zij gedoopt tot de naam van de Heer Jezus” heeft betrekking op het volk dat naar Johannes was komen luisteren. Deze zin werd door Paulus *uitgesproken*. Wie hun vertrouwen stelden op de komende Messias en onder Gods heerschappij wilden leven, hadden zich door Johannes laten dopen¹⁴⁴.

Ook de discipelen uit Efeze waren ooit door Johannes gedoopt. Maar ze hadden nog niet gehoord, dat de Messias was opgestaan uit de doden en de beloofde Geest op de Pinksterdag had uitgestort. Omdat niemand hun dit had verteld, hadden ze de Geest nog niet ontvangen. Dus legde Paulus hun de handen op, en zij ontvingen de Geest. Uit het feit dat ze in onbekende talen gingen spreken en begonnen te profeteren bleek dat de Geest op hen werd uitgestort. De Geest manifesteerde zich op dezelfde wijze als bij de honderd twintig discipelen op de Pinksterdag.

¹⁴⁴ Vers 5 luidt in de Statenvertaling: “En die hem hoorden werden gedoopt in den naam des Heeren Jezus”. In de kanttekeningen wordt over het woord “hem” gezegd: “Namelijk Johannes de Doper. Want dit zijn de woorden van Paulus, verhalend hoe Johannes zijn discipelen doopte”. De Statenvertalers hadden de bedoeling van Lukas begrepen, in tegenstelling tot de meeste moderne christenen.

We vatten samen:

1. Paulus heeft de “discipelen” in Efeze niet opnieuw gedoopt, maar hun alleen de handen opgelegd. Hij zegende hen als apostel van Christus. Toen kwam de Heilige Geest op hen.
2. Wat Johannes had voorspeld, ging nu in vervulling. Leerlingen die waren gedoopt in water, werden door de Messias gedoopt in heilige Geest ¹⁴⁵.
3. Uit de tijden van de werkwoorden blijkt, dat de gebeurtenissen die Lukas in vers 4 en 5 beschrijft, hadden plaatsgevonden in het verleden. Wat in vers 6 wordt genoemd, vond echter plaats in het heden, nadat Paulus in Efeze was aangekomen. De kanttekening die de Statenvertalers hebben geplaatst bij Handelingen 19:5 slaat de spijker op zijn kop

¹⁴⁵ Vgl. Mat.3:11, Luk.3:16.

Zonden afwassen

“En nu, waarom aarzelt u? Sta op, laat u dopen en uw zonden afwassen onder aanroeping van zijn naam” (Handelingen 22:16)

De redevoering die Paulus tijdens zijn gevangenneming in Jeruzalem heeft gehouden, levert dé bewijstekst voor mensen die geloven in de magische werking van het doopwater. Wilt u van uw zonden worden bevrijd? Laat u dan dopen door een priester. Het staat immers in de Bijbel: “Waarom aarzelt u nog? Sta op, laat u dopen en uw zonden afwassen”!

Op grond van wat Ananias tegen Paulus heeft gezegd beweren velen dat mensen hun zonden kunnen laten afwassen door zich in water te laten dopen. Maar is dát wat Ananias bedoelde?

Door een tekst maar half te citeren kun je de Schrift misbruiken. Volgens Lukas, de schrijver van het boek Handelingen, heeft Ananias namelijk gezegd: “Sta op, laat u dopen en uw zonden afwassen *onder aanroeping van zijn naam*”. Met “zijn naam” wordt bedoeld: de naam van de Rechtvaardige - de opgestane Messias die in het voorafgaande was genoemd (vs.14 en 15).

In de evangeliën¹⁴⁶ en de brief aan de Hebreëën¹⁴⁷ wordt verteld dat de waterdoop een “inzetting van het vlees” is en een “schaduw” van de reiniging van zonden, die de Messias door middel van zijn Geest teweegbrengt. Zoals water het vuil van iemands lichaam wegspoelt, zo vernieuwt Christus het binnenste van een mens door zijn Geest.

Niet wie zich laat dopen in water, maar wie de naam des Heren aanroept wordt behouden. De profeet Joël heeft een tijd aangekondigd, waarin “ieder die de naam des Heren aanroept, wordt gered”¹⁴⁸. Sedert de opstanding van Christus is dit werkelijkheid geworden. Wie gelooft dat Jezus leeft en Hem aanroept wordt behouden. Volgens Paulus geldt dit

¹⁴⁶ Johannes 3:25.

¹⁴⁷ Hebreëën 9:9-10.

¹⁴⁸ Joel 2:28-32, vgl. Hand.2:16-21.

zowel de Jood als de Griek, er is in dit opzicht geen onderscheid tussen Israël en de volken¹⁴⁹.

Uit het verslag dat Lukas geeft van het optreden van de apostelen in Samaria blijkt dat wie zich in water laat dopen niet per definitie is gered. Simon, die als tovenaarsoptrader, had zich naar aanleiding van de oproep van Filippus in water laten dopen¹⁵⁰. Maar uit zijn optreden bleek dat hij niet van zijn zonden was gereinigd. Petrus zei tegen hem:

“Moge uw geld met u naar het verderf gaan, omdat u hebt gemeend de gave van God door geld te kunnen verkrijgen. U hebt part noch deel in deze zaak, want uw hart is niet recht voor God.” (Handelingen 8:20-23)

Simons waterdoop, hoe legitiem ook, had hem niet van zijn zonden bevrijd.

Niet alleen door een tekst maar half te citeren, maar ook door deze niet letterlijk weer te geven kan men de bijbel voor zijn karretje spannen. “Sta op, laat u dopen” wekt de indruk dat Ananias met een emmer water klaarstond om Saulus, zodra deze toestemming gaf, te begieten¹⁵¹. Maar dat is niet wat er in de grondtekst staat. Lukas schreef:

*“Sta op, word gedoopt en gewassen van uw zonden, aanroepende de naam van de Heer”*¹⁵²

Waarschijnlijk dacht Ananias toen hij deze opdracht gaf geen moment aan water, maar aan Gods Geest. Want Lukas heeft de woorden van de “discipel uit Damascus” op een andere plaats als volgt weergegeven:

“Saul, broeder, de Heer heeft mij gezonden... opdat u weer kunt zien en met de heilige Geest vervuld wordt” (Handelingen 9:17)

Wat in 22:16 wordt aangeduid als “zonden afwassen” wordt in 9:17 omschreven als “vervulling met de heilige Geest”.

¹⁴⁹ Romeinen 10:12-13.

¹⁵⁰ Handelingen 8:12-13.

¹⁵¹ Uit het bevel “Sta op” blijkt, dat er beslist geen sprake was van “afdalen in het water” of van “onderdompeling”, wat sommige christenen ook mogen beweren.

¹⁵² Zelfs de Statenvertalers wijken in Hand.22:16 af van de grondtekst, hoewel ze Hand.2:38 juist hebben weergegeven.

We vatten samen:

1. Handelingen 22:16 levert geen bewijs voor de opvatting dat de waterdoop de zonden afwast. Want afwassing van zonden wordt in dit vers verbonden aan “het aanroepen van de naam”.
2. De waterdoop wordt in Handelingen 22:16 niet genoemd. De schrijver laat in het midden of Saulus is gedoopt door Ananias of door de opgestane Heer. Het laatste is het meest waarschijnlijk. Want “gedoopt worden” in Handelingen 22:16 komt overeen met “vervuld worden met de heilige Geest” in Handelingen 9:17.
3. Wanneer we *alle* woorden van Ananias ter harte nemen, dan blijkt dat men niet van zijn zonden wordt verlost door zich in water te laten dopen, maar door de naam van Christus aan te roepen.

Gedoopt in Christus Jezus

“Of weet gij niet, dat wij allen die in Christus Jezus gedoopt zijn, in Zijn dood gedoopt zijn? Wij zijn dan met Hem begraven door de doop in de dood” (Rom.6:3-4)

Wannéér en hóe werden wij “in Christus Jezus ¹⁵³ gedoopt”? Vele christenen menen een pasklaar antwoord op die vraag te kunnen geven, maar in werkelijkheid is de kwestie niet zo eenvoudig.

Met “in Christus Jezus gedoopt” doelt de apostel *niet* op het moment waarop de gelovigen uit Rome zich in water lieten dopen. Water bezit niet het vermogen om een mens aan Christus te verbinden. Velen die zich in water hebben laten dopen, keren zich op latere leeftijd immers van Christus af. Hoe de “allen” waarover de tekst spreekt, wél aan Christus werden verbonden, vertelt Paulus in zijn eerste brief aan de Korinthiërs:

“Want zoals het lichaam één is en vele leden heeft, en alle leden van het lichaam, hoewel vele, één lichaam zijn, zo ook Christus. Immers, wij allen zijn in één Geest tot één lichaam gedoopt, hetzij Joden hetzij Grieken, hetzij slaven hetzij vrijen, en ons allen is van één Geest te drinken gegeven” (1 Korinthe 12:12-13, Telos)

Niet de doop in water, maar de doop in de Geest verbindt mensen aan Christus ¹⁵⁴.

Wie “in Christus Jezus zijn gedoopt”, zijn “tot in Zijn dood gedoopt” en “met Hem begraven door de doop-tot-in-de-dood” ¹⁵⁵. Wat wil dat zeggen? Is er behalve de doop-in-Christus-Jezus nog een andere doop, de doop-tot-in-de-dood? Gaat het om een mystieke ervaring die bepaalde gelovigen hebben gehad, een overweldigend zondebesef, een “sterven aan zichzelf”?

¹⁵³ Grieks: *eis Christon Iêsoun*, d.w.z. “tot in Christus Jezus”.

¹⁵⁴ Merrill Unger schreef terecht: “Zes passages uit de brieven hebben betrekking op de doop met de Geest: 1 Korinthe 12:12-13, Romeinen 6:3-4, Galaten 3:27, Kolossenzen 2:10-12, Efeze 4:5 en 1 Petrus 3:21... In Romeinen 6 wordt... uiteengezet, dat die doop de gelovige plaatst in Christus zelf” (*The Baptism and Gifts of the Holy Spirit*, pag.95 en 104)

¹⁵⁵ In Rom.6:3-4 staat tweemaal *eis ton thanaton*, “tot in de dood”. Het Grieks kent twee verschillende woorden voor in (*en* en *eis*). *En* betekent “in” of “met”, *eis* “in” of “tot in”. In Rom.6 spreekt Paulus niet over het doopmiddel (water of geest), maar over het doopresultaat (eenwording met Christus, zowel in zijn dood als in zijn opstanding).

Beslist niet. De apostel spreekt over “wij *allen*”. Het gaat in Rom.6 niet om een buitengewone ervaring, maar om een heilsfeit waaraan *alle* gelovigen deel hebben. Als Paulus had gesproken over een kerkelijk ritueel of een bijzondere geestelijke ervaring, dan had hij niet namens alle christenen kunnen spreken. Maar de apostel zegt dat *allen* met Christus zijn begraven. Dat betekent dat ze in hetzelfde graf werden gelegd als Jezus: geen “watergraf” maar een rotsgraf, de spelonk van Jozef van Arimathéa. Wie “met Christus begraven” op een “watergraf” wil betrekken, doet de geschiedenis geweld aan. Want Christus is *nóóit* in een watergraf gelegd. De doop van Johannes wordt in de bijbel geen “begravenis” maar een “reiniging” genoemd.

Wie “in Christus Jezus gedoopt zijn” (doordat zij de Geest van Christus hebben ontvangen) hebben deel aan alles dat met de Messias heeft plaatsgevonden. De “doop-in-de-dood” uit Rom.6:4 is de doop waarvan Jezus tegen Jakobus en Johannes zei:

“Kunt gij de beker drinken, die Ik drink, of met de doop gedoopt worden, waarmee Ik gedoopt word?” (Markus 10:38)

Bij een andere gelegenheid verzuchtte Hij:

“Ik moet gedoopt worden met een doop, en hoe beklemmt het Mij, totdat het volbracht is” (Lukas 12:50)

De doop-in-de-dood is de doop van het lijden, die begon toen Gods Zoon mens werd en dus sterfelijk ¹⁵⁶. Uiteindelijk werd Hij door zijn volksgenoten verworpen en door de Romeinen gekruisigd. Het lijden dat over Hem werd uitgestort liep uit op Zijn dood.

Vreemd genoeg zei Jezus tegen Zijn dwaze discipelen, die aan Zijn rechter- en linkerhand wilden zitten wanneer Hij verheerlijkt zou zijn:

*“De beker, die Ik drink, **zult** gij drinken en met de doop waarmede Ik gedoopt wordt, **zult** gij gedoopt worden”* (Markus 10:39)

Omdat Jakobus en Johannes de Geest van Christus zouden ontvangen, kregen zij deel aan de doop die de Messias moest ondergaan ¹⁵⁷. Wie in

¹⁵⁶ Hebreeën 2:9.

¹⁵⁷ Ook dit is - terecht - opgemerkt door Merrill Unger (a.w., p.105-106).

Christus Jezus is gedoopt, is “met Hem gekruisigd”, “gestorven”, en “begraven”¹⁵⁸.

In Rom.6:4-5 vertelt Paulus ook, waaróm alle gelovigen met Christus zijn begraven. We werden met Hem in het graf gelegd om ook met Hem te kunnen opstaan.

“opdat, gelijk Christus uit de doden opgewekt is door de majesteit des Vaders, zo ook wij in nieuwhed des levens zouden wandelen. Want indien wij samengegroeid zijn met hetgeen gelijk is aan zijn dood, zullen wij het ook zijn aan zijn opstanding”.

Wie door Gods Geest aan de Messias is verbonden¹⁵⁹, is “tot Zijn dood gedoopt” en “met Hem begraven”. Een gestorvene is tot niets in staat. Met zo iemand is het – naar de mens gesproken – afgelopen. Wie in het graf ligt, is volstrekt machteloos. Alléén de Schepper kan een dode nog te hulp schieten.

De Vader heeft Zijn goddelijke “majesteit” (d.w.z. Zijn almacht) bewezen door de Messias, die zich in het graf bevond, uit de doden¹⁶⁰ op te wekken. Christus’ dood, was een sterven-voor-de-zonde¹⁶¹. Door zijn dood nam Hij de “oude mens”, d.w.z. de oorspronkelijke, sterfelijke mensensoort, weg. Hij stond op om ons nieuw leven te kunnen geven. Wie met Hem is verenigd heeft niet alleen deel aan Zijn dood, maar ook aan Zijn opstanding.

Zoals Christus “door de majesteit des Vaders” is opgewekt uit de doden, zo mogen gelovigen ook “in nieuwhed des levens wandelen”. Als gestorvenen zijn ze zelf tot niets in staat, maar God kan hen doen leven. En het goede bericht is dat Hij dat ook zál doen.

Volkomen werkelijkheid wordt dit pas wanneer de lichamen van de gelovigen zijn verlost, dat wil zeggen dat zij zijn opgestaan uit de doden¹⁶². Maar in het hier-en-nu kan er al iets van zichtbaar worden.

¹⁵⁸ Galaten 2:20, 2 Timotheüs 2:11, Kolossenzen 2:12.

¹⁵⁹ Zie 1 Kor.6:17.

¹⁶⁰ In de grondtekst staat *ek nekroon*. Niet: “uit de dood”, maar “uit de doden”. Christus werd opgewekt “van tussen de doden uit”. Hij kwam tot leven, terwijl dat met de overige doden (nog) niet gebeurde.

¹⁶¹ Rom.6:2.

¹⁶² Vgl. Rom.8:11 en 23.

Dankzij Gods Geest openbaart het opstandingsleven van Christus zich in degenen die aan Hem verbonden zijn ¹⁶³.

We vatten samen:

1. In Romeinen 6 spreekt Paulus over een “doop tot in Christus” die tevens een “doop-tot-in-zijn-dood” is.
2. Hiermee doelt de apostel niet op de waterdoop, want in 1 Korinthe 12:13 zegt hij dat de doop *in de Geest* ons aan Christus verbindt.
3. De doop-in-de-dood is geen mystieke ervaring van gevorderde christenen, want Paulus schrijft dat “allen” in Christus zijn gedoopt.
4. Wie door de Geest aan Christus zijn verbonden, hebben deel aan wat met de Messias heeft plaatsgevonden, niet alleen aan Zijn dood, maar ook aan Zijn opstanding.
5. De Geest is daarom het onderpand van onze toekomstige erfenis, de garantie dat wij op Gods tijd zullen worden opgewekt, ook al zijn we gestorven (2 Korinthe 1:22, 5:5; Efeze 1:14).
6. Tijdens ons huidige bestaan kan het nieuwe leven al zichtbaar worden. Gelovigen mogen hun “leden voor God stellen tot werktuigen van de gerechtigheid”, d.w.z. zich door God in zijn dienst laten gebruiken. Dat is mogelijk omdat ze niet alleen samengegroeid zijn met Christus in diens dood maar ook in diens opstanding (Romeinen 6:5-14).
7. Het nieuwe is er “door de majesteit des Vaders”, niet door onze eigen inspanningen.

¹⁶³ Volgens Romeinen 6:7-14 (met name de verzen 12 tot 14) kunnen gelovigen die nog in hun *sterfelijk* lichaam verkeren zich door God ten dienste van de gerechtigheid (d.w.z. voor rechtvaardige doeleinden) laten gebruiken. Zie ook Efeze 2:10.

Niet dopen, maar verkondigen !

“Doch ik vermaan u, broeders, bij de naam van onze Here Jezus Christus: weest allen eenstemmig en laten er geen scheuringen onder u zijn; weest vast aaneengesloten, één van zin en één van gevoelen. Mij is namelijk omtrent u, mijn broeders, medegedeeld door de huisgenoten van Chloë, dat er twisten onder u zijn. Ik bedoel dit, dat ieder uwer zijn leus heeft: Ik ben van Paulus! En ik van Apóllos! En ik van Céfas! En ik van Christus! Is Paulus dan voor u gekruisigd, of zijt gij in de naam van Paulus gedoopt? Ik ben dankbaar, dat ik niemand uwer gedoopt heb dan Crispus en Gajus; zodat niemand kan zeggen, dat gij in mijn naam gedoopt zijt. Ook heb ik nog het gezin van Stéfanus gedoopt; verder weet ik niet, dat ik nog iemand gedoopt heb. Want Christus heeft mij niet gezonden om te dopen, maar om het evangelie te verkondigen, en dat niet met wijsheid van woorden, om niet het kruis van Christus tot een holle klank te maken” (1 Korinthe 1:10-17)

Binnen de gemeente van Korinthe was er sprake van een probleem waarmee we nu nog steeds te maken hebben. Er waren groepen ontstaan die zich naar beroemde voorgangers noemden: Paulus, Apóllos, en Céfas ¹⁶⁴. Nú zijn er calvinisten, lutheranen en mennonieten.

In één opzicht gedroegen de Korinthiërs zich beter dan de gelovigen van vandaag. Hoewel ze zich op menselijke leermeesters beriepen, vormden ze geen aparte gemeenten. De christenen van nu doen dat wel. Waarom eigenlijk? Is Luther of Calvijn soms voor hen gekruisigd? Is niet Één hun Meester, en zijn zij niet allen broeders? ¹⁶⁵

Paulus verzette zich fel tegen deze groepsvorming, en sloot zich bij het onderwijs van Jezus aan. Christenen mogen zich niet naar aardse leiders noemen, maar alléén naar Christus. Zendingswerkers kunnen planten of begieten, maar het is God die de groei geeft ¹⁶⁶. Wie een godsdienstige partij vormt, bouwt met materialen die niet bestand zijn tegen het vuur van de komende beproeving ¹⁶⁷. Gelovigen behoren het ene Lichaam te dienen en zich verre te houden van partijgeest.

¹⁶⁴ D.w.z. van Petrus

¹⁶⁵ Mattheüs 23:1-12

¹⁶⁶ 1 Korinthe 3:4-9

¹⁶⁷ 1 Korinthe 3:10-15

De apostel reageerde opmerkelijk op de Korinthische “richtingenstrijd”. Hij schreef:

“Ik ben dankbaar dat ik niemand uwer gedoopt heb... want Christus heeft mij niet gezonden om te dopen, maar om het evangelie te verkondigen”.

Paulus stelde “dopen” en “verkondigen” tegenover elkaar. Moderne predikanten zouden dat *nóóit* doen. Die menen immers, dat de verkondiging van het evangelie *per definitie* de opdracht inhoudt om te dopen. Woord en sacrament horen volgens protestanten bij elkaar. Volgens Paulus hoorden ze echter *niet* bij elkaar, integendeel, ze stonden *tegenover* elkaar! Christus had hem opdracht gegeven om het evangelie te prediken, maar het dopen kon hij beter achterwege laten.

In kerkelijke ogen beweerde de apostel daarmee iets uiterst radicaals. In het licht van de heilshistorie is zijn uitspraak echter begrijpelijk. Alle “dopen” uit de Tenach, godsdienstige rituelen, zijn “inzettingen voor het vlees, opgelegd tot de tijd van het herstel”¹⁶⁸. De Messias is gestorven voor de zonde, is opgestaan uit de doden en verleent zijn Geest aan wie in Hem gelooft. Waarom zou men zich dan nog opwinden over symbolische reiniging? De werkelijkheid is gekomen! Wat voor zin heeft het om gelovigen uit de volken verouderde inzettingen op te leggen die voor Israël waren bestemd, terwijl er een levende Heer is die door hen wil werken?

De gedachte dat niet-joden zich aan een godsdienstige kalender of aan spijswetten behoren te houden, was volgens Paulus menselijke filosofie, “ijdel bedrog volgens de overlevering der mensen, volgens de grondbeginselen der wereld”, en *niet* in overeenstemming met (de opgestane) Christus¹⁶⁹. Aangezien gelovigen met de Messias zijn opgewekt, zijn ze in Hem volmaakt (d.w.z. tot volkomenheid gebracht)¹⁷⁰. Geen enkel godsdienstig ritueel kan daaraan iets toevoegen. Wie al volmaakt *is*, kan niet geestelijk groeien door koosjer te gaan eten. Wie de perfectie heeft bereikt, wordt niet heiliger door de

¹⁶⁸ Heb.9:10

¹⁶⁹ Kol.2:8 (zie vs.6-23 voor de context)

¹⁷⁰ Kol.2:10-13

sabbat te gaan vieren of Israëls hoogtijden in acht te nemen. Zulke gebruiken zijn schaduwen, Christus is de werkelijkheid ¹⁷¹.

In zijn brief aan de Galaten is de apostel even scherp. Over zijn volksgenoten, de Joden, schrijft hij dat die

*“voordat het geloof kwam, als gevangenen onder de wet waren, in verzekerde bewaring tot op het geloof dat geopenbaard zou worden”*¹⁷².

Israël was vóór de komst van het geloof “onmondig, in slavernij onder de elementen van de wereld” [d.w.z. de aardse inzettingen die God had opgelegd]¹⁷³. De Galaten kenden de God van Israël oorspronkelijk helemaal niet. Als heidenen dienden zij “hen die van nature geen goden zijn”¹⁷⁴.

Toen de door God bepaalde tijd vervuld was, heeft Hij zijn Zoon gezonden “geboren uit een vrouw, geboren onder de wet”, om hen die onder de wet waren [d.w.z. Joden] vrij te kopen, zodat die het zoonschap zouden ontvangen. Ook de Galaten werden door Hem tot zonen gesteld. De Vader had “de Geest van zijn Zoon in hun harten uitgezonden”. Vanaf dat moment waren ze geen slaaf meer, maar zoon¹⁷⁵.

Wanneer gelovigen uit de volken, die zonen van God zijn geworden, het juk van de wet op zich nemen waarvan de Messias het gelovige Israël heeft bevrijd, dan is dat iets onbegrijpelijks en iets volstrekt ongerijmds.

De apostel schrijft hierover:

“Thans nu u God kent, ja nog meer, nu u door God gekent bent, hoe wendt u zich weer tot de zwakke en arme elementen, die u weer opnieuw wilt dienen? U onderhoudt dagen en maanden, tijden en jaren! Ik ben bang voor u, dat ik misschien tevergeefs aan u heb gearbeid” (Galaten 4:9-11)

Met bittere ironie merkt hij op:

¹⁷¹ Kol.2:17

¹⁷² Gal.3:23

¹⁷³ Gal.4:3

¹⁷⁴ Gal.4:8

¹⁷⁵ Gal.4:6-7

“O onverstandige Galaten, wie heeft u betoverd, u wie Jezus Christus als gekruisigd voor ogen werd geschilderd? Dit alleen wil ik van u vernemen: hebt u de Geest ontvangen op grond van werken van de wet of op grond van de prediking van het geloof? Bent u zó onverstandig? U bent in de Geest begonnen, wilt u nu in het vlees volmaakt worden?” (Galaten 3:1-3)

In Paulus' tijd wilde men gelovigen uit de volken dwingen om zich te laten besnijden ¹⁷⁶. De apostel reageerde daarop door te zeggen:

“Noch besnijdenis is iets, noch onbesneden zijn, maar [of men] een nieuwe schepping [is]” (Galaten 6:15)

Vandaag willen christenen hun naaste dwingen om zich te laten dopen, of om zich op een bepaalde *manier* te laten dopen. Aangezien de waterdoop “een inzetting voor het vlees” is, is dit even kwalijk als het dwingen van een medemens om zich te laten besnijden. Of iemand besprenkeld of ondergedompeld is, doet niet ter zake. Waar het om gaat, is of men een nieuwe schepping is geworden. De “zogenaamde doop, waarbij het vlees door mensenhanden wordt gewassen”, is niet de ware ¹⁷⁷.

Om de Gemeente met een hoofdletter, het lichaam van Christus, te kunnen vormen, heeft God Jood en heiden één gemaakt, de scheidsmuur van de omheining weggebroken en de wet van de geboden die in inzettingen bestaat, te niet gedaan. In Christus zijn Jood en heiden tot één nieuwe mens herschapen ¹⁷⁸.

Hoe dwaas is het dan wanneer christenen zelfbedachte muurtjes bouwen door elkaar inzettingen op te leggen, zoals de verplichting om zich op een bepaalde manier te laten dopen, op een bepaalde dag te rusten, jaarlijks bepaalde feesten te vieren, jaarcycli in acht te nemen of bepaalde dingen niet te eten of te drinken. Ze doen alsof er nooit brieven aan de Galaten, de Efeziërs en de Kolossenzen zijn geschreven.

We vatten samen:

¹⁷⁶ Gal.5:1-12, 6:11-15.

¹⁷⁷ Vgl. Efe.2:11-12 en Fil.3:2-3.

¹⁷⁸ Efe.2:13-16.

1. Paulus verbond “woord en sacrament” niet aan elkaar, maar plaatste die tegenóver elkaar. Christus had hem niet gezonden om te dopen, maar om het evangelie te verkondigen (1 Korinthe 1:17).
2. Paulus drukte zich lakoniek uit over de (water) doop, omdat de geestesdoop deze schaduw heeft vervangen. God verleent zijn Geest aan wie het goede nieuws van Christus’ opstanding aanvaardt (Efe.1:13-14).
3. Wie ijvert voor een inzetting – of dat nu de besnijdenis is, de spijswetten of de waterdoop – is een mens die “in het vlees volmaakt wil worden” (Galaten 3:3).
4. Zulk ijveren leidt nooit tot grotere eenheid, maar altijd tot verwijdering en toenemende versplintering. Er worden nieuwe muren opgericht terwijl God zijn eigen muur juist heeft weggebroken (Efeze 2:14-16).
5. Wie zich naar een godsdienstig ritueel of een menselijke voorganger noemt, doet wat Christus zijn leerlingen heeft verboden (Mattheüs 23:1-12) en gedraagt zich even onvolwassen als de gelovigen in Korinthe

Tot Mozes gedoopt

“Want ik wil niet, broeders, dat u onbekend is, dat onze vaderen allen onder de wolk waren, allen door de zee zijn heengegaan, allen tot Mozes gedoopt zijn in de wolk en in de zee, allen hetzelfde geestelijk voedsel aten en allen dezelfde geestelijke drank dronken” (1 Korinthe 10:1-4)

In de eerste doop waarover in de bijbel wordt verteld – de doortocht van de Israëlieten door de Rode Zee – kwam het volk niet in contact met water ! De wolk daalde niet op hen neer, maar plaatste zich tussen hen en de Egyptenaren. In het boek Exodus lezen we:

“Toen verliet de Engel Gods, die vóór het leger van Israël uitging, zijn plaats en ging achter hen aan; ook verliet de wolkkolom haar plaats aan hun spits en ging achter hen staan. Zo kwam zij tussen het leger van de Egyptenaren en dat van de Israëlieten in – en de wolk was duisternis, maar tegelijk verlichtte zij de nacht – zodat de een de ander niet kon naderen, de gehele nacht” (Exodus 14:19-20)

Het volk werd niet ondergedompeld in het water van de Rode Zee, en al evenmin met water besprenkeld. Want Mozes schrijft:

*“... de HERE deed de zee de gehele nacht door een sterke oostenwind wegvloeien, maakte haar **droog**, en de wateren werden gespleten. Zo gingen de Israëlieten in het midden der zee **op het droge**, terwijl rechts en links de wateren voor hen waren als een muur” (Exodus 14:21-22)*

*“Maar de Israëlieten gingen **op het droge** midden door de zee en de wateren waren hun rechts en links als een muur” (Exodus 14:29)*

In andere bijbelboeken wordt eveneens benadrukt, dat Israël “droogvoets” door de zee ging.

*“Want wij hebben gehoord, dat de HERE de wateren van de Schelfzee voor uw ogen heeft doen **opdrogen**, toen gij uittoogt uit Egypte...” (Jozua 2:10)*

*“**Op het droge** is Israël hier door de Jordaan getrokken, omdat de HERE, uw God, de wateren van de Jordaan voor u heeft doen **opdrogen**, totdat gij erdoor getrokken waart, zoals de HERE, uw God, gedaan heeft met de Schelfzee, die Hij voor ons heeft doen **opdrogen**, totdat wij erdoor getrokken waren, opdat alle volken der aarde zouden weten, dat de hand des HEREN sterk is, en zij de HERE, uw God, al de dagen zouden vrezen” (Jozua 4:22-24)*

*“Door het geloof zijn zij door de Rode Zee gegaan als over **droog land**, terwijl de Egyptenaars, toen zij het ook beproefden, verzwolgen werden” (Hebreeën 11:29)*

Tot acht maal toe wordt ons verteld, dat de Israëlieten droog bleven. Niet zij, maar de Egyptenaren werden ondergedompeld!

Als Paulus dus schrijft, dat de Israëlieten werden gedoopt “in de wolk en in de zee”, dan is dit beeldspraak. 1 Korinthe 10:2 is een voorbeeld van de stijlfiguur die bekend staat als “naamsverwisseling” of *metonymia*. Wie van deze stijlfiguur gebruik maakt noemt in plaats van de oorzaak het gevolg, of in plaats van het gevolg de oorzaak.

In het Nederlands kunnen we zeggen: “Ik heb in het Rijksmuseum een prachtige Rembrandt gezien”. We bedoelen dan: een *schilderij* van Rembrandt, niet een zoon van de schilder. In plaats van het kunstwerk vermelden we de maker. Ook kunnen we zeggen: “Jan is een liefhebber van de fles”. In werkelijkheid houdt Jan helemaal niet van flessen. Met een lege fles kun je hem niet blij maken! We noemen de verpakking, terwijl het gaat om de *inhoud*. De vrouw van Jan kan opmerken: “Ik heb er grijze haren van gekregen”. De drankzucht van haar echtgenoot heeft haar vroegtijdig oud gemaakt. In plaats van de oorzaak (veroudering) noemt ze het gevolg (vergrijzing).

In 1 Korinthe 10:2 hebben we met iets dergelijks te maken. De Israëlieten werden “tot Mozes gedoopt”¹⁷⁹. Vanwege de doortocht door de Rode Zee werd hun band met Mozes onafscheidelijk. Het woord “dopen” is niet letterlijk bedoeld, maar de “doop” die Paulus beschrijft had wél letterlijke gevolgen.

*“Israël werd ingewijd in Mozes’ leiderschap en aan hem verbonden door de doortocht. Toen viel zijn vroegere vorst Farao geheel weg, daar was het einde van diens heerschappij”*¹⁸⁰

Aan het begin van zijn brief gebruikt Paulus het woord “dopen” op dezelfde manier (1 Kor.1:10-17). Wie “tot iemand” wordt gedoopt, is aan iemand verbonden, d.w.z. iemands volgeling geworden. Indien Paulus zich had ingespannen om zoveel mogelijk mensen te dopen, dan zou hij een partij hebben gevormd. Er zou dan een groep zijn ontstaan die bij hem hoorde en die zich naar hem kon noemen.

¹⁷⁹ Paulus gebruikt hier het Griekse voorzetsel *eis*, “tot in” Mozes. Ten gevolge van de doop in de wolk en de zee werd Israël aan Mozes verbonden.

¹⁸⁰ G.J.Pauptit, *Wat is de ene doop ?*, pag.34.

Omdat Mozes het volk door de zee had geleid werd hij geaccepteerd als Gods knecht die Israël bestuurde. Toen de Hebreëen zich ingesloten waanden door het leger van de Farao, waren ze wanhopig geweest, maar vanwege het wonder van de wolk en de zee hadden ze vertrouwen gekregen in de door God aangestelde middelaar.

“Toen zag Israël, welk een machtige daad de HERE tegen Egypte gedaan had, en het volk vreesde de HERE en zij geloofden in de HERE en in Mozes, zijn knecht”
(Exodus 14:31)

We vatten samen:

1. Israël werd “tot” (Gr. *eis*) Mozes gedoopt “in” (Gr. *en*) de wolk en “in” (Gr. *en*) de zee. De band met Mozes was het doopresultaat, wolk en zee waren het doopmiddel.
2. Het werkwoord “dopen” is beeldspraak, want men ging droogvoets door de zee en men kwam niet met water in contact.
3. Toen het volk eenmaal “onder” de wolk was geweest (d.w.z. dat men had ervaren hoe de wolk hen beschermde) en “door de zee was heengegaan” (zonder te verdrinken of door Farao’s leger te worden aangevallen), toen kreeg men vertrouwen in de door God aangestelde leider.

Tot één lichaam gedoopt

“Want zoals het lichaam één is en vele leden heeft, en alle leden van het lichaam, hoewel vele, één lichaam zijn, zo ook Christus. Immers, wij allen zijn door één Geest tot één lichaam gedoopt, hetzij Joden hetzij Grieken, hetzij slaven hetzij vrijen, en ons allen is van één Geest te drinken gegeven” (1 Kor.12:12-13, Telos)

Over het twaalfde hoofdstuk van Paulus’ brief wordt veel gezegd dat de toets van de Schrift niet kan doorstaan. De verwarring die er rond dit hoofdstuk heerst klinkt door in de vertalingen. Zo lezen we:

In de Telos-vertaling:

“wij allen zijn door één Geest tot één lichaam gedoopt”

In de vertaling van het NBG:

“door één Geest zijn wij allen tot één lichaam gedoopt”

En in de Statenvertaling:

“want ook wij allen zijn door één Geest tot één lichaam gedoopt”

In zulke vertalingen wordt de indruk gewekt dat Gods Geest mensen doopt, of hen ertoe aanzet om zich te laten dopen, waardoor zij aan het lichaam van Christus (d.w.z. aan de gemeente) worden toegevoegd. In werkelijkheid is de Geest niet de Persoon die het initiatief neemt. De weergave “door één Geest” is een eigenmachtige keuze van de vertalers. Er staat in het Grieks namelijk:

En eni pneumati heemeis pantēs... ebaptistheemen

Paulus gebruikt hetzelfde voorzetsel (*en*) als in de volgende bijbelteksten:

“Ik doop u wel met water [Gr. en hudati] tot bekering, maar Hij die na mij komt... zal u dopen met heilige Geest [Gr. en pneumati hagioo] en vuur” (Mattheüs 3:11)

“Ik doop u wel met water, maar Hij... zal u dopen met heilige Geest [Gr. en pneumati hagioo] en vuur” (Lukas 3:16)

“Hij die mij heeft gezonden om te dopen met water [Gr. en hudati], die zei mij: Op wie u de Geest zult zien neerdalen en op Hem blijven, Die is het die met heilige Geest [Gr. en pneumatī hagioo] doopt” (Johannes 1:33)

“Want Johannes doopte met water, maar gij zult met heilige Geest [Gr. en pneumatī... hagioo] gedoopt worden, niet vele dagen na deze” (Handelingen 1:5)

“Johannes doopte wel met water, maar gij zult met heilige Geest [Gr. en pneumatī hagioo] gedoopt worden” (Handelingen 11:16)

Wie consequent wil zijn in zijn vertaling moet in al deze teksten schrijven: dopen *in* heilige Geest. Johannes doopte in water, zijn opvolger doopt in heilige Geest. Niet de Géést doopt mensen, maar de verheerlijkte Messías doopt mensen met zijn Geest ¹⁸¹.

Paulus sluit zich bij dit woordgebruik uit de evangeliën en het boek Handelingen aan. Volgens de oorspronkelijke Griekse tekst schreef de apostel, dat “wij allen [d.w.z. alle gelovigen] *in* één Geest *tot* één lichaam zijn gedoopt”. De Geest is (met eerbied gesproken) het doopmiddel, het lichaam van Christus het doopresultaat.

We vatten samen:

1. Niet de doop in water, maar de doop in de Geest verbindt mensen aan Christus. Niet door de waterdoop maar door de Geestesdoop wordt men een lid van de Gemeente met een hoofdletter: het lichaam van de Messias (1 Korinthe 12:13).
2. Geen enkele godsdienstige plechtigheid is bij machte om een mens aan de opgestane Here te verbinden. Het maakt niet uit of er bij zo'n plechtigheid veel of weinig water is gebruikt, of het water éénmaal of driemaal is toegepast, en of het door middel van besprenkeling, begieting of onderdompeling is aangebracht. Water is een *schaduw* van een toekomstige goede zaak, niet de goede zaak *zelf* ¹⁸².

¹⁸¹ Behalve in de genoemde 5 teksten uit de evangeliën en het boek Handelingen wordt dit ook nog gezegd in Markus 1:8. De laatste (en zevende) tekst waar van een “doop in de Geest” sprake is, is 1 Korinthe 12:12.

¹⁸² Vergelijk Hebrëen 10:1.

3. Niet ménsen kunnen aan de gemeente toevoegen door buitenstaanders met water te besprenkelen, maar “*de Heer* voegt bijeen die behouden worden”¹⁸³. *Hij* is het die Zijn gemeente bouwt¹⁸⁴.

¹⁸³ Handelingen 2:47.

¹⁸⁴ Mattheüs 16:18.

Voor de doden gedoopt

“Wat zullen anders zij doen, die zich voor de doden laten dopen? Indien er in het geheel geen doden opgewekt worden, waarom laten zij zich nog voor hen dopen? Waarom zijn ook wijzelf van uur tot uur in gevaar? Zowaar als ik, broeders, op u roem draag in Christus Jezus, onze Here, ik sterf elke dag. Indien ik te Efeze, naar de mens, met wilde dieren gevochten heb, wat baat het mij? Indien er geen doden worden opgewekt, laten wij eten en drinken, want morgen sterven wij. Misleidt uzelf niet; slechte omgang bederft goede zeden. Komt tot de rechte nuchterheid en zondigt niet langer, want sommigen hebben geen besef van God. Tot uw beschaming moet ik dit zeggen” (1 Korinthe 15:29-34).

Over de tekst die boven dit hoofdstuk is afgedrukt worden merkwaardige dingen beweerd. Zo las ik in een uitgave van Nieuwtestamentische Apocriefen de volgende “verklaring” van Paulus’ woorden:

“Men liet zelfs zijne geliefden, die heidensch waren gestorven nog nà hun dood doopen; als remplaceant nam men dan... zichzelf; gij zelf (hoewel natuurlijk reeds gedoopt en christen) liet u nóg eens doopen, maar nu ten behoeve van uwe lieve moeder, of grootvader die er indertijd niet toe gekomen was of die stierf vóór de doop in uw stad als absoluut-noodzakelijk-middel-ter-zaligheid gepredikt werd”¹⁸⁵

Wie dit schreef koesterde dezelfde opvatting als de mormonen. Volgens de “Leer van de Profeet Joseph Smith” zou 1 Kor.15:29 het volgende betekenen:

“Levendens werden voor hun overleden vrienden of verwanten gedoopt, waardoor voldaan werd aan de vereiste van God, die luidt: Zo iemand niet geboren wordt uit water en uit Geest, hij kan het koninkrijk Gods niet ingaan”¹⁸⁶

Mormonen beschouwen de “doop voor de doden” (die alleen in een mormonentempel kan worden voltrokken) als “het heerlijkste van alle onderwerpen, die tot het eeuwig evangelie behoren”¹⁸⁷.

Jammer genoeg bieden christelijke commentaren tegen zulke denkbeelden geen enkel tegenwicht. Volgens Robert H.Stein is:

¹⁸⁵ H.Bakels, *Nieuwtestamentische Apocriefen*, vertaald en met inleiding en aantekeningen voorzien. Amsterdam: Wereldbibliotheek 1922-1923.

¹⁸⁶ Leer van de Profeet Joseph Smith, p.235.

¹⁸⁷ Leer en Verbonden, p.128, r.17.

*“in de eeuwen die achter ons liggen van 1 Kor.15:29 nog geen bevredigende verklaring gegeven... we moeten eerlijk toegeven, dat we niet begrijpen, wat Paulus met dit vers heeft bedoeld en hoe het bij de rest van zijn onderwijs past”*¹⁸⁸

Ook Herman Ridderbos schreef dat de passage onduidelijk is gebleven ondanks alle onderzoek dat ernaar is gedaan¹⁸⁹.

Maar is de betekenis van de tekst nu écht zo moeilijk te vinden? Of zijn de ogen van uitleggers verblind omdat ze bij het woord “dopen” alleen maar denken aan water en aan een “sacrament”?

Uit het verband blijkt, dat Paulus beeldspraak gebruikt. Wanneer de apostel schrijft “ik sterf elke dag”, dan is dat niet letterlijk bedoeld. Sterven is immers per definitie een éénmalig gebeuren. In Paulus’ betoog is “ik sterf elke dag” een parallel van “wij zijn van uur tot uur in gevaar”. Wie zijn werk onder levensgevaarlijke omstandigheden moet verrichten en zich telkens opnieuw moet afvragen of hij het er wel levend van af zal brengen, die “sterft elke dag”. “Dagelijks sterven” is beeldspraak, “van uur tot uur in gevaar verkeren” de werkelijkheid waarop die beeldspraak betrekking heeft.

Uit het verband blijkt ook, dat Paulus zichzelf en zijn medewerkers rekende tot de mensen die zich “voor de doden lieten dopen”. De apostel schrijft immers

*“Indien er in het geheel geen doden opgewekt worden, waarom laten zij zich nog voor hen dopen? Waarom zijn ook **wijzelf** van uur tot uur in gevaar?”*

Blijkbaar is “zich voor de doden lieten dopen” net als “elke dag sterven” beeldspraak. Zich aan gevaar blootstellen is de werkelijkheid waar het om gaat. Over dat gevaar schrijft Paulus, dat hij “te Efeze, naar de mens, met wilde dieren had gevochten”. Hiermee duidt de apostel op fel verzet tegen zijn prediking, het soort verzet waarvan in Handelingen 19 een beschrijving is gegeven.

“Zij die zich voor de doden lieten dopen” waren de getuigen van Christus’ opstanding die Paulus in het voorafgaande had genoemd (vs.5-11). Christus was aan hen verschenen en had hun opdracht gegeven om

¹⁸⁸ R.H.Stein, *Difficult Passages in the Epistles*, Leicester: Inter-Varsity Press 1989, p.154-156.

¹⁸⁹ H.Ridderbos, *Paul: An Outline of his Theology*, Grand Rapids: Eerdmans, 1979, p.540.

het goede nieuws van Zijn opstanding bekend te maken. Paulus was zelf de laatste en de geringste van de apostelen, hoewel hij door Gods genade méér had gearbeid dan zij allen ¹⁹⁰.

Het voorzetsel “*huper*”, dat door het NBG met “voor” is vertaald, betekent “ten behoeve van” of “ten gunste van”. “Zich voor de doden laten dopen” hoeft niet te betekenen dat men zich *in plaats van* overledenen laat dopen. Het betekent dat men bereid is om een doop te ondergaan vanwege het feit dat “doden” daarmee zijn gebaat.

Aangezien het verband aantoont dat Paulus van beeldspraak gebruik maakt, heeft het werkwoord “dopen” een figuurlijke betekenis, en niet betrekking op dopen met water. We vinden die betekenis ook in de evangeliën. Met het oog op zijn kruisdood zei Jezus:

“Ik moet gedoopt worden met een doop, en hoe beklemt het mij, totdat het volbracht is” ¹⁹¹.

Jakobus en Johannes vroegen Hem of ze aan zijn rechter- en linkerzijde mochten zitten in zijn heerlijkheid. Waarop de Messias antwoordde:

“Gij weet niet, wat gij vraagt. Kunt gij de beker drinken, die ik drink, of met de doop gedoopt worden, waarmee ik gedoopt wordt?” ¹⁹².

Jezus sprak over het lijden van verwerping, gevangenneming en kruisiging dat zou uitlopen op zijn dood. Hij noemde dat lijden een doop.

Met “doden” kunnen gestorvenen worden aangeduid, maar ook mensen die hun vertrouwen nog niet op Christus hebben gesteld. In Mattheüs 8:22 en Lukas 9:60 worden beide betekenissen gecombineerd (“Laten de doden hun doden begraven”). Mensen kunnen “dood” zijn voor de zonde, d.w.z. dat de zonde voor hen niet langer van belang is (Rom.6:2). Ze kunnen ook “dood” zijn in hun overtredingen, wanneer die misstappen hen verhinderen om naar de levende God te luisteren en Zijn spreken te beantwoorden (Efeze 2:1-5, Kolossenzen 2:13).

¹⁹⁰ 1 Korinthe 15:1-11

¹⁹¹ Lukas 12:50

¹⁹² Markus 10:38

In 1 Korinthe 15:29 is “zich laten dopen” een parallel van “in gevaar zijn” en “elke dag sterven”. Wie zich “voor de doden laat dopen” stelt zich moedwillig bloot aan gevaar om “doden” te kunnen redden. Indien hij daarin slaagt, mag hij zulke doden voortaan “zijn broeders” noemen en “roem op hen dragen in Christus Jezus”¹⁹³

Bovenstaande interpretatie van de “doop voor de doden” wordt al gegeven in de kanttekeningen van de Statenvertaling. Indien de opvatting van de Statenvertalers juist is, dan zouden we Paulus’ woorden als volgt kunnen parafraseren:

“Wat zullen anders zij doen [apostelen, evangelisten] die zich voor de [geestelijk] doden laten dopen? Indien er geen doden opgewekt worden [noch in geestelijke noch in letterlijke zin], waarom laten zij zich dan nog voor hen dopen [door zich bloot te stellen aan spot, laster en gewelddadigheden]? Waarom zijn ook wijzelf elk uur in gevaar? Net zoals u vanwege mijn arbeid aan Christus bent verbonden, zo verkeer ik nog elke dag in gevaar. In Efeze heb ik – naar de mens gesproken – met wilde beesten moeten vechten. Waarvoor dient dat, indien er geen opstanding is? Als er geen doden worden opgewekt, dan kan men maar beter proberen om in dit korte bestaan zoveel mogelijk te genieten. Maar denk aan de spreuk van Menander: ‘Slechte omgang bederft goede zeden’. Volgelingen van Epicurus slaan de plank mis. Ware nuchterheid vereist dat men rekening houdt met Gods vermogen om doden te doen herleven”

¹⁹³ Vgl. 1 Korinthe 15:31

In Christus gedoopt

“Want gij zijt allen zonen van God, door het geloof in Christus Jezus. Want gij allen, die in Christus gedoopt zijt, hebt u met Christus bekleed. Hierbij is geen sprake van Jood of Griek, van slaaf of vrije, van mannelijk en vrouwelijk: gij allen zijt immers één in Christus Jezus” (Galaten 3:26-28)

De bijbeltekst die boven dit hoofdstuk is afgedrukt wordt dikwijls met de waterdoop verbonden. Een anglicaans geestelijke schreef:

“Paulus herinnert deze groep christenen aan de betekenis van hun doop. Er was een moment in het leven van hen allen, waarbij zij zich ontdeden van hun gewaden en afdaalden in het water. Ze werden gedoopt ‘in Christus’: opdat zij voortaan bij Christus zouden behoren. Ze kwamen omhoog uit het water en trokken hun gewaden weer aan. Net zoals ze zich weer aankleedden, zo bekleedden ze zich op datzelfde moment met Christus”¹⁹⁴

Volgens deze Engelsman zou Paulus aan water hebben gedacht toen hij schreef dat de Galaten “in Christus waren gedoopt” en zich “met Christus hadden bekleed”.

Deze uitleg is echter in strijd met het tekstverband en met het onderwijs over de doop dat de apostel elders geeft. “Dopen” (d.w.z. reinigingsrituelen) zijn “inzettingen voor het vlees” uit de wet van Mozes¹⁹⁵. Wie zich laat dopen verricht een “werk der wet”, d.w.z. een menselijke daad van gehoorzaamheid.

Nu keert de Galatenbrief zich juist tégen mensen die rechtvaardiging (of geestelijke groei) van hun eigen gehoorzaamheid verwachten.

“Wij, geboren Joden en geen zondaars uit de heidenen, wetende dat de mens niet gerechtvaardigd wordt uit werken der wet, maar door het geloof VAN Christus Jezus, zijn ook zelf tot geloof IN Christus Jezus gekomen, om gerechtvaardigd te worden uit het geloof VAN Christus en niet uit werken der wet. Want uit werken der wet zal geen vlees gerechtvaardigd worden” (Galaten 2:15-16)¹⁹⁶

¹⁹⁴ W.F.Flemington, a.w., p.57.

¹⁹⁵ Hebrëeën 9:9-10 (grondtekst)

¹⁹⁶ In de grondtekst van Galaten 2:15-16 is het woord “geloof” één maal met het voorzetsel “in” verbonden, in de beide overige gevallen wordt het gevolgd door een tweede naamval. “Geloof **in** Christus” is ons geloof in Hem. “Geloof **van** Christus” is Christus’ eigen geloof, Zijn vertrouwen in Gods beloften. Uit dat laatste geloof zijn wij behouden. Niet op grond van ons eigen, onstandvastige, godsvertrouwen, maar op grond van de trouw van de Messias.

De lezers in Galatië waaraan Paulus schreef waren “tot (Gr. *eis*) Christus Jezus gedoopt”. Het voorzetsel *eis* laat zien dat zij door middel van een doop aan de opgestane en verheerlijkte Messias waren verbonden zodat zij sindsdien een éénheid met Hem vormden. Die eenheid was niet door water tot stand gebracht, want Paulus schrijft elders:

“IN (Gr. en) één Geest zijn wij allen TOT (Gr. eis) één lichaam gedoopt” (1 Korinthe 12:13)

Gelovigen worden aan Christus verbonden door de doop in de Geest. Voor wie de evangeliën kent is dit iets vanzelfsprekends. Johannes zei **niet**: “Ik doop u met water tot bekering, die na mij komt zal u dopen met water tot Zijn lichaam”. Hij zei:

“Ik doop u met water tot bekering, maar Hij die na mij komt... zal u dopen met heilige Geest” (Mattheüs 3:11).

De “christelijke doop” is geen waterdoop, maar een geestesdoop. Aan de Korinthiërs schreef Paulus, dat “wie de Heer aanhangt” (d.w.z. wie met Hem is verbonden), “één Geest met Hem is”¹⁹⁷. Onze band met de Here is geestelijk van aard, niet stoffelijk. Aan de Efeziërs schreef de apostel, dat zij zich moesten inspannen om “de eenheid des Geestes te bewaren in de band des vredes”, er is immers “één Lichaam en één Geest”¹⁹⁸.

Zo’n geestelijke eenheid ontstaat doordat volgelingen van de Messias dezelfde Geest ontvangen als Hij. Leven door de Geest is het centrale thema van Paulus’ brief, zoals uit de volgende citaten blijkt:

“Dit alleen wil ik van u vernemen: hebt u de Geest ontvangen op grond van werken van de wet of op grond van prediking van het geloof?” (Galaten 3:2)

“Hij dan, die u de Geest verleent en krachten onder u werkt, doet Hij dat op grond van werken van de wet of op grond van prediking van het geloof?” (Galaten 3:5)

“Christus heeft ons vrijgekocht van de vloek... opdat wij de belofte van de Geest zouden ontvangen door het geloof” (Galaten 3:13-14)

“... omdat u zonen bent, heeft God de Geest van zijn Zoon in onze harten uitgezonden, die roept: Abba, Vader!” (Galaten 4:6)

¹⁹⁷ 1 Korinthe 6:17.

¹⁹⁸ Efeze 4:3-4.

“zoals destijds hij die naar het vlees geboren was, hem vervolgde die naar de Geest was, zo ook nu” (Galaten 4:30)

“Wij verwachten door de Geest op grond van geloof de hoop van de gerechtigheid” (Galaten 5:5)

“Wandelt door de Geest, en u zult de begeerte van het vlees geenszins volbrengen” (Galaten 5:16)

“Want het vlees begeert tegen de Geest, en de Geest tegen het vlees, want deze staan tegenover elkaar” (Galaten 5:17)

“Als u door de Geest geleid wordt, dan bent u niet onder de wet” (Galaten 5:18)

“Maar de vrucht van de Geest is: liefde, blijdschap, vrede, lankmoedigheid, goedertierenheid, goedheid, trouw, zachtmoedigheid, zelfbeheersing. Tegen zulke dingen is geen wet” (Galaten 5:22-23)

“Als wij door de Geest leven, laten wij ook door de Geest wandelen” (Galaten 5:25)

“Wie voor de Geest zaait, zal uit de Geest eeuwig leven oogsten” (Galaten 6:9)

Galaten 3:27 heeft daarom betrekking op de doop met de Geest.

We vatten samen:

1. Moderne voorgangers zeggen: “U bent een kind van God en u behoort tot Zijn gemeente, omdat u zich hebt laten dopen”. Wie zoiets beweren, geloven in de magische werking van “sacramenten” en verwachten heil van “werken der wet”. Door zich in water te laten dopen zou men zich met Christus bekleden en zich aan Hem verbinden.
2. Uitspraken als deze tonen aan dat het protestantisme nooit werkelijk met Rome heeft gebroken. Ook de evangelische beweging is niet vrij van roomse smetten.
3. Paulus schreef, dat God ons door de prediking van het geloof zijn Geest verleent (Galaten 3:2,5), waardoor wij zonen van Hem worden en Hem als Vader mogen aanroepen (Galaten 4:6).
4. Als de apostel binnen dit kader opmerkt dat gelovigen “tot in Christus zijn gedoopt” en zich “met Christus hebben bekleed” (Galaten 3:27) dan spreekt hij over de doop met de Geest. Uit de evangeliën hadden we dat al kunnen weten.

5. De “doop tot in Christus” hebben *alle* gelovigen gemeenschappelijk (“Gij zijt allen.... Want gij allen...”, Galaten 3:27). Ook daaruit blijkt, dat de waterdoop niet is bedoeld.. Het Leger des Heils en het Genootschap der Vrienden kennen immers geen “sacramenten”. Een groot aantal christenen is daarom nooit gedoopt in water. Maar alle gelovigen hebben Gods Geest ontvangen.
6. Wie van een godsdienstig ritueel (zoals de waterdoop) of van het gehoorzaam naleven van bepaalde regels gerechtigheid verwacht, gedraagt zich even “onverstandig” als de Galaten die het slavenjuk van de wet op zich wilden nemen en zich wilden laten besnijden (Galaten 3:1, 5:1, 6:13-16).
7. Het is van groot belang dat we van het begrip “dopen” geen eigenmachtige interpretatie geven. Het gaat in de Schrift *altijd* om de doop in de Geest, tenzij water in het tekstverband uitdrukkelijk wordt vermeld.

Zegel en onderpand

“In Hem zijt gij, nadat gij het woord der waarheid, het evangelie uwer behoudenis, hebt gehoord; in Hem zijt gij, toen gij gelovig werdt, ook verzegeld met de Heilige Geest der belofte, die een onderpand is van onze erfenis, tot verlossing van het volk, dat Hij zich verworven heeft, tot lof zijner heerlijkheid” (Efe.1:13-14)

“En bedroeft de Heilige Geest Gods niet, door wie gij verzegeld zijt tegen de dag der verlossing” (Efe.4:30)

“Hij nu, die ons met u bevestigt in Christus en ons heeft gezalfd, is God, die ons ook verzegeld en het onderpand van de Geest in onze harten gegeven heeft” (2 Kor.1:22)

“Immers, wij die in deze tent zijn, zuchten bezwaard, omdat wij niet ontkleed maar overkleed willen worden, opdat het sterfelijke door het leven verslonden wordt. Hij nu die ons hiertoe heeft bereid, is God, die ons het onderpand van de Geest gegeven heeft” (2 Kor.5:5)

In de brief aan de Efeziërs schrijft Paulus dat de lezers “in Christus” waren, d.w.z. met Hem waren verbonden, vanaf het moment waarop ze het “woord der waarheid”, het goede nieuws van hun redding hadden gehoord. Omdat ze dat bericht hadden aanvaard en de Vader op zijn woord hadden geloofd, waren zij “verzegeld met de Heilige Geest der belofte”. “Geest der belofte” is een letterlijke weergave van de Griekse grondtekst. Het woord “belofte” is een bijstelling bij het woord “Geest”. In hedendaags Nederlands zouden wij zeggen: met de beloofde heilige Geest.

Het “woord der waarheid” dat de Efeziërs hadden gehoord, had hun verteld over de verheerlijkte en opgestane Messias die tegen Zijn volgelingen had gezegd:

“Johannes doopte met water, maar gij zult met de heilige Geest gedoopt worden” (Hand.1:5)

Nadat de Messias was opgewekt en door de rechterhand Gods was verhoogd, had Hij de Geest die de profeet Joël had aangekondigd, van de Vader ontvangen en die op zijn leerlingen uitgestort (Hand.2:33).

Van die beloofde Heilige Geest zegt Paulus, dat Hij “een onderpand is van onze erfenis” (2 Kor.1:22, 2 Kor.5:5 en Efe.1:14). Het Griekse woord *arraboon*, dat met “onderpand” is weergegeven, betekent een aanbetsing, een garantie dat de rest te zijner tijd zal volgen en de totale

som zal worden uitbetaald. Een aanbetaling is van dezelfde aard als het totaalbedrag. De Geest verzekert ons er niet alleen van dat onze redding zal worden voltooid, maar is zelf ook het *begin* van die redding. Zodra iemand de Geest ontvangt, is die mens een verlost en een erfgenaam. Vanaf dat ogenblik is er een begin gemaakt met de verlossing Door Gods Geest is het hart geopend voor het “woord der waarheid” en door diezelfde Geest is het contact met de Schepper hersteld.

Van de heilige Geest zegt Paulus ook, dat God ons met Hem heeft “verzegeld” (2 Kor.1:22, Efe.1:13, Efe.4:30). Het werkwoord *sphragizoo* betekent: merken door het aanbrengen van een zegel. Een zegel symboliseerde het gezag van degene die het had aangebracht. Het kon bijvoorbeeld een afdruk zijn van de zegelring van de keizer, of van diens stadhouders. Een zegel verhinderde dat onbevoegden een brief of een boekrol inzagen (Openb.10:4, 22:10), een toegangsdeur openden (Mat.27:66, Openb.20:3) of zich aan de inhoud van een pakket vergrepen (Rom.15:28, grondtekst). Zegels fungeerden als eigendomsmerk waardoor het gemerkte voor onbevoegden onaantastbaar werd (Openb.7:3-5, 8). Ook konden zij als waarmerk fungeren. Uit een zegel bleek dat een brief werkelijk van een bepaalde afzender afkomstig was (Joh.6:27), of door de geadresseerde was ontvangen (Joh.3:33).

We vatten samen:

1. Mensen ontvangen de heilige Geest zodra ze “amen” zeggen op het goede nieuws van hun behoudenis, d.w.z. zodra ze God op zijn woord geloven.
2. Door de heilige Geest te geven, laat God zien dat bepaalde mensen hem toebehoren. Hij merkt hen voor de dag van de vrijkoping (*apolutrosis*, Efe.4:30). Het zegel garandeert dat zij veilig worden bewaard en uiteindelijk in vrijheid worden gesteld.
3. Wie de Geest bezitten, zullen straks als eersten worden bevrijd van de slavernij aan de vergankelijkheid (Rom.8:18-30).

Eén doop

“Als gevangene in de Here vermaan ik u dan te wandelen waardig der roeping, waarmede gij geroepen zijt, met alle nederigheid en zachtmoedigheid, en elkander in liefde te verdragen, en u te beijveren de eenheid des Geestes te bewaren door de band des vredes: één lichaam en één Geest, gelijk gij ook geroepen zijt in de ene hoop uwer roeping, één Here, één geloof, één doop, één God en Vader van allen, die is boven allen en door allen en in allen” (Efeze 4:1-6)

In de brief aan de Efeziërs beschrijft Paulus de “eenheid des geestes”, d.w.z. de geestelijke eenheid die God binnen het lichaam van Christus heeft geschapen en die christenen behoren te bewaren. Deze eenheid is zevenvoudig van aard.

Als zesde aspect van eenheid noemt de apostel “één doop”. Velen hebben daarbij gedacht aan de doop die Johannes predikte, de “doop der bekering tot vergeving van zonden” die ook door de discipelen van Jezus werd bediend ¹⁹⁹. De geloofsbelijdenis van Nicea zegt

“Ik belijd één doop tot vergeving der zonden”

Maar uit het tekstverband blijkt, dat Paulus niet spreekt over iets dat de gelovige moet dóen of aan zich moet láten doen, maar iets dat God heeft gedaán. “Eén Here” is de kern van zijn betoog. “Eén hoop” staat tegenover “één geloof”, “één Geest” tegenover “één doop”, en “één lichaam” tegenover “één God en Vader van allen” (zie onderstaand schema).

1. één lichaam
2. één Geest
3. één hoop van uw roeping
4. één Here
5. één geloof
6. één doop
7. één God en Vader van allen

De éne doop (punt 6) houdt verband met de éne Geest (punt 2) en maakt deel uit van de “eenheid des geestes”. Het gaat om de doop die ons bij het éne lichaam heeft gevoegd (punt 1), de doop die ons aan de opgestane Here heeft verbonden (punt 4) en ons daarom “hoop geeft”

¹⁹⁹ Zie b.v. Hand.8:26-40.

(punt 3), d.w.z. ons ervan verzekert dat wij in de toekomst met Hem zullen worden geopenbaard in heerlijkheid²⁰⁰. Door die doop zijn wij kinderen van God geworden en hebben Hem als onze Vader leren kennen (punt 7) en vertrouwen (punt 5). Het is de doop waarover de apostel elders schrijft:

“In²⁰¹ één Geest zijn wij allen tot één lichaam gedoopt, hetzij Joden, hetzij Grieken, hetzij slaven, hetzij vrijen, en allen zijn wij met één Geest gedrenkt” (1 Korinthe 12:12-13)

“Maar gij hebt u laten afwassen, maar gij zijt geheiligd, maar gij zijt gerechtvaardigd door de naam van de Here Jezus Christus en door de Geest van onze God” (1 Korinthe 6:11)

“Gij hebt ontvangen de geest van het zoonschap, door welke wij roepen: Abba, Vader. Die Geest getuigt met onze geest, dat wij kinderen Gods zijn” (Romeinen 8:15-16)

“Want gij zijt allen zonen van God, door het geloof in Christus Jezus. Want gij allen, die in Christus gedoopt zijt, hebt u met Christus bekleed. Hierbij is geen sprake van Jood of Griek, van slaaf of vrije, van mannelijk of vrouwelijk; gij allen zijt immers één in Christus” (Galaten 3:26-28)

In al deze teksten spreekt de apostel over de geestesdoop, niet over een doop met water.

We vatten samen:

1. Wie in Efeze 4:5 aan de waterdoop denkt, een kerkelijke handeling die door mensen wordt verricht, die begint “op vlees te vertrouwen”. Terwijl Paulus vertelt wie God is en wat Hij voor ons heeft gedaan, spreken kerkelijke functionarissen over wat wij moeten doen om onze behoudenis (zogenaamd) veilig te stellen.
2. IJveraars voor de waterdoop gedragen zich als Paulus’ tegenstanders, die gelovigen uit de volken de besnijdenis wilden opleggen²⁰². Ze menen heilszekerheid te kunnen ontlenuen aan

²⁰⁰ Kol.3:4

²⁰¹ De vertaling van het NBG schrijft “door” maar het Grieks heeft “in”.

²⁰² Vgl. Fil.3:2-4.

een godsdienstig ritueel, een schaduw van de werkelijkheid in plaats van aan de realiteit zelf.

3. Of men besprenkeld of ondergedompeld is heeft *niets* te betekenen. Zelfs de vraag of men besneden of onbesneden is, is volgens de Bijbel volstrekt onbelangrijk. Van belang is de vraag, of men een nieuwe schepping is geworden ²⁰³.

²⁰³ Gal.6:15

Het waterbad met het woord

“Mannen, hebt uw vrouw lief, evenals Christus zijn gemeente heeft liefgehad en zich voor haar overgegeven heeft, om haar te heiligen, haar reinigende door het waterbad met het woord” (Efe.5:25-26)

Aan de Efeziërs schreef Paulus, dat Christus zijn gemeente reinigt door “het waterbad met het woord”. Volgens velen heeft deze uitdrukking betrekking op de doop. De kanttekeningen van de Statenvertaling merken bij het woord “waterbad” op:

“dat is, door Zijn bloed en Geest, waarvan het bad des waters in den doop een teken en zegel is”.

Daarmee maakten de Statenvertalers het wel érg bont. Sprak Paulus nu over het bloed van Christus, over de Geest van Christus of over het water van de doop? Voor een eenvoudige bijbellezer is er geen touw aan vast te knopen!

Hoogkerkelijke anglicanen en rooms Katholieke exegeten zijn in hun uitleg consequenter en beschouwen Efe.5:26 als een verwijzing naar de waterdoop. W.F.Flemington, die lector was in Cambridge, schreef:

“‘Haar reinigende door het waterbad met het woord’ moet volgens iedere natuurlijke interpretatie verwijzen naar de doop”²⁰⁴.

Het is merkwaardig dat vrijwel alle uitleggers in Efe.5:26 aan een letterlijk waterbad denken. Voordat de Here zichzelf overgaf in de handen van zijn vijanden, heeft Hij immers tegen Zijn discipelen gezegd:

*“Gij nu zijt rein om het **woord**, dat Ik tot u gesproken heb” (Johannes 15:3)*

Het woord van God dat Jezus heeft doorgegeven bezit het vermogen om mensen te reinigen, te snoeien en vrucht te doen dragen (vgl. Johannes 15:2). In het gebed dat de Messias kort daarna uitsprak vroeg Hij aan zijn Vader:

“Heilig hen in uw waarheid; uw woord is de waarheid” (Johannes 17:17)

²⁰⁴ W.F.Flemington, *The New Testament Doctrine of Baptism*, London: SPCK 1964, p.65.

Jezus' discipelen werden niet door de waterdoop "geheiligd", d.w.z. van de wereld afgezonderd en aan God toegewijd, maar doordat zij het woord van God mochten bewaren.

Ook in de Efezebrief denkt Paulus aan de reinigende werking van Gods Woord. De vertaling "waterbad *met* het woord" is misleidend. Daardoor wordt de indruk gewekt, dat Christus van *twee* middelen gebruik maakt om Zijn gemeente te reinigen: een waterbad en een woord. Lezers uit Nederland denken dan aan een doopvont waarbij een preek wordt gehouden.

Volgens de grondtekst gebruikt de Messias voor de reiniging echter slechts *één* middel; er staat dat Hij zijn gemeente reinigt "door het bad *in* het woord"²⁰⁵. De vertaling "waterbad" is onjuist, want in het Grieks ontbreekt het woord "water". "Bad" (Gr. *loutron*) is beeldspraak: het bad uit Paulus' brief is namelijk niet gevuld met water, maar met het woord! De vergelijking met een "bad" of een "wasvat" is ontleend aan de reinigingsrituelen van het volk Israël²⁰⁶

Wanneer Paulus het werk van de Messias beschrijft, dan onderscheidt hij daarin vier fasen:

1. Christus heeft zijn gemeente *liefgehad* (5:25a). De onveranderlijke en blijvende liefde van de Messias was er het eerst (Hebreeën 13:8)
2. Christus heeft zich voor de gemeente *overgegeven* (5:25b). Vanwege zijn grote liefde was de Messias bereid om zijn heerlijkheid af te leggen, de gestalte van een slaaf aan te nemen, mens te worden, zich te vernederen en te sterven aan een kruis (vgl. Filippenzen 2:5-8)
3. Christus deed dit om de gemeente te kunnen *heiligen* en haar te reinigen "door het bad in het woord" (5:26). Hij roept mensen door middel van Gods Woord, en met dat woord reinigt Hij hen.

²⁰⁵ Grieks: "en".

²⁰⁶ Vergelijk Leviticus 14:9, 15:5-8,10,11,13,16,18,21,22,27; 16:4,24,26,28; 17:15, 22:6; Numeri 19:19, Deuteronomium 23:11.

4. Uiteindelijk zal Hij de voltooide gemeente *vóór zich plaatsen*, stralend, zonder vlek of rimpel of iets dergelijks, heilig en onbesmet (5:27). Dat einddoel zal beslist worden bereikt (vgl. Romeinen 8:19-23, Filippenzen 3:20-21).

We vatten samen:

1. Het woord *loutron* (d.w.z. “bad”) is beeldspraak voor een reiniging in ceremonieel opzicht.
2. Zo’n bad maakt het mogelijk dat mensen die aanvankelijk onrein waren tot God naderen.
3. Ware reiniging vindt volgens Paulus niet plaats door water, maar door Gods Woord. Van een verwijzing naar de waterdoop is in Efe.5:26 geen sprake.

De besnijdenis van Christus

“...gij hebt de volheid verkregen in Hem, die het hoofd is van alle overheid en macht. In Hem zijt gij ook met een besnijdenis, die geen werk van mensenhanden is, besneden door het afleggen van het lichaam des vlezes, in de besnijdenis van Christus, daar gij met Hem begraven zijt in de doop” (Kolossenzen 2:10-11)

In de brief aan de Kolossenzen spreekt Paulus over de Messias, die “het hoofd is van alle overheid en macht”. Wie Christus toebehoren zijn “met Hem begraven in de doop”. Welke doop heeft de apostel daarbij op het oog?

Volgens de calvinistische theologie moet onder deze doop het “sacrament” worden verstaan dat in de christelijke gemeente wordt bediend. In de gereformeerde belijdenisgeschriften wordt op grond van Kol.2:11 geconcludeerd dat de (water)doop “de besnijdenis van Christus” is en dat die doop in de plaats van de besnijdenis is gekomen²⁰⁷. Maar heeft Paulus dit werkelijk bedoeld?

De apostel spreekt over “de besnijdenis van *Christus*”. Dat is iets anders dan de besnijdenis van *Mozes*. De messiaanse besnijdenis is géén lichamelijke operatie die door een volwassene wordt voltrokken want Paulus zegt dat deze besnijdenis “géén werk van mensenhanden is”. De uitdrukking “besnijdenis van Christus” is evenmin een aanduiding van de doop. Doop (Heb.9:10, grondtekst) en besnijdenis (Efe.2:11) worden in het Nieuwe Testament “werken van mensenhanden aan het vlees” genoemd (vgl.Gal.6:13, Fil.3:2-5). Wie zich laat dopen wordt door een predikant besprenkeld of ondergedompeld. Aangezien de besnijdenis van Christus géén werk van mensenhanden is, kan het niet gaan om de waterdoop en ook niet om een letterlijke besnijdenis.

Volgens Paulus bestaat de messiaanse besnijdenis uit “het afleggen van het lichaam van het vlees” (Kol.2:11). De besnijdenis van Christus is een *volledige* besnijdenis. In die besnijdenis is geen *stukje* van het lichaam weggesneden, zoals bij Joodse jongetjes op de achtste dag, maar de oude mens is helemaal weggenomen. Het “lichaam des vlezes” verdween voorgoed!

²⁰⁷ Nederlandse Geloofs Belijdenis, artikel 34; Heidelberger Catechismus, Zondag 27, Vraag en Antwoord 74.

De Messias werd tweemaal besneden. Op de achtste dag is Zijn voorhuid verwijderd, en door Zijn begrafenis en opstanding is héél het “lichaam des vlezes” weggedaan. Jezus werd ook tweemaal gedoopt. Door Johannes in de Jordaan (Mat.3:13-17), en door zijn Vader in de doop-van-de-dood (Mar.10:38, Luk.12:50, Rom.6:4). De tweede besnijdenis en doop werden verricht “zonder mensenhanden”: ze waren het werk van God. De Vader heeft zijn gestorven Zoon uit de doden opgewekt en Hem met onsterfelijkheid bekleed.

De Kolossenzen waren gelovigen uit de volken (Kol.1:27) en volgens de wet dus onbesneden. Toch hadden ze in Christus “de volheid verkregen”, de werkelijkheid die door de besnijdenis wordt uitgebeeld. Het besnijdenisritueel wijst naar de dood en de opstanding van de Messias, waarbij het “lichaam des vlezes” voorgoed verdween en er een geestelijk lichaam te voorschijn kwam (1 Kor.15:42-46). *Alle* gelovigen bezitten in de Gekruisigde de ware besnijdenis, die geen werk van mensenhanden is. Voor een gelovige uit de volken die de ware besnijdenis bezit is de lichamelijke besnijdenis een *versnijdenis*, d.w.z. een *verminking* (Fil.3:2). Hij voegt aan het behoud door Christus niets toe. Verminking van het lichaam is het enige dat hij teweegbrengt. Aangezien de messiaanse besnijdenis heeft plaatsgevonden, mag het voor ons vaststaan, dat wij “dood zijn voor de zonde” (Rom.6:11).

“Met Hem begraven in de doop” (Kol.2:12) betekent niet: in een doopbassin, maar: in Zijn dood. Zo staat het ook in Rom.6:4: “Wij zijn met Hem begraven door de doop-in-de-dood”. Uit de grondtekst blijkt, dat doop en besnijdenis van de Messias identiek zijn, want daar staat letterlijk: “in de besnijdenis van Christus, daar gij met Hem begraven zijt in de doop, waarin u ook mede bent opgewekt”. Niets dat door mensenhanden wordt verricht, zelfs de mooiste godsdienstige plechtigheid niet, kan het “lichaam van het vlees” bij ons wegnemen. Maar de doop waarover Paulus spreekt, doet dit wél. De doop van de Messias is even geestelijk als Zijn besnijdenis.

Wie Christus toebehoren bezitten niet alleen de ware besnijdenis, maar ook de ware doop: de realiteit die door de reinigingsrituelen in Gods wet wordt uitgebeeld. Indien doopwater “het lichaam des vlezes” afwast, dan is de waterdoop een inzetting van levensbelang. De “wet der geboden, in inzettingen bestaande” is dan door Christus niet buiten werking gesteld (vgl. Efe.2:15). Een nieuw “bewijsstuk” getuigt dan “door zijn inzetting tegen ons en bedreigt ons” (vgl. Kol.2:14) – het doopbevel. Wee degene, die zich niet op de juiste manier heeft laten

dopen! Volgens Gods Woord is daarvan echter geen sprake. In Kol.2:12 gaat het om de begrafenis en de opstanding van de Messias. Gelovigen zijn “in Christus gedoopt”, en daardoor één geworden met Hem in Zijn dood en opstanding.

“Of weet gij niet, dat wij allen, die in Christus Jezus gedoopt zijn, in Zijn dood gedoopt zijn? Wij zijn dan met Hem begraven door de doop-in-de-dood, opdat, gelijk Christus uit de doden opgewekt is door de majesteit des Vaders, zo ook wij in nieuwheid des levens zouden wandelen” (Rom.6:3-4).

“Want gij allen, die in Christus gedoopt zijt, hebt u met Christus bekleed” (Gal.3:27).

In deze teksten wordt niet over een doop met water in de naam van Christus gesproken, maar over een doop in Christus zélf. Een doop, waardoor gelovigen bij Hem worden ingelijfd, zodat Zijn dood de hunne, en Zijn opstanding de hunne wordt. Over het geestelijk karakter van die doop laat Paulus geen twijfel bestaan:

“Want door één Geest zijn wij allen tot één Lichaam gedoopt, hetzij Joden, hetzij Grieken, hetzij slaven, hetzij vrijen, en allen zijn wij met één Geest gedrenkt” (1 Kor.12:13).

“Eén Lichaam en één Geest, gelijk gij ook geroepen zijt in de éne hoop uwer roeping, één Here, één geloof, één doop” (Efe.4:4-5).

We vatten samen:

1. De christenheid kent talrijke “dopen”: door onderdompeling, besprenkeling of begieting, éénmaal of driemaal herhaald, in de naam van Christus of van Vader, Zoon en Heilige Geest, van zuigelingen of van volwassenen. Over zulk dopen schrijft Paulus niet. Hij heeft het over DE doop (Kol.2:11): de Geestesdoop die ons verenigt met Christus in diens dood en opstanding. Een doop die *alle* gelovigen gemeenschappelijk hebben.
2. De apostel spreekt niet over een inzetting, waaraan christenen zich behoren te onderwerpen, maar over een voldongen feit waarvoor zij de Here mogen *danken*. Een volbracht werk, dat helemaal af is (“Gij hebt de volheid verkregen in Hem...”, Kol.2:10).
3. Paulus spreekt niet over een godsdienstige plechtigheid. Hij heeft het niet over de bloedige besnijdenis uit de wet van Mozes en

ook niet over de doop in water, die door Johannes werd bediend. De apostel spreekt over een gebeurtenis die “geen werk van mensenhanden” is (Kol.2:11). Voor honderd procent het werk van God!

Het bad der wedergeboorte

“Want vroeger waren ook wij verdwaasd, ongehoorzaam, dwalende, verslaafd aan velerlei begeerten en zingenot, levende in boosheid en nijd, hatelijk en elkander hatende. Maar toen de goedertierenheid en mensenliefde van onze Heiland God verscheen, heeft Hij, niet om werken der gerechtigheid, die wij zouden gedaan hebben, doch naar zijn ontferming ons gered door het bad der wedergeboorte en der vernieuwing door de heilige Geest, die Hij rijkelijk over ons heeft uitgestort door Jezus Christus, onze Heiland, opdat wij, gerechtvaardigd door zijn genade, erfgenamen zouden worden overeenkomstig de hope des eeuwigen levens” (Titus 3:3-7)

In de grondtekst van Titus 3:5 staat er een voorzetsel voor het woord “bad”, maar niet voor “vernieuwing”. De apostel schrijft, dat God ons gered heeft “door het bad van de wedergeboorte en de vernieuwing van de heilige Geest”²⁰⁸. De woorden “wedergeboorte” en “vernieuwing” worden beiden bepaald door het éne voorzetsel “door” (Gr. *dia*). “Vernieuwing door de heilige Geest” is een verklarende voetnoot bij het begrip “wedergeboorte”. Wedergeboorte is de vernieuwing van iemands bestaan door de heilige Geest. De stijlfiguur “bad der wedergeboorte en der vernieuwing door de heilige Geest” is een *hendiadys*²⁰⁹.

Over die Geest schrijft Paulus, dat God hem rijkelijk over ons heeft uitgestort. De uitstorting (of: doop) in de Geest bewerkt de wedergeboorte en de vernieuwing die de kern is van de redding. God – die dwalende mensen wil redden en tot zijn erfgenamen wil maken – bereikt zijn doel door die mensen te dopen met de Heilige Geest.

“Wedergeboorte” en “vernieuwing door de Heilige Geest” zijn niet twee *verschillende* ervaringen – waarbij “bad der wedergeboorte” iemands doop in water zou aanduiden en “vernieuwing door de Heilige Geest” iemands Geestesdoop. Uit de zinsbouw blijkt dat Paulus sprak over *één* enkele gebeurtenis.

Ook uit het tekstverband blijkt dat vers 5 niet spreekt over de waterdoop. Onderdompeling of besprenkeling is immers een plechtige handeling waaraan mensen zich vrijwillig onderwerpen. Wie zich op volwassen leeftijd laat dopen verricht een “werk der gerechtigheid”, en

²⁰⁸ “*dia loutrou palingenesias kai anakainooseos pneumatos hagiou*”

²⁰⁹ Zie boven, in het hoofdstuk getiteld: “Geboren uit water en Geest”.

geeft te kennen dat hij Christus wil volgen. Daarom is de volwassenendoop *niet* het “bad der wedergeboorte” waarover de apostel spreekt. Van dat “bad” zegt Paulus immers, dat *Gód* het over ons heeft uitgestort (géén priester of predikant) en dat het géén werk van gerechtigheid is dat *wij* hebben gedaan, maar een uiting van Gods ontferming. Toen God via de Middelaar Christus²¹⁰ zijn Geest over ons uitgoot, was dát het “bad van de wedergeboorte en de vernieuwing door de Heilige Geest”.

Dat Gods Geest de wedergeboorte bewerkt, blijkt uit de volgende teksten:

*“onze bekwaamheid is Gods werk, die ons ook bekwaam gemaakt heeft om dienaren te zijn van een nieuw verbond, niet der letter, maar des Geestes, want de letter doodt, maar **de Geest maakt levend**”* (2 Kor.3:5-6)

Het geweldige van het nieuwe verbond is dat de Schepper zijn Geest aan mensen geeft waardoor die mensen leven ontvangen, d.w.z. opnieuw worden geboren.

*“Maar zoals destijds hij, die naar het vlees verwekt was, hem, **die naar de geest verwekt was**, vervolgde, zo ook nu”* (Gal.4:29)

Paulus maakte onderscheid tussen een natuurlijke afstammeling van Abraham (hij die “naar het vlees verwekt is”), en een geestelijke afstammeling (“hem die naar de geest verwekt is”). In Paulus’ tijd vervolgden de natuurlijke afstammelingen (Joden die niet in Jezus geloofden) hun volksgenoten die “naar de geest verwekt waren” (Joden waarover God zijn Geest had uitgestort).

Dat de Geest ons tot kinderen en erfgenamen stelt, wordt op vele plaatsen in het Nieuwe Testament gezegd:

“En dat gij zonen zijt – God heeft de Geest zijns Zoons uitgezonden in onze harten, die roept: Abba, Vader. Gij zijt dus niet meer slaaf, doch zoon; indien gij zoon zijt, dan zijt gij ook erfgenaam door God” (Gal.4:6-7)

“Want gij zijt allen zonen van God, door het geloof in Christus Jezus. Want gij allen die in Christus gedoopt zijt, hebt u met Christus bekleed” (Gal.3:26-27)

“Zo is er dan nu geen veroordeling voor hen, die in Christus Jezus zijn. Want de wet van de Geest des levens heeft u in Christus Jezus vrijgemaakt van de wet der zonde en

²¹⁰ Mat.3:11, Mar.1:8, Luk.3:6, Joh.1:32-33, Hand.1:5, 11:16, 19:1-7.

des doods... Want allen die door de Geest Gods geleid worden zijn zonen Gods. Want gij hebt niet ontvangen een geest van slavernij om opnieuw te vrezen, maar gij hebt ontvangen de Geest van het zoonschap, door welke wij roepen: Abba, Vader. Die Geest getuigt met onze geest, dat wij kinderen Gods zijn. Zijn wij nu kinderen, dan zijn wij ook erfgenamen: erfgenamen van God, en medeërfgenen van Christus; immers, indien wij delen in zijn lijden, is dat om ook te delen in zijn verheerlijking” (Rom.8:1-2, 15-17)

“In Hem zijt ook gij, nadat gij het woord der waarheid, het evangelie uwer behoudenis, hebt gehoord; in Hem zijt gij, toen gij gelovig werd, ook verzegeld met de Heilige Geest der belofte, die een onderpand is van onze erfenis, tot verlossing van het volk, dat Hij zich verworven heeft, tot lof zijner heerlijkheid” (Efe.1:13-14)

We vatten samen:

1. Zondaars worden gered doordat God “de Heilige Geest over hen uitstort” (Titus 3:6). Dat bad brengt wedergeboorte en levensvernieuwing teweeg. Vanwege **die** doop is men Gods erfgenaam (Galaten 4:7, Titus 3:7).
2. Mensen worden “zonen”, d.w.z. volwassen kinderen, van God doordat God “de Geest van zijn Zoon uitzendt in hun harten” (Galaten 4:6). Zonen van God zijn “tot Christus gedoopt” en “met Christus bekleed”, aangezien God de Geest van zijn Zoon over hen heeft uitgestort (Galaten 3:26-27).
3. Dat gelovigen kinderen van God zijn, weten zij doordat de Geest die in hen woont ervan getuigt. Zij roepen God aan als “Vader” (Romeinen 8:15-16). Wie door Gods Geest geleid worden zijn Gods volwassen kinderen (Romeinen 8:14), maar wie de Geest van Christus niet hebben, behoren niet tot Gods gezin (Romeinen 8:9).
4. Toen de “zonen” het goede bericht van hun redding hoorden en op Christus gingen vertrouwen werden zij meteen verzegeld met de Heilige Geest (Efeze 1:13).
5. Niet de vraag of iemand zich in water heeft laten dopen bepaalt of iemand christen is, maar de vraag of men de Geest heeft ontvangen.

Een leer van dopen

“Laten wij daarom het eerste onderwijs aangaande Christus laten rusten en ons richten op het volkomene, zonder opnieuw het fundament te leggen van bekering van dode werken en van geloof in God, van een leer van dopen en van oplegging der handen, van opstanding der doden en van een eeuwig oordeel; en dat zullen wij doen, indien God het vergunt” (Heb.6:1-3)

In de brief aan de Hebreëen vermeldt de schrijver het “eerste onderwijs aangaande Christus”. In de Griekse grondtekst staat: “het begin van het woord van Christus”²¹¹. Met die uitdrukking wordt bedoeld: onderwijs aangaande de Messias in de Hebreeuwse bijbel. In het voorafgaande had de brieveschrijver gesproken over Melchizédek, de priester-koning uit Gen.14:17-20 wiens “ordering”, d.w.z. wiens aanstelling in het priesterambt, volgens Psalm 110:4 vooruitwijst naar het priesterschap van de Messias.

In de Hebreeuwse Schriften worden allerlei “schaduwen” vermeld die wijzen op Gods Gezalfde en zijn verhouding tot het volk Israël. De Hebreëeschrijver somt zes dingen op die paarsgewijs bijeen horen en die hij onderbrengt in een groep van twee en een groep van vier:

- Het fundament: (1) bekering van dode werken en (2) geloof in God²¹²
- Een leer van (3) dopen en van (4) handoplegging...
- van (5) opstanding der doden en van (6) een eeuwig oordeel²¹³

Uit de Tenach blijkt, dat Israël niet haar vertrouwen moet stellen op “dode werken”, d.w.z. op eigen inspanningen²¹⁴, maar op God. De

²¹¹ *Tès archès tou Christou logon*, Heb.6:1

²¹² De woorden *metanoia* (bekering, verandering van denken) en *pistis* (geloof) staan in de 2^e naamval en worden door die naamval verbonden aan het woord “fundament”, letterlijk staat er: “geloof op (gr. *epi*) God”.

²¹³ De woorden “dopen”, “oplegging”, “opstanding” en “oordeel” staan alle in de 2^e naamval en houden gezien de zinsbouw verband met het woord “leer”.

²¹⁴ Vgl. Heb.9:14 en 13:9, zie ook Rom.9:30-10:4. Menselijke werken zijn “dood” omdat ze tekort schieten en niets opleveren dat blijvende waarde heeft.

geschiedenis van de aartsvaders geeft daarvan talrijke voorbeelden: Abraham wilde Eliëzer tot zijn erfgenaam benoemen en via Hagar nageslacht krijgen, maar hij moest leren vertrouwen op Gods belofte. Jakob meende door eigen sluwheid het eerstgeboorterecht te kunnen verwerven, maar ondervond “aan den lijve” dat alleen Góds hem de zegen kon verschaffen. Toen het volk Israël na een veertigjarige woestijnreis eindelijk in Kanaän was aangekomen moest het zich eerst weerloos maken door alle strijdbare mannen te gaan besnijden. Niet door hun eigen kracht maar door Góds macht zouden zij het land beërven. “Bekering van dode werken en geloof in God” is een hoofdlijn in het “Oude Testament”. Het is basisonderwijs aangaande de Messias.

De Hebreeuwse Schriften spreken ook over “opstanding der doden en een eeuwig oordeel”. De beloften die aan de vaders zijn gegeven kunnen alleen maar in vervulling gaan doordat die vaders eens zullen opstaan en in de toekomstige eeuw zullen verrijzen. In verband met die eeuw zal er een “oordeel” plaatsvinden, d.w.z. scheiding ²¹⁵ worden gemaakt tussen “rechtvaardigen” en “onrechtvaardigen”. Wie op God vertrouwen (en daardoor rechtvaardigen zijn) zullen het leven van de toekomstige eeuw ontvangen, wie het van hun eigen werken verwachten ontvangen dat leven niet ²¹⁶.

Als schakel tussen het fundament (bekering van dode werken en geloof in God) en het eindresultaat (opstanding der doden en een eeuwig oordeel) vermeldt de Hebreeënschrijver “dopen en oplegging der handen”. Het woord “dopen” is hier geen werkwoord maar de meervoudsvorm van een zelfstandig naamwoord. Israël kende meerdere “dopen” – d.w.z. reinigingsrituelen – en deze “dopen” wezen evenals de ceremonie van de handoplegging vooruit naar de Messias.

De eerste doop die in de Bijbel wordt vermeld is de zondvloed. Het water dat het ganse land bedekte is volgens 1 Pet.3:21 een “tegenbeeld van de doop die ons nu redt”.

De volgende doop vond plaats tijdens de doortocht van het volk Israël door de Schelfzee. Bij die gelegenheid werden de “vaders” (d.w.z. de voorouders van het Joodse volk) “allen tot Mozes gedoopt in de wolk en in de zee” (1 Kor.10:1-2). Door de ervaring van de wolkkolom die hen

²¹⁵ Gr. *krima*.

²¹⁶ Dan.12:2, vgl. Joh.6:28-29.

beschermde en de zee die hen liet passeren, werden de Israëlieten aan Mozes verbonden. Vanaf dat ogenblik was *hij* hun voorganger en leider, de Middelaar die God hun had gegeven en die hun verlossing schonk.

Bij de berg Sinäi werd het volk opnieuw gedoopt. Aan de voet van die berg bouwde Mozes een altaar van twaalf stenen – namens de twaalf stammen van Israël – om brandoffers en vredeoffers te kunnen brengen.

“Daarop nam Mozes de helft van het bloed en deed het in bekkens, en de andere helft van het bloed spregde hij op het altaar. Hij nam het boek des verbonds en las het voor de oren van het volk en zij zeiden: Alles wat de Here gesproken heeft, zullen wij doen en daarnaar zullen wij horen. Toen nam Mozes het bloed en spregde het op het volk en hij zeide: Zie, het bloed van het verbond dat de Here met u sluit, op grond van al deze woorden” (Exodus 24:6-8)

Volgens de Hebreeënschrijver vermengde Mozes het bloed van de offerdieren met water, en gebruikte hij hysop en scharlaken wol om het wetboek en het volk te kunnen besprenkelen (Heb.9:19-20).

Later werden er aan Israël wetten gegeven betreffende het “reinigingswater”²¹⁷, een “middel tot ontzondiging”. Om dit te kunnen bereiden moest er buiten de legerplaats een gave, rode koe worden geslacht. Het dier werd verbrand met cederhout, hysop en scharlaken (Numeri 19:1-10). De as werd in een vat gedaan en men goot er “levend water” op (Numeri 19:17). Dat water moest door een rein iemand op voorwerpen of personen worden gesprenkeld die reiniging nodig hadden. Dit gebeurde met takjes van de hysop-plant (Num.19:18).

Reinigingswater moest bij meerdere gelegenheden worden toegepast:

- (a) aan een mens wanneer deze het lijk van een medemens had aangeraakt (Numeri 19:11-13);
- (b) aan een mens die een graf of menselijke botten had aangeraakt (Numeri 19:16);
- (c) aan een tent waarin iemand was overleden en aan alle voorwerpen die zich in die tent bevonden (Numeri 19:18).

²¹⁷ Letterlijk: “water van *nidda*”, d.w.z. water van de scheiding (tussen het reine en het onreine, of tussen de levenden en de doden).

De besprenkeling die plaatsvond op de derde en de zevende dag na het contact met een overledene had tot gevolg dat de betrokken personen en voorwerpen op de zevende dag weer rein waren (Num.19:19).

In de wet waren ook voorschriften gegeven voor het wassen van *zichzelf*.

- (a) Wie het bed had aangeraakt of op een voorwerp had gezeten van iemand die een vloeïing had moest zijn kleren wassen en zich in water baden (Leviticus 15:5-6). Hetzelfde voorschrift was van toepassing wanneer men de vloeiende persoon had aangeraakt of wanneer men was bespuwd door een persoon die een vloeïing had (Leviticus 15:7-8)
- (b) Wie genas van zijn vloeïing moest zich eveneens in water baden (Leviticus 15:13)
- (c) Een man die een zaaduitstorting had gehad moest zijn hele lichaam in water baden (Leviticus 15:16). Een vrouw die bij zo'n man had gelegen moest hetzelfde doen (Leviticus 15:18)
- (d) Wie het bed of de zitplaats aanraakte van een vrouw die menstrueerde of die een blijvende vloeïing had moest zijn kleren wassen en zich in water baden (Leviticus 15:21-22,27).
- (e) De Israëliet die op de Grote Verzoendag de bok voor Azazel naar de woestijn had gebracht moest zijn kleren wassen en zich in water baden (Leviticus 16:26). Wie de stier en de bok van het zondoffer buiten de legerplaats had gebracht moest hetzelfde doen (Leviticus 16:28)
- (f) Wie vlees had gegeten van een gestorven of door een roofdier gedood dier, moest zijn klederen wassen en zich in water baden (Leviticus 17:15-16)
- (g) De priester die de rode koe voor het reinigingswater had geslacht en de man die het kadaver had verbrand moesten hun kleren wassen en hun lichaam in water baden (Numeri 19:7-8)
- (h) De reine man die een onreine met reinigingswater had besprenkeld moest ook zijn kleren wassen en zich in water baden (Numeri 19:19)

Wanneer iemand van melaatsheid was genezen, moesten er allerlei wassingen worden verricht. Er werden dan twee reine vogels naar de priester gebracht. Het éne dier werd geslacht boven een pot met levend water. De andere vogel werd met cederhout, scharlaken en hysop gedoopt in het bloed van het geslachte dier dat zich met het water had vermengd. De genezen patiënt werd daarmee zevenmaal besprenkeld²¹⁸, waarna de priester de levende vogel in het open veld liet wegvliegen. De ex-melaatse moest zijn kleren wassen, zijn haar afscheren en zich in water baden, op de dag van de besprenkeling en zeven dagen daarna (Leviticus 14:1-9). Naast deze wassingen waren er offers op de achtste dag voorgeschreven om de reiniging te voltooien (Leviticus 14:10-32). Voorwerpen die door melaatsheid waren aangetast moesten worden gewassen (Leviticus 13:47-59).

Zo kende de Israëliet allerlei “dopen”. Deze rituelen hadden “reiniging” ten doel: verwijdering van de smetten van dood, ziekte en zonde. Alleen wie zich gereinigd hadden konden tot God naderen. Bij de door de Hebreeënschrijver genoemde “dopen” gaat het om de ceremoniële reiniging van *personen* door middel van begieting of besprenkeling, en bij “handoplegging” om het opleggen van de handen aan een *medemens*. Hij spreekt immers over bekering van dode werken, geloof in God, opstanding en scheiding in de toekomstige eeuw. Die zaken hebben betrekking op personen, niet op voorwerpen of op offerdieren.

Handoplegging beeldt uit dat mensen Gods Geest ontvangen. Op vijf plaatsen in de Griekse Schriften wordt er over handoplegging gesproken: tweemaal in het boek Handelingen, tweemaal in de pastorale brieven en éénmaal in de brief aan de Hebreeënen. In het boek Handelingen staat:

“Toen nu de apostelen te Jeruzalem hoorden, dat Samaria het woord Gods had aanvaard, zonden zij tot hen Petrus en Johannes, die daar aangekomen, voor hen baden, dat zij de heilige Geest mochten ontvangen. Want deze was nog over niemand van hen gekomen, maar zij waren alleen gedoopt in de naam van de Here Jezus. Toen legden zij hun de handen op en zij ontvingen de heilige Geest. En toen Simon zag, dat door de handoplegging der apostelen de Geest werd gegeven, bood hij hun geld aan...” (Handelingen 8:14-18)

²¹⁸ Dit wetsvoorschrift was aanleiding voor de opdracht van de profeet Elisa aan Naäman de Syriër: dat hij zich zeven maal moest baden in de Jordaan (2 Koningen 5:10). Gezien de parallel met Leviticus 14:7 hoeven we bij deze wassing niet aan onderdompeling te denken, eerder aan begieting. De ceremonie met de twee vogels beeldde dood, opstanding en hemelvaart van de Messias uit, de verschijning van het onvergankelijke leven.

Beeld en werkelijkheid vielen in deze geschiedenis samen. Door de handoplegging van de apostelen werd de Geest gegeven. In Paulus' eerste brief aan Timotheüs vinden we hetzelfde. De apostel spoort zijn leerling aan:

*“Veronachtzaam de gave in u niet, die u krachtens een profetenwoord geschonken is onder **handoplegging** van de gezamenlijke oudsten”* (1 Timotheüs 4:14)

Bij die oudsten was Paulus inbegrepen, want in een latere brief schreef hij:

*“Om die reden... [het ongeveer geloof dat in u woont] herinner ik u eraan de gave Gods aan te wakkeren die door mijn **handoplegging** in u is”* (2 Timotheüs 1:6)

“De gave” of “de gave Gods” is een aanduiding van de heilige Geest (vergelijk Handelingen 11:17 met Handelingen 10:45-46). Ook hier legt Paulus verband tussen symbool (de handoplegging) en werkelijkheid (het ontvangen van de Geest).

De Pentateuch legt dit verband ook. In het boek Numeri staat:

“Toen zeide de HERE tot Mozes: Neem u Jozua, de zoon van Nun... en leg hem uw hand op... En Mozes deed, zoals de HERE hem geboden had... hij legde hem zijn handen op en gaf hem zijn bevelen” (Numeri 29:18, 22-23)

Het gevolg van deze handoplegging wordt in Deuteronomium beschreven:

“Jozua nu, de zoon van Nun, was vol van de geest der wijsheid, want Mozes had zijn handen op hem gelegd” (Deuteronomium 34:9)

Samenvattend kunnen we concluderen:

1. Dopen beelden de reiniging uit die zondige mensen nodig hebben om tot God te kunnen naderen;
2. Handoplegging beeldt het ontvangen van de Geest uit die de ware reiniging tot stand brengt.
3. Zowel de dopen als de handopleggingen wezen vooruit naar de Messias. Hij is het die met de Geest doopt en voor zich een volk reinigt.

Bepalingen voor het vlees

“Dit was een zinnebeeld voor de tegenwoordige tijd, in zoverre gaven en offers gebracht werden, die niet bij machte waren hem, die (God daarmede) dient, voor zijn besef te volmaken, daar zij met hun spijzen en dranken en onderscheiden wassingen slechts bepalingen voor het vlees zijn, opgelegd tot de tijd van het herstel” (Hebreeën 9:9-10)

In het negende hoofdstuk bespreekt de schrijver van het Bijbelboek Hebreeën de voorschriften voor de eredienst onder het “eerste” of “oude” verbond. Vanwege de opstanding en hemelvaart van de Messias, die het hemelse heiligdom is binnengegaan en daar als de ware en blijvende hogepriester optreedt (8:1-2) is dat verbond “verouderd” en “dicht bij de verdwijning” (8:13). In het aardse heiligdom worden voortdurend offers en slachtoffers gebracht, hoewel die het innerlijk van de offeraars niet kunnen veranderen of vernieuwen ²¹⁹. De voorschriften van Israël betreffende ceremoniële reinheid hebben betrekking op “spijzen, dranken en verscheidene dopen” ²²⁰, het zijn “inzettingen van het vlees, opgelegd tot de tijd van het herstel” ²²¹.

De “dopen” waarover de schrijver spreekt zijn de rituele wassingen die het volk Israël moet verrichten om in ceremonieel opzicht rein te kunnen zijn. In Jezus’ tijd hielden de Farizeeën zich strikt aan zulke gebruiken:

“En de Farizeeën verzamelden zich bij Hem [d.i. bij Jezus] met sommige van de schriftgeleerden, die van Jeruzalem gekomen waren. En toen zij zagen, dat sommige van zijn discipelen met onreine, dat is ongewassen, handen hun brood aten – want de Farizeeën en al de Joden eten niet zonder eerst een handwassing verricht te hebben, daarmede vasthoudende aan de overlevering der ouden, en van de markt komende eten zij niet dan na zich gereinigd te hebben, en vele andere dingen zijn er, waaraan zij zich volgens overlevering houden, bijvoorbeeld het onderdompelen van bekers en kannen en koperwerk – toen vroegen de Farizeeën en de schriftgeleerden Hem: Waarom wandelen uw discipelen niet naar de overlevering der ouden, maar eten zij

²¹⁹ Over de tempeldienst wordt in de tegenwoordige tijd gesproken, aangezien de brief dateert van vóór de val van Jeruzalem in het jaar 70. Op het moment van schrijven werden er nog steeds offers gebracht.

²²⁰ De grondtekst gebruikt het woord *baptismois*, d.w.z. dopen. De Statenvertaling en ook de vertaling van het NBG heeft dit met “wassingen” weergegeven, de Telosvertaling spreekt over “reinigingen”.

²²¹ Het woordje “en” dat de Statenvertaling in Hebreeën 9:10 voor “rechtvaardigmakingen des vlezes” heeft geplaatst, ontbreekt in de grondtekst. “Inzettingen van het vlees” waren alle voorschriften uit de wet betreffende reinheid en onreinheid.

met onreine handen hun brood?” (Marcus 7:1-5)

Het NBG heeft de uitleg die Marcus aan zijn lezers geeft niet letterlijk weergegeven. In de grondtekst staat voor “zich gereinigd te hebben” het werkwoord *baptisoontai*, terwijl voor “onderdompelen” het meervoud van een zelfstandig naamwoord wordt gebruikt, *baptismous*. De evangelist schreef “en van de markt komende, eten zij niet dan na te hebben *gedoopt*, en vele andere dingen zijn er, waaraan zij zich volgens overlevering houden, bijvoorbeeld de *dopen* van bekers en kannen en koperwerk”. Uit de grondtekst blijkt dat “dopen” een synoniem is van “wassen” en niet betekent dat men zich volledig heeft ondergedompeld. De Joden die niet aten zonder te hebben “gedoopt” (vs.4) hadden immers alleen maar hun handen gewassen (vs.3). De overlevering betreffende het reinigen van bekers, kannen en koperwerk was waarschijnlijk gebaseerd op het boek Leviticus (zie b.v. Lev.11:32).

Over de priesterwijding wordt in het boek Exodus gezegd:

“Dit nu is wat gij hun doen zult, om hen te heiligen om voor Mij het priesterambt te bekleden: Neemt één jonge stier, en twee gave rammen, ongezuurd brood en ongezuurde koeken, met olie aangemaakt, en ongezuurde, dunne koeken, met olie bestreken; van fijn tarwemeel zult gij ze maken. Leg ze in een korf en draag ze in de korf naderbij, met de stier en de beide rammen. Ook zult gij Aäron en zijn zonen doen naderen tot de ingang van de tent der samenkomst en gij zult hen met water wassen” (Exodus 29:1-4)

Hier vinden we een tweede voorbeeld van de door de Hebreeënschrijver genoemde “dopen”. Om tot God te kunnen naderen moesten kandidaat-priesters met water worden gewassen. Een derde voorbeeld is te vinden in de beschrijving van de wijding van de Levieten:

“Aldus zult gij met hen handelen om hen te reinigen: sprenkel op hen ontzondigingswater, daarna moeten zij een scheermes over hun gehele lichaam laten gaan en hun klederen wassen, opdat zij gereinigd worden. Daarna zullen zij een jonge stier nemen met het bijbehorend spijsoffer, fijn meel aangemaakt met olie, en een tweede jonge stier zult gij nemen tot een zondoffer. Vervolgens zult gij de Levieten doen naderen vóór de tent der samenkomst” (Numeri 8:7-9)

Levieten werden “besprenkeld met ontzondigingswater”, het water van *nidda* dat was bereid met de as van de rode koe.

Een Israëliet die een vloeijing of een zaaduitstorting had werd onrein. Om weer tot God te kunnen naderen moest zo iemand zich wassen en offers brengen (Leviticus 15).

Voor de maaltijd waren er allerlei voorschriften gegeven. Om rein te kunnen zijn moest men zich van het eten van bepaald voedsel en het drinken van bepaalde dranken onthouden (zie b.v. Leviticus 10:9, Leviticus 11).

Van dergelijke voorschriften merkt de schrijver van de Hebreeën op dat het “bepalingen voor het vlees” zijn (eigenlijk staat er: “rechtmakingen van het vlees”). Het Griekse woord *monos*, dat hij in dit verband gebruikt, betekent “alleen”. Israëls wetten betreffende reinheid betroffen “alleen” het *lichaam* van een mens. Men kan zich aan deze regels houden en in ceremonieel opzicht volmaakt rein zijn, terwijl men toch in zijn hart wantrouwig en vijandig ten opzichte van God blijft staan.

In zijn onderwijs maakte de Messias onderscheid tussen uiterlijke en innerlijke reinheid. Hij zei:

“Zalig de reinen van hart, want zij zullen God zien” (Mattheüs 5:8, vergelijk Psalm 24:4)

“Wee u, schriftgeleerden en Farizeeën, gij huichelaars, want gij reinigt de buitenzijde van de beker en van de schotel, maar van binnen zijt gij vol roof en onmatigheid” (Mattheüs 23:25)

“En toen Hij de schare wederom tot zich geroepen had, zeide Hij tot hen: Hoort allen naar Mij en verstaat wel: Niets, dat van buiten de mens in hem komt, kan hem onrein maken, maar hetgeen uit de mens naar buiten komt, dat is het wat hem onrein maakt. En toen Hij van de schare thuis kwam, vroegen Zijn discipelen Hem naar de gelijkenis. En Hij zeide tot hen: Zijt ook gij zo onbevattelijk? Begrijpt gij niet, dat al wat van buiten de mens komt, hem niet onrein kan maken, omdat het niet in zijn hart komt, maar in de buik, en er te zijner plaatse uitgaat? En zo verklaarde Hij alle spijzen rein. En Hij zeide: Hetgeen uit de mens naar buiten komt, dat maakt de mens onrein. Want van binnenuit, uit het hart der mensen, komen de kwade overleggingen: hoererij, diefstal, moord, echtbreuk, hebzucht, boosheid, list, onmatigheid, een boos oog, godslastering, overmoed, onverstand. Al die slechte dingen komen van binnen uit naar buiten en maken de mens onrein” (Marcus 7:15-23).

Jezus hield Zijn volksgenoten hetzelfde voor als de schrijver van de brief aan de Hebreeën. De ware reinheid, de reinheid die God het allerbelangrijkst vindt, is de reinheid van het hart. Nauwgezette naleving van de Mozaïsche wetsvoorschriften is waardeloos indien deze niet met innerlijke reinheid gepaard gaat.

De Hebreeënschrijver voegt er aan toe, dat de reinheidsvoorschriften

van *tijdelijke* aard waren. Ze waren Israël “opgelegd *tot* de tijd van het herstel”, dus niet voor altijd.

Dat de wet voor Israël een “opgelegd juk” was, heeft de apostel Petrus in een toespraak in Jeruzalem verklaard. Petrus verzette zich tegen de denkbeelden van volksgenoten die gelovigen uit de heidenen het ritueel van de besnijdenis wilden opleggen:

“Nu dan, wat stelt gij God op de proef door een juk op de hals der discipelen [d.w.z. de gelovigen uit de heidenvolken] te leggen, dat noch onze vaders, noch wij hebben kunnen dragen? Maar door de genade van de Here Jezus geloven wij behouden te worden op dezelfde wijze als zij” (Handelingen 15:10-11).

Met de “tijd van het herstel” (letterlijk: de tijd van de verbetering, of van de “rechtzetting” ²²²) bedoelt de schrijver de tijd die aanbrak toen de Messias in de hemel werd opgenomen en als blijvende hogepriester de ware tempel binnenging. De “voorschriften zonder kracht en nut” stonden vanaf dat moment op het punt om te verdwijnen (Heb.7:18-19a, 8:13). Er was “een betere hoop gewekt” (Heb.7:19b). De Messias is van “een beter verbond borg geworden” (Heb. 7:22). Hij is de “middelaar van een beter verbond, waarvan de rechtskracht op betere beloften berust” (Heb. 8:6). Een zondoffer is er niet meer, want de Messias heeft Zijn discipelen door het offer van zijn lichaam ²²³ “eens voor altijd geheiligd” (Heb. 10:10,18). Vandaar, dat de schrijver spreekt van de “tijd van de verbetering”, de tijd van de verandering van het priesterschap en de daarmee gepaard gaande verandering van wet (Heb. 9:10, vgl. 7:11-12 en Galaten 3:21-26).

De “doop der bekering tot vergeving van zonden” die Johannes predikte behoorde tot de “verscheidene dopen” die Israël waren opgelegd. Ook dát was een “bepaling van het vlees”, een symbolische handeling die de weg bereidde voor de Messias, maar die geen wedergeboorte of levensvernieuwing tot stand bracht. De werkelijkheid waarnaar het water vooruit wees, de doop met de Geest, kon Johannes nog niet aan zijn discipelen geven. Daarvoor moest men wachten tot “de tijd van het herstel”.

²²² Zie Handelingen 24:2 waar hetzelfde woord *diorthosis* voorkomt. Door het beleid van stadhouder Felix waren er “verbeteringen” voor het Joodse volk tot stand gekomen. Een verwante uitdrukking, *anorthoo*, wordt in Hebr. 12:12 gebruikt voor het “recht zetten” of “strekken” van uit de kom geschoten ledematen.

²²³ D.w.z. zijn hemelvaart, waarbij Hij als een “liefelijke reuk” opsteeg naar God nadat Hij was geslacht aan het kruis.

We vatten samen:

1. Net zoals het “onmogelijk is, dat het bloed van stieren of bokken zonden zou wegnemen” (Hebreeën 10:4), zo is het ook onmogelijk dat het doopwater iemand nieuw leven zou geven.
2. In de tegenwoordige tijd is iedere doop met water, ieder reinigingsritueel dat niet verder komt dan het lichaam van een mens, een verouderd voorschrift. Er is één doop voor in de plaats gekomen, een wassing die werkelijk effectief is (Efeze 4:5).
3. God heeft ons niet gezonden om (met water) te dopen, maar om het goede nieuws van het evangelie te verkondigen (1 Korinthe 1:17).

Een reddend tegenbeeld

“Want het is beter te lijden, indien de wil van God dit eist, goed doende dan kwaad doende. Want ook Christus is eenmaal om de zonden gestorven als rechtvaardige voor onrechtvaardigen, opdat Hij u tot God zou brengen; Hij, die gedood is naar het vlees, maar levend gemaakt naar de geest, in welke Hij ook heengegaan is en gepredikt heeft aan de geesten in de gevangenis, die eertijds ongehoorzaam geweest waren, toen de lankmoedigheid Gods bleef afwachten, in de dagen van Noach, terwijl de ark in gereedheid werd gebracht, waarin weinigen, dat is acht zielen, door het water heen gered werden. Als tegenbeeld daarvan redt u thans de doop, die niet is een afleggen van lichamelijke onreinheid, maar een bede van een goed geweten tot God, door de opstanding van Jezus Christus, die aan de rechterhand Gods is, naar de hemel gegaan, terwijl engelen en machten en krachten Hem onderworpen zijn” (1 Pet.3:17-22)

In zijn eerste brief - gericht aan messiasbelijdende Joden in het huidige Turkije - spreekt Petrus over een doop²²⁴. De meeste uitleggers veronderstellen, dat de apostel daarmee de *waterdoop* bedoelt. Gelovigen worden via de doop gered net zoals het gezin van Noach werd gered “door water heen”. Het water redt *alleen* indien de doop een uiting is van geloof, een bede tot God, aangezien de doopkandidaat zijn vertrouwen stelt op de opgestane Messias. *Water op zichzelf* redt niemand.

Hoewel deze opvatting in brede kring wordt aanvaard, is het om een aantal redenen niet erg waarschijnlijk dat met de doop van 1 Petrus 3:21 de *waterdoop* is bedoeld.

1. Uit de grondtekst blijkt, dat de doop waarover Petrus het heeft een “tegenbeeld” is van het water van de zondvloed. Het begin van 1 Pet.3:21 luidt letterlijk: “welks tegenbeeld ook u thans redt: doop”. Het voegwoord “welks” (*hoo*) is in het Grieks onzijdig en moet daarom terugslaan op het woord “water” (Gr. *hudoor*) waarmee de vorige zin was geëindigd. Het kan onmogelijk betrekking hebben op de ark, want het woord voor “ark” (*kibootos*) is in het Grieks vrouwelijk. Uit het feit dat “de doop die ons nu redt” een tegenbeeld (Gr. *antitupos*) is van het oordeelswater van de zondvloed blijkt dat de apostel niet aan een doop met water heeft gedacht. Volgens de regels van de typologie kan het tegenbeeld van water niet opnieuw water zijn. In de brief aan de Hebreëen staat:

²²⁴ 1 Pet.1:1-2. In 1 Pet.3:21 ontbreekt het bepaald lidwoord.

“Want Christus is niet binnengegaan in een heiligdom met handen gemaakt, een afbeelding van het ware ²²⁵, maar in de hemel zelf, om thans, ons ten goede, voor het aangezicht Gods te verschijnen” (Heb.9:24)

Het “tegenbeeld” (Gr. *antitupos*) van de tempel in Jeruzalem is niet een ander door mensen gemaakt gebouw, maar “de hemel zelf”. Dus is het “tegenbeeld” van de zondvloed niet het water in een zwembad of een doopvont, maar “hemels water”, het “levende water” van Gods Geest. De doop waarover Petrus spreekt is de doop met de Geest.

2. Deze conclusie is met de Schrift in overeenstemming. Paulus schreef niet: “wie weigert om zich in water te laten dopen, behoort Christus niet toe”. Hij schreef: “als iemand de Geest van Christus niet heeft, *die* behoort Hem niet toe” (Rom.8:9). De Here Jezus zei dat een mens “uit Geest moet worden geboren”, om Gods rijk te kunnen binnegaan (Joh.3:3-9). Volgens een toespraak die Petrus ooit in Jeruzalem heeft gehouden is niet de waterdoop het bewijs van iemands redding, maar de doop met de Geest. Toen de apostel zich moest verdedigen tegen de beschuldiging dat hij bij onbesnedenen was binnengegaan en zelfs met hen had gegeten ²²⁶, merkte hij op:

“[Cornelius] heeft ons medegedeeld, hoe hij een engel in zijn huis had zien staan, die tot hem zeide: Zend iemand naar Joppe en nodig Simon uit, die bijgenaamd wordt Petrus; deze zal woorden tot u spreken, waardoor gij en uw gehele huis behouden zult worden. En toen ik begonnen was te spreken, viel de Heilige Geest op hen, evenals in het begin ook op ons. En ik herinnerde mij het woord des Heren, hoe Hij zeide: Johannes doopte wel met water, maar gij zult met de heilige Geest gedoopt worden. Indien nu God hun op volkomen gelijke wijze als ons de gave heeft gegeven op het geloof in de Here Jezus Christus, hoe zou ik dan bij machte geweest zijn God tegen te houden? En toen zij dit gehoord hadden, kwamen zij tot rust en verheerlijkten God, zeggende: Zo heeft dan God ook de heidenen de bekering ten leven geschonken” (Hand.11:12-18)

Niet de waterdoop maar de doop met de Geest, de door God beloofde gave, was voor de Joden in Jeruzalem het bewijs dat God ook aan de volken bekering ten leven had geschonken en hen wilde redden.

²²⁵ De grondtekst schrijft letterlijk: “niet binnengegaan in met handen gemaakte heilige [dingen], tegenbeelden van de ware [Gr. *antitupa toon alèthinoon*], maar in de hemel zelf”

²²⁶ Hand.11:2-3.

3. Petrus legt uit wat onder het begrip “doop” *niet* moet worden verstaan: “een afleggen van vlees, van onreinheid”. Het is alsof de schrijver opmerkt: “De doop die ik bedoel is geen afleggen van het vlees, geen letterlijk sterven (zoals de doop die Noachs tijdgenoten trof). Het is evenmin een afleggen van onreinheid, een reinigingsritueel zoals de ‘dopen’ uit de wet. Het gaat om iets anders, om een geestelijke werkelijkheid”²²⁷.

4. In het voorafgaande was de Geest meerdere malen genoemd. Christus is “levend gemaakt in de geest”, d.w.z. verheerlijkt en met een onsterfelijke bestaanswijze uit de doden opgewekt (vs.18, vgl. Rom.1:4 en 1 Kor.15:42-50). In de geest heeft Hij ook gepredikt tot de “geesten in de gevangenis”, d.w.z. de ongehoorzame engelen in de Tartaros (vergelijk vs.19 met 2 Pet.2:4, Judas:6 en Gen.6:1-7). Vers 21 komt overeen met vers 18. Zoals Christus “in de Geest” of “door de Geest” werd levendgemaakt (vs.18), zo worden wij gered doordat wij de Geest ontvangen.

5. Nadat Petrus heeft verteld wat de doop die ons redt *niet* is, vertelt hij wat die doop *wel* is. Het is een “bede van een goed geweten tot God, door de opstanding van Jezus Christus”. Het Griekse woord *eperootema*, dat met “bede” is vertaald, is afgeleid van de werkwoorden *epeerootao* en *erootao*. *Epeerootao* komt in de evangeliën tien maal voor en betekent “ondervragen”²²⁸. *Erootao* betekent “vragen” en komt 63 maal voor. Meestal gaat het om een “verzoek”: de discipelen vragen aan Jezus of Hij iets wil doen, uitleg wil geven of informatie wil verschaffen. Het is opmerkelijk, dat de Bijbelschrijvers in verband met voorbede verschillende werkwoorden gebruiken. Wanneer *mensen* een verzoek tot God richten, dan gebruiken zij het werkwoord *aiteo*, dat “smeken” betekent. Maar wanneer *Gods*

²²⁷ In het Grieks staat er *ou sarkos apothesis rhypou*, “niet van vlees aflegging van onreinheid”, een bijzin die op verschillende manieren kan worden opgevat.

²²⁸ Jezus ondervroeg de demonen in de bezetene (Mar.5:9). Hij ondervroeg een blinde aangaande diens gezichtsvermogen (Mar.8:23). Hij ondervroeg Zijn discipelen naar hun opvattingen over Hem (Mar.8:27,29), en de gesprekken die zij hadden gevoerd op de weg naar Kapernaüm (Mar.9:33). De rijke man ondervroeg Jezus aangaande het beërven van het eeuwige leven (Mar. 10:17). Petrus, Jakobus, Johannes en Andreas ondervroegen hun Meester aangaande de verwoesting van Jeruzalem (Mar.13:3). Kajafas, Pilatus en Herodes ondervroegen Jezus toen Hij als gevangene vóór hen werd geleid (Mar.14:61, Mar.15:4, Luk.23:9).

Zoon zich richt tot zijn Vader, dan gebruiken zij *erootaoo*²²⁹. Ze drukken daarmee uit, dat de Zoon op vertrouwelijke voet met zijn Vader kan omgaan, terwijl gelovigen zich richten tot de Eeuwige die ver boven hen is verheven.

In hun verklaring van 1 Pet.3:21 stellen uitleggers zich op het standpunt, dat de doop waarover Petrus spreekt een verzoek is *van de dopeling* aan God. Een moeilijkheid van deze uitleg is, dat het “goede geweten” van een mens dan moet *voorafgaan* aan de doop die hem redt, terwijl de doop volgens de brief aan de Hebreëen juist een goed geweten tot *gevolg* heeft (zie b.v. Heb.10:22). Naar mijn bescheiden mening is het uitgangspunt van zulke Bijbelverklaarders onjuist. De doop die ons redt is geen vraag die *wij* aan God stellen, maar een verzoek van de opgestane *Messias* aan zijn Vader. Kort vóór de kruisiging heeft Jezus immers aan Zijn discipelen beloofd:

“Ik zal de Vader vragen [Gr. erootao] en Hij zal u een andere Trooster geven, opdat Die met u zal zijn tot in eeuwigheid: de Geest van de waarheid, die de wereld niet kan ontvangen” (Johannes 14:16)

De gave van de Trooster is de doop die ons redt. Voor “vragen” gebruikt de Here in Joh.14:16 het werkwoord, waarvan het zelfstandig naamwoord “bede” in 1 Pet.3:21 is afgeleid.

6. In Noachs tijd opende God de sluizen van de hemel en stortte water op de aarde uit. Door die doop werd de hele mensheid – op acht uitzonderingen na – verzwolgen. De aarde werd van zondaars gereinigd door het zondige “vles” te *verdelgen*. Na de opstanding en de hemelvaart van Christus heeft God de hemel opnieuw geopend en zijn Geest op aarde uitgestort. Door die doop worden zondige mensen *gered*. Het type is een duistere schaduw, het antitype een stralende werkelijkheid.

7. Gelovige Israëlieten verwachtten op grond van de Tenach dat de Heilige Geest op hen zou worden uitgestort en dat zij zouden worden verlost van hun onreinheden²³⁰. Werkelijkheid werd dit nadat de Messias was opgestaan uit de doden, had plaatsgenomen aan Gods rechterhand en de naam boven alle naam had ontvangen²³¹. De Geest

²²⁹ Zie Johannes 14:16, 16:26, 17:9, 17:15, 17:20.

²³⁰ Ezech.36:24-29.

²³¹ Vgl. Joh.7:39 en Hand.2:33.

was de gave waarnaar elke vrome Jood uitzag. Door **die** doop worden Joden en niet-Joden behouden. Paulus schreef aan zijn leerling Titus:

*“... vroeger waren ook wij verdwaasd, ongehoorzaam, dwalende, verslaafd aan velerlei begeerten en zingenot, levende in boosheid en nijd, hatelijk en elkander hatende. Maar toen de goedertierenheid en menselijkheid van onze Heiland, God, verscheen, heeft Hij, niet om werken der gerechtigheid, die wij zonden gedaan hebben, doch naar zijn ontferming ons **gered** door het **bad der wedergeboorte en der vernieuwing** door de Heilige Geest, die Hij rijkelijk over ons heeft **uitgestort** door Jezus Christus, onze Heiland...”* (Titus 3:3-6)

De doop die redt, het bad der wedergeboorte, is de uitstorting van de Heilige Geest.

Petrus' betoog komt op het volgende neer:

Wanneer jullie moeten lijden omdat God dat heeft bepaald dan is het beter om te lijden vanwege goede daden dan vanwege verkeerde (vs.17). Klaag niet dat je lijden onverdiend is. De Messias had immers ook niets verkeerd gedaan en moest tóch lijden. Hij, de Rechtvaardige, stierf voor onrechtvaardigen, om hun band met God te herstellen. Omdat jullie op Hem vertrouwen, word je door lijden getroffen, maar verlies de moed niet. Hij is jullie voorgedaan en zal je opwekken, even zeker als Hijzelf uit de doden is opgestaan.

De Messias werd als een onschuldige ter dood gebracht ²³², een lot dat jullie ook kan treffen. Aan Zijn vergankelijke bestaan kwam een einde, maar Hij werd door God opgewekt in de onvergankelijke, hemelse sfeer ²³³. Dat zal met jullie ook gebeuren. Wees niet bang voor mensen, want die kunnen wel een vroegtijdig einde maken aan je aardse bestaan, maar je niet je heerlijke toekomst afnemen (vs.18).

Toen de Messias met een geestelijk lichaam was opgestaan uit de doden, is hij naar de ergste boosdoeners in de geestelijke wereld toegegaan – engelen die in Noachs tijd “ongehoorzaam waren, hun oorsprong ontrouw werden en hun eigen woning verlieten, en door God voor het oordeel van de grote dag met eeuwige banden onder donkerheid bewaard worden gehouden” ²³⁴. Zelfs die “geesten in de gevangenis”

²³² “Hij werd gedood naar het vlees”, 1 Pet.3:18.

²³³ Dit is wat “maar levend gemaakt naar de geest” betekent, 1 Pet.3:18.

²³⁴ Vergelijk 1 Pet.3:19 met Judas:6.

hebben het gezag van de Messias moeten erkennen. Wat voor machten jullie nú nog bedreigen, de Messias is beslist hun meerdere (vs.19).

In Noachs tijd zijn die wezens uit de geestelijke wereld tegen God in opstand gekomen en hebben de mensheid tot groot kwaad aangezet²³⁵, hoewel de Schepper het oordeel van de zondvloed nog geruime tijd heeft uitgesteld ²³⁶. Tijdens die periode werd de ark in gereedheid gebracht, waarin uiteindelijk acht mensen de vloed hebben overleefd. Verbaas je er dus niet over, dat er ook nu maar een deel van Israël tot geloof is gekomen. Net zoals God in zijn lankmoedigheid de zondvloed nog geruime tijd heeft uitgesteld, zo heeft Hij ook nu nog geduld met de volksgenoten die jullie vervolgen (vs.20).

Noach en zijn gezin werden gered in de ark, door water heen. Nu redt jullie een tegenbeeld van dat water, een doop – niet een wassing van het lichaam of een afleggen daarvan, maar een doop met de Geest die God op verzoek van de opgestane Messias aan gelovigen schenkt (vs.21). Door die doop worden jullie aan de Opgestane verbonden en ontvangen jullie kracht om Hem trouw te blijven. De Messias is naar de hemel gegaan en zit daar aan Gods rechterhand. Alle geschapen wezens uit de onzichtbare wereld – engelen en machten en krachten – zijn Hem onderworpen. Laat je door hen dus geen angst inboezemen. De levendmaking die Gods Gezalfde ten deel is gevallen, zal uiteindelijk ook jullie deel zijn.

²³⁵ Gen.6:1-5.

²³⁶ Gen.6:3.

Om verder te lezen

1. Allen, S. *Baptism*. London: Berean Publishing Trust 1995 [reprint of the 1989 revised edition]

Volgens Stuart Allen is er nu maar één doop: de door Gods Geest gesmede eenheid tussen Hoofd (de opgestane Messias) en lichaam (de gemeente). Gelovigen zijn vanwege deze doop met Christus gestorven, begraven, opgewekt en geplaatst in de hemelse gewesten. Schaduwen zoals de waterdoop hebben afgedaan.

2. Andel, J.van. *Johannes' Evangelie aan de Gemeente toegelicht*. Leiden: D.Donner, 1900.

Dominee Van Andel beseft al dat Jezus – in tegenstelling tot zijn voorloper Johannes en zijn discipelen - niet (met water) doopte omdat Hij als de Messias zou gaan dopen met heilige Geest.

3. Anderson, R. *Christian Baptism and Baptismal Regeneration*. Appendix I, in: "The Buddha of Christendom. A Book for the Present Crisis". Decatur, MI: Invictus, 1999, p.147-157 [or.ed. 1899].

Sir Robert Anderson stelt in dit boek dat niet de kerk maar de Schrift gezag heeft. Voor de Schrift moet de traditie wijken. In een Appendix keert hij zich tegen de opvatting dat de waterdoop de wedergeboorte zou bewerkstelligen en tegen een magische opvatting van de "sacramenten".

4. Armstrong, G.D. *The Doctrine of Baptisms*. Scriptural Examination of the Questions Respecting: 1) The Translation of Baptizo, II) The Mode of Baptism, III) The Subject of Baptism. New York: Charles Scribner, 1857.

In de negentiende eeuw woedde er in Amerika een felle strijd rond de kwestie of het werkwoord "baptizoo" uit de grondtekst van het Nieuwe Testament moest worden getranscribeerd (d.w.z. in het Engels moest worden weergegeven als "baptize"), of moest worden vertaald als "onderdompelen". George Armstrong toont aan dat de vertaling "onderdompelen" niet consequent kan worden volgehouden. De Schrift spreekt veel vaker over besprenkeling of begieting dan over onderdompeling.

5. Baird, S.J. *The Great Baptizer*. A Bible History of Baptism. Philadelphia, James H.Baird, 1882.

Samuel Baird laat zien dat Israël op grond van Gods wet vertrouwd was met verschillende vormen van "doop", hoe de lijnen lopen tussen het "oude" en "nieuwe testament" en hoe de dopen uit de wet vooruitwezen naar Christus, de Doper met de Heilige Geest. Helaas gebruikt hij ook onbijbelse uitdrukkingen zoals de term "verbond der genade". Baird brengt terecht naar voren dat Petrus (in 1 Pet.3:21) niet spreekt over een doop met water maar over de doop met de Geest.

6. Baker, C.F. *Real Baptism*. Religious Ritual or Spiritual Reality? Grand Rapids, MI: Grace Publications, 1994 [3d edition]

Charles Baker betoogt dat de waterdoop een schaduw is en de Geestesdoop de werkelijkheid waarnaar de schaduw verwijst.

7. Barclay, R. *Concerning Baptism*. Proposition XII, in: "An Apology for the True Christian Divinity, as the same is held forth and preached by the people called in scorn Quakers". New York: Benjamin C. Stanton, 1831, p.409-445.

Quakers zoals Robert Barclay menen dat de waterdoop een voorbereidend werk was van Christus' voorloper Johannes, terwijl de Messias thans doopt met de Heilige Geest. Nu de werkelijkheid is gekomen, is de schaduw niet langer vereist.

8. Barth, K. *Die Taufe als Begründung des christlichen Lebens*. [Kirchliche Dogmatik, vierter Teil, Fragment]. Zürich: EVZ-Verlag, 1967.

Karl Barth keerde zich tegen de praktijk van de kinderdoop en beschouwde de doop op belijdenis als meer in overeenstemming met de Bijbel. Jammer genoeg neemt de waterdoop in zijn boek een véél grotere plaats in dan de Geestesdoop – in de bijbel is het omgekeerde het geval !

9. Bates, E.. *Of Baptism*. Chapter XI in: "The Doctrines of Friends, or the Principles of the Christian Religion as held by the Society of Friends, commonly called Quakers". London: Edmund Fry and Son, 1835, pp.170-183.

Een heldere samenvatting van het standpunt van de Quakers ten aanzien van de doop (zie ook literatuurverwijzing no.5).

10. Beckwith, J.H. *Immersion not Baptism*. Boston: John P. Jewett & Co., 1858.

In dit boekje laat John Beckwith zien dat de Schriften in verband met de doop de beeldspraak van begieting en besprenkeling gebruiken, maar niet die van de onderdompeling.

11. Beecham, R. *One Baptism. Shadows and Substance*. Webdocument, verkrijgbaar via www.GrowthInGod.org.uk London, 1994.

Robert Beecham betoogt in deze korte brochure dat de verschillende dopen uit Gods wet (met water, met olie en met bloed) vooruitwezen naar de ene wáre doop: de doop met de Geest die de Messias zou voltrekken.

12. Beecher, E. *Baptism, with Reference to Its Import and Modes*. New York: John Wiley, 1849.

Edward Beecher verzet zich tegen de opvatting dat baptizoo "onderdompelen" zou betekenen en noemt bijbelvertalingen die het Griekse woord zó weergeven sectarisch. Beecher was een voorstander van afschaffing van de slavernij en een broer van Harriet Beecher Stowe, schrijfster van de "Negerhut van Oom Tom".

13. Brouwer, A.M. *De kerkorganisatie der eerste eeuw en wij*. Baarn: Bosch en Keuning, z.j. [ca.1937]

Professor Brouwer keert zich tegen de opvatting dat het water van de doop of brood en wijn van het avondmaal invloed zouden uitoefenen op hen die aan deze kerkelijke plechtigheden deelnemen. Doop en avondmaal zijn geen "sacramenten". Zonder geloof in de opgestane Here zijn ze krachteloos (pag.125-130).

14. Bultema, H. *The Bible and Baptism*. Grand Rapids, MI: Grace Publications, 2000 [1st edition 1955].

Volgens ds.Bultema moeten we de "leer der dopen" [d.w.z. van meerdere, onderling verschillende dopen, Heb.6:2] achter ons laten om te komen tot de "éne doop" (Efe.4:5, Kol.2:12, Rom.6:3-4) die ons verbindt aan Christus. Vrijwel alle bijbelteksten over de doop worden in zijn boek aan de orde gesteld.

15. Bush, G.C. *Bible Baptism Never Immersion*. Philadelphia: J.B.Rothers Printing Co., 1888

George Bush betoogt dat de Schrift onder dopen begieten en besprenkelen verstaat. Hij weerlegt de gangbare argumenten voor onderdompeling, heeft oog voor de verschillende voorzetsels die in verband met "dopen" worden gebruikt, en beschouwt de ene doop uit Efe.4 als de Geestesdoop.

16. Carlson, P.N. *One Baptism? Yes, only One!* (Ephesians 4:5). Tucson, AZ: Berean Committee for an Open Bible, 1990. [Booklet with a later published Supplement]

De (inmiddels overleden) Norman Carlson betoogt in deze brochure dat de doop (liever gezegd: de dopen) met water Israël waren opgelegd en niet van toepassing zijn voor gelovigen uit de volken in de tegenwoordige bedeling van de genade. Voor de gelovigen van vandaag is er maar één doop: de doop in de Geest die hen voegt bij het lichaam van Christus.

17. Challen, J. *Baptism in Spirit and in Fire*. Philadelphia: James Challen & Son, 1859.

James Challen beweert (m.i. onterecht) dat het woord "dopen" onderdompelen betekent, en dat de uitdrukking "dopen met de Heilige Geest en met vuur" betrekking heeft op twee verschillende feiten: het ontvangen van Gods Geest door het gelovige deel van Israël en de komst van het oordeel voor de overige Israëlieten.

18. Cullmann, O. *Die Tauflehre des Neuen Testaments*. Erwachsenen- und Kindertaufe. Zürich: Zwingli-Verlag, 1948.

Oscar Cullmann was een voorstander van de kinderdoop. Hij keerde zich tegen Karl Barth die meende dat de volwassenendoop, of doop op belijdenis, bijbelser is dan de kinderdoop. Cullmanns beschouwing over de doop van Christus door Johannes is verhelderend.

19. Dale, J.W. *Classic Baptism*. An Inquiry into the Meaning of the Word Baptizo as Determined by the Usage of Classical Greek Writers. Boston: Draper & Halliday, 1867.

Dale betoogt dat het Griekse woord baptizoo niet altijd "onderdompelen" betekent. Van alles dat de aard, de staat of de toestand van een persoon of een voorwerp grondig verandert kan worden gezegd dat het die persoon of dat voorwerp heeft gedoopt.

20. Dale, J.W. *An Inquiry into the Usage of Baptism and the Nature of Johanic Baptism as Exhibited in the Holy Scriptures*. Philadelphia: Presbyterian Board of Publications, 1871.

Dr. Dale beseft dat de belangrijkste doop de verandering van het innerlijk van een mens is door Gods Geest. De waterdoop beeldt deze uit maar is daarvan slechts een schaduw. Volgens Dale bevat de echte doop "evenveel water als de kraters op de maan".

21. Dell, W. *The Doctrine of Baptisms Reduced from Its Ancient and Modern Corruptions, and Restored to Its Primitive Soundness and Integrity*. New York: Mahlon Day, 1837 [original edition: London, 1652]

William Dell, een zeventiende eeuwse Engelsman, maakt in deze brochure onderscheid tussen de doop van Johannes (in water) en de doop van de Messias (in de Geest). Hoewel Dell geen Quaker was, is zijn brochure dikwijls herdrukt door de Society of Friends.

22. Dunn, J.D.G. *Baptism in the Holy Spirit*. A Re-examination of the New Testament Teaching on the Gift of the Spirit in relation to Pentecostalism Today. London: SCM Press, 1970 [5th impression 1979]

James Dunn benadrukt dat een mens niet door zich in water te laten dopen maar door de Geest te ontvangen een christen wordt. Dunn is lector Nieuwe Testament aan de universiteit van Nottingham in Engeland.

23. Flemington, W.F. *The New Testament Doctrine of Baptism*. London: S.P.C.K., 1964

Flemington was lector aan de universiteit van Cambridge en behoorde tot de "high church" van de kerk van Engeland. Wat de Schrift verbindt aan het ontvangen van Gods Geest schreef hij toe aan het water van de doop.

24. Forster, J. *People Called Quakers Defended and the Baptists Confuted*. London: T.Sowle Raylton & Luke Hinde, 1740

Een weerwoord van de Quakers tegen brochures van de Baptisten waarin Quakers werden afgeschilderd als een onbijbelse secte.

25. France, R.T. *Exegesis in Practice: Two Examples*. In: I.Howard Marshall (editor), "New Testament Interpretation. Essays on Principles and Methods", Exeter: Paternoster Press, 1979, pp.252-281.

Dick France geeft een nauwgezette en verhelderende uitleg van 1 Pet.3:21.

26. Funck, H. *Ein Spiegel der Taufe, mit Geist, mit Wasser und mit Blut*. Lancaster, PA: Johann Bär's Söhnen, 1861

Heinrich Funck geeft in dit tractaat een goed overzicht van de bijbelse gegevens betreffende de doop, maar meent dat water en Geest ook op de dag van vandaag nog steeds bij elkaar horen.

27. Hall, J.H. *The Word Baptizo Defined and the Mode of Baptism Proved from the Scriptures*. Albany: Weare C.Little, 1840.

Hall betoogt dat baptizoo onmogelijk onderdompelen kan betekenen omdat de Tenach in verband met ceremoniële en geestelijke reiniging meestal spreekt over begieting en besprenkeling. Hij verdedigt de kinderdoop, maar stelt duidelijk dat de doop met de Geest iemand tot een christen maakt.

28. Houston, M.H. *How was Jesus Baptized?* Richmond: Whittet & Shepperson, 1881.

Op grond van de Tenach laat dominee Houston zien, dat Jezus niet in de Jordaan werd ondergedompeld, maar door Johannes met "levend water" werd besprenkeld.

29. Keathley, H. *One Baptism in Ephesians 4:5*. Richardson, TX: Biblical Studies Press, 1997.

Hampton Keathley weerlegt de opvatting, dat Paulus in Efeze 4:5 zou spreken over de waterdoop. Hij toont aan dat de apostel in dit vers spreekt over de doop met de Geest.

30. Knoch, A.E. *On Baptism, or From Infancy to Maturity in Christ*. Los Angeles, CA: Concordant Publishing Concern, z.j. [oorspronkelijk gepubliceerd in het tijdschrift *Things to Come*, jaargang 1907].

Adolph Knoch, de maker van de concordante vertaling, laat aan de hand van de oorspronkelijke Griekse tekst van het Nieuwe Testament zien wat de betekenis van de woorden doop en dopen is. Volgens hem is de waterdoop een schaduw uit het tijdperk van de wet en de Geestesdoop de werkelijkheid in de bedeling van de genade.

31. Kroon, J. *Wedergeboorte door Geestesdoop*. 's Gravenhage: L.R.V.-Blommendaal, 1970.

Johannes Kroon toont op grond van vele bijbelteksten aan dat een mens wordt wedergeboren wanneer hij (of zij) de heilige Geest ontvangt. In de charismatische theologie worden wedergeboorte en Geestesdoop ten onrechte van elkaar gescheiden. .

32. Lewis E. *Essay on Baptism. Showing that the Baptism of the Spirit, and Not with Water, is the True Christian Baptism*. Philadelphia: Uriah Hunt; 1839.

De titel van dit boek is een goede samenvatting van de inhoud. Enoch Lewis behoorde tot de Society of Friends (Quakers).

33. Lewis E. *Observations on Baptism, being a reply to a letter on that subject*. Philadelphia: Joseph Rakestraw, 1842.

Lewis geeft antwoord op een open brief die tegenstanders van de Quakers hadden gericht aan de Society of Friends, en waarin deze werden aangevallen vanwege hun doopopvatting.

34. Luginbill, R.D. "*The Baptism which Now Saves You*": 1st Peter 3:21. University of Louisville, KY, Department of Classical and Modern Languages (webdocument, 2004, posted at www.ichthys.com)

Bob Luginbill stelt dat Petrus in zijn eerste brief niet spreekt over de waterdoop maar over de doop met de heilige Geest.

35. Lynn, John A: *What is True Baptism? Truth or Tradition*, Spirit & Truth Fellowship International, Indianapolis, IN, no date.

John Lynn betoogt terecht dat Gods grote doel, zowel in het Oude als het Nieuwe Testament, de innerlijke reiniging van het schepsel betreft. Daarom is de ware doop de vernieuwing van iemands bestaan door Gods Geest.

36. Moon, J.H. *Why Friends (Quakers) Do Not Baptize with Water*. Philadelphia: The Leeds and Biddle Co., 1909.

Een vlot en helder geschreven boekje waarin het standpunt van de Quakers ten aanzien van de doop aan de hand van een reeks bijbelteksten wordt uiteengezet (zie ook de literatuurverwijzingen 5 en 8).

37. Noordzij, C. *De doop van Jezus*. Eigen uitgave, Rozenlaan 7, Ermelo, 1995.

De heer Noordzij heeft een reeks brochures geschreven die belangstellenden op verzoek gratis wordt toegezonden. De brochure over de doop van de Here Jezus is bijzonder lezenswaardig, mede vanwege de milde toon.

38. Noordzij, C. *In Christus Jezus gedoopt*. Eigen uitgave, Rozenlaan 7, Ermelo, 1997 [tweede herziene druk, 1^e druk 1994]

Ook deze brochure van dhr. Noordzij is de moeite waard. Hij toont aan dat dopen in een persoon iets anders is dan dopen in water, en roept zijn lezers op om niet in het lagere te blijven steken, maar te groeien in de richting die God in zijn Woord heeft aangegeven.

39. Patrick, W.S. *The True Believer: Complete in Christ*. Chicago: Berean Bible Society, 1963.

Bij monde van Paulus verkondigt God, dat wie gelooft "de volheid heeft verkregen in Christus" (Kolossenzen 2:10). Geen enkel godsdienstig ritueel kan daaraan ook maar iets toevoegen.

40. Paupit, G.J. *Wat is de ene doop?* Amsterdam: Uit de Schriften [ca. 1950]

Paupit toetst de doopopvatting van allerlei kerkgenootschappen aan de Schrift. Ook hij stelt zich op het standpunt dat God de waterdoop niet voor het huidige tijdperk heeft ingesteld. Er is nu slechts één doop en die is geen "werk van mensenhanden aan het vlees", maar een geestelijke werkelijkheid.

41. Schutz, V.A. *Water Baptism: Its History, Importance and Cessation*. Grand Rapids, MI: Grace Publications, 1978

Deze brochure is te beschouwen als een samenvatting van het boek van Bultema (no.14 in bovenstaande lijst). Schutz beschrijft de opvattingen van de "Grace Gospel Movement" aangaande de doop.

42. Scott, J. *The Baptism of Christ*. A Gospel Ordinance being altogether inward and spiritual: not, like John's, into water; but, according to the real Nature of the Gospel, into the very Name, Life and Power of the Father, and of the Son, and of the Holy Ghost. Shewing that the Apostle's Use of Water Baptism was by no means as an Ordinance of Christ, but as the Baptism of John; and that all who are baptized into Christ, have put on Christ, not only professionally, but substantially – that is, have put Him on as the whole Armour of Light, and walk in Him in Newness of Life. Providence, RI: J.Carter, 1793.

De ondertitel van dit boek geeft een goede samenvatting van de inhoud. Een verfrissende verhandeling, hoewel de tekst meer dan tweehonderd jaar oud is! Job Scott was een rondreizend prediker die behoorde tot de Quakers en op jonge leeftijd is gestorven aan de pokken.

43. Sellers, O.Q. *De Heerlijkheid van de ene Doop*. [vertaald door G.J.Pauptit]. Amsterdam: Uit de Schriften [ca. 1938]

Een beknopte beschouwing over de doop waarmee het latere boek van G.J.Pauptit (no.40 in bovenstaande lijst) veel overeenkomst vertoont. Pauptits boek is echter veel grondiger en uitgebreider.

44. Stam, C.A. *Baptism and the Bible*. Chicago: Berean Bible Society, 1981.

Cornelius Stam (in leven President van de Berean Bible Society) geeft een overzicht van de opvattingen van dit genootschap over de doop. Er is veel overeenkomst met de boeken van Bultema en Schutz (zie boven).

45. Stedman, R.C. *The True Baptism of the Spirit*. Palo Alto, CA: Discovery Publishing, 1995 [1st ed. 1976]

Een preek van een bekende voorganger uit Californië over Romeinen 6. Bemoedigend en vertroostend voor christenen die gebukt gaan onder het feit dat ze niet of moeilijk met een bepaalde zonde kunnen breken.

46. Ströter, E.F. *Taufreiheit oder Taufbefehl?* Bremen: Verlag des Traktathauses, 1919

Volgens professor Ströter mogen christenen zich in de tegenwoordige tijd (in water) laten dopen, maar ze zijn daartoe niet verplicht, want het goede nieuws dat Paulus aan de volken moest verkondigen bevat geen doopbevel, in tegenstelling tot het goede nieuws van de twaalven, dat primair voor Israël en pas in tweede instantie voor de volken is bestemd.

47. Thorn, W. *Modern Immersion not Scripture Baptism*. London: Holdsworth and Ball, 1831

William Thorn was voorganger van een onafhankelijke gemeente in Engeland. Zijn boek is een bijzonder uitgebreid en gedegen onderzoek van alle bijbelteksten waarin over "doop" of "dopen" wordt gesproken, met name met betrekking tot de doopvorm..

48. Unger, M.F. *The Baptism and Gifts of the Holy Spirit*. Chicago: Moody Press, 1974.

Merrill Unger zag in, dat de woorden "doop" en "dopen" in Paulus' brieven doorgaans niet betrekking hebben op water maar op Geest.

49. Williams, W.G. *Baptism. A Discussion of the Words "Buried with Christ in Baptism"*. Cincinnati: Jennings & Pye 1901

William Williams, hoogleraar in de Griekse taal en letterkunde, laat in dit boekje zien dat de uitdrukking "met Hem begraven in de doop" niet wijst op onderdompeling in water.

50. Wilson, N. *The Bible and Baptism. A Bible Study*. Manhattan, KS: Christ the Redeemer Church.

In dit webdocument geeft Nathan Wilson een beknopt overzicht van de bijbelse gegevens aangaande "doop" en "dopen". Volgens hem is niet de doopvorm belangrijk maar het hart van de dopeling.